

Informace o regionech, městech a obcích

Praha, 31. října 2008

Kód publikace: 13-1135-08

Č. j.: 1111/2008 - 7105

MIGRACE V HL. M. PRAZE 2001 - 2007

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Praha.
Vedoucí oddělení: Mgr. Jana Podhorská
Informační služby: tel.: 274 052 673, e-mail: infoservispraha@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: PhDr. Eva Vojtová, tel.: 274 052 815, e-mail: eva.vojtova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

Údaje o kraji hl. m. Praha naleznete také na internetu: www.praha.czso.cz

ISBN 978-80-250-1809-5

© Český statistický úřad, Praha, 2008

Úvod

Při parametrech současné populační situace v České republice nabývá migrace stále na významu. Populační základna hl. m. Prahy je migračními pohyby ovlivněna zvláště výrazně. V následujícím textu se věnujeme vývoji od roku 2001 do roku 2007. Po sčítání lidu domů a bytů, které proběhlo v roce 2001, došlo ve statistickém sledování demografických ukazatelů k významným metodickým změnám, které poněkud komplikují srovnání některých ukazatelů v delší časové řadě. Právě v mechanickém pohybu obyvatel (tj. stěhování, migrace) se zásadně odrazilo včlenění cizinců s dlouhodobým pobytem do sledování demografických událostí.

V tomto období celkově v ČR rostou objemy i směry migrace zejména právě v důsledku zahrnutí evidence cizinců s dlouhodobým pobytem. Na početní změny i na strukturu pražské populace má migrace vliv trvale, ale právě v posledním desetiletí tento vliv roste. Kromě stěhování cizích státních příslušníků se Prahy značně dotýká i další tendence, která se prosazuje v migraci občanů ČR a to odklon od centralizačních trendů. Ty vedly ve druhé polovině minulého století k soustředování obyvatel ve velkých městech. Koncem devadesátých let a v počátku nového století se začaly projevovat tendence opačné, které charakterizuje proces suburbanizace a to zejména v okolí největších měst. Tento trend se v Praze výrazně odrazil a ovlivnil situaci především v jejím nejbližším okolí.

Obsahem této publikace je tedy popis migračních pohybů mezi Prahou a ostatními regiony (obcemi) a zahraničím. Dále pak i popis migrace obyvatel uvnitř hlavního města. Součástí je i vyhodnocení příčin popisovaných skutečností a dopadů migrace na populační situaci v Praze a městských částech.

Cílem pak bude pokusit se odpovědět na základní otázky:

- 1) *Jaký byl kvantitativní vývoj migrace v Praze za posledních deset let?*
- 2) *Jaké jsou hlavními příčiny migračních pohybů ve sledovaném období?*
- 3) *Došlo ve sledovaném období k nějakým významným změnám ve srovnání s předchozími trendy?*
- 4) *Jak působí migrace na posuny ve věkové skladbě populace Prahy?*
- 5) *Jaký vliv má migrace v posledních letech na rozmístění a další charakteristiky obyvatel uvnitř hlavního města?*

Velká pozornost je věnována vysvětlení metodiky statistické evidence stěhování, popisu zdrojů dat, definicím použitých ukazatelů i srovnatelnosti údajů v delší časové řadě.

Úvodní kapitola má umožnit začlenění pražské migrace do souvislostí v rámci republiky a srovnání se situací v ostatních regionech.

I přes určité metodické obtíže je také nutné vývoj ve sledovaném období zařadit do dlouhodobých trendů a proto je součástí této publikace i krátký popis poválečného vývoje migrace ve vztahu k Praze.

Dále je publikace členěna do čtyř základních částí. První se věnuje přistěhovalým, jejich charakteristikám i místům odkud do hlavního města přicházejí. Jsou zde vyhodnoceny i územní celky, kam přistěhovalí v Praze směřují až do úrovně městských částí. Důležitou součástí jsou údaje o státním občanství přistěhovalých, protože většinu migrantů v hl. m. Praze ve sledovaném období představují právě cizinci. Následuje část o vystěhovalých, která je koncipována obdobně jako tomu je u přistěhovalých. Samostatná kapitola se zabývá migrací uvnitř města. V poslední části je vyhodnocen výsledek migračních procesů a jejich vliv na početní změny obyvatel hl. m. Prahy. Pozornost je také věnována dopadům v oblasti struktury pražské populace, zejména posunům ve věkovém složení. Samostatně se též budeme zabývat základními charakteristikami složení cizinců v Praze i v jednotlivých městských částech se zřetelem na migrační posuny.

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Migrace v hl. m. Praze 2001 - 2007“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Úvod.....	3
Metodické poznámky	7
1. Vnitřní migrace v České republice v letech 2001 – 2007	10
1.1 Objem vnitřního stěhování v ČR v letech 2001 – 2007	10
1.2 Struktura účastníků vnitřního stěhování v ČR v letech 2001 – 2007	11
1.3 Stěhování mezi kraji.....	14
2. Dlouhodobý vývoj migrace v hl. m. Praze	17
2.1 Změny v územním a administrativním vymezení Prahy 1950 –2007	17
2.2 Vývoj bytové výstavby v návaznosti na územní změny	21
2.3 Počty a složení přistěhovalých a vystěhovalých v letech 1950 – 2007.....	23
2.4 Saldo migrace a změny ve struktuře obyvatel v letech 1950 – 2007.....	25
3. Přistěhovalí v letech 2001 – 2007	29
3.1 Počty přistěhovalých	29
3.2 Složení přistěhovalých podle pohlaví a věku.....	31
3.3 Přistěhovalí podle státního občanství	35
3.4 Zdroje přistěhovalých	36
3.5 Cíle mimopražských přistěhovalých uvnitř Prahy – městské části	41
4. Vystěhovalí v letech 2001 – 2007.....	44
4.1 Počty vystěhovalých.....	44
4.2 Složení vystěhovalých podle pohlaví a věku.....	47
4.3 Vystěhovalí podle státního občanství.....	51
4.4 Směry vystěhování.....	53
4.5 Zdroje vystěhovalých uvnitř Prahy – městské části	59
5. Vnitropražská migrace v letech 2001 – 2007.....	62
5.1 Objem vnitropražské migrace	62
5.2 Směry vnitropražské migrace	65
5.3 Městské části podle salda vnitropražské migrace	67
6. Saldo migrace v letech 2001 – 2007	70
6.1 Početní změny v pražské populaci a jejich vázanost na migraci (Praha celkem i městské části).....	70
6.2 Dopady migrace na složení pražské populace (Praha celkem i městské části).....	74
6.3 Cizinci v Praze (Praha celkem i městské části).....	77
7. Závěr.....	82

Seznam tabulek

1.1.1 Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007	10
1.1.2 Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle prostorových typů	11
1.2.1 Vnitřní stěhování cizinců podle státního občanství v ČR za roky 2001-2007.....	11
1.2.2 Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle pohlaví	12
1.2.3 Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle základních věkových skupin.....	12
1.2.4 Vzdělanostní struktura obyvatel stěhujících se v rámci ČR a obyvatel ve věku 15 a více let	13
1.2.5 Vnitřní stěhování v ČR na 1 000 obyvatel za rok 2001 podle věku a vzdělání.....	14
1.3.1 Mezikrajské stěhování v souhrnu za roky 2001-2007	15
1.3.2 Obrat a saldo mezikrajského stěhování krajů v souhrnu za roky 2001-2007	15
2.1.1 Hustota zalidnění v rozrůstající se Praze (1961 - 2001).....	19
2.3.1 Dlouhodobý vývoj migrace v Praze (1954 - 2007)	25
2.4.1 Saldo migrace v Praze (1954-2007).....	27
3.1.1 Přistěhovalí do Prahy	29
3.2.1 Přistěhovalí do Prahy podle pohlaví a státního občanství.....	32
3.2.2 Přistěhovalí do Prahy podle věku.....	32
3.2.3 Věkové složení přistěhovalých do Prahy - občané ČR a cizinci	34
3.3.1 Počty přistěhovalých občanů nejvíce zastoupených zemí	36
3.4.1 Přistěhovalí do Prahy z ČR a ze zahraničí podle občanství.....	37
3.4.2 Přistěhovalí do Prahy z ostatních krajů	39
3.4.3 Okresy s největšími počty vystěhovalých do Prahy	41
3.5.1 Městské části s nejvyšším počtem mimopražských přistěhovalých (2001 – 2007)	42
4.1.1 Vystěhovalí z Prahy.....	44
4.1.2 Porovnání vzdělanostní struktury obyvatel a vystěhovalých v krajích	46

4.2.1	Vystěhovalí z Prahy podle pohlaví a státního občanství	48
4.2.2	Vystěhovalí z Prahy podle věku	48
4.2.3	Věkové složení vystěhovalých z Prahy - občané ČR a cizinci.....	51
4.3.1	Počty vystěhovalých občanů z Prahy - nejvíce zastoupená státní občanství cizinců.....	53
4.4.1	Vystěhovalí z Prahy do ČR a do zahraničí podle občanství.....	54
4.4.2	Vystěhovalí z Prahy do ostatních krajů	56
4.4.3	Okresy s nejvyššími počty přistěhovalých z Prahy	58
4.5.1	Městské části s nejvyšším počtem vystěhovalých mimo Prahu 2001 – 2007	59
5.1.1	Objem migrace vztahující se ke stěhování v Praze	62
5.1.2	Počty městských částí s většinou vnitropražských migrantů	63
5.2.1	Městské části s nejvyššími počty přistěhovalých a vystěhovalých v rámci vnitropražské migrace za roky 2001 až 2007	66
5.2.2	Podíl vystěhovalých (%) z celku vystěhovalých 2001 – 2007 z městských částí s nejvyššími počty přistěhovalých.....	67
6.1.1	Vývoj počtu obyvatel a přírůstky	70
6.1.2	Saldo migrace v Praze podle občanství	71
6.2.1	Migrační saldo podle pohlaví a občanství.....	75
6.2.2	Migrační saldo podle věku	75
6.3.1	Stavy obyvatel podle občanství.....	78
6.3.2	Migrace a přirozená měna cizích státních příslušníků	78
6.3.3	Migrační saldo cizích státních příslušníků podle věku	79
6.3.4	Migrační saldo cizích státních příslušníků - vybrané státní příslušnosti.....	79
6.3.5	Cizinci podle 22 správních obvodů 2005 – 2007	81

Seznam grafů

1.1.1	Objem vnitřního stěhování v ČR za roky 1980-2007.....	10
1.2.1	Stěhování v ČR podle věku na 1 000 obyvatel v úhrnu za roky 2001-2007.....	13
2.2.1	Dokončené byty v Praze - 1956 až 2007.....	22
2.3.1	Počty přistěhovalých a vystěhovalých v Praze	24
2.4.1	Populační přírůstky v Praze v letech 1950 – 2007	26
3.1.1	Přistěhovalí do Prahy a Středočeského kraje podle důvodů migrace.....	30
3.1.2	Přistěhovalí do Prahy a Středočeského kraje podle dosaženého vzdělání.....	31
3.2.1	Věkové složení přistěhovalých do Prahy – občané ČR a cizinci (úhrn 2001 – 2007).....	33
3.3.1	Struktura přistěhovalých cizinců podle státního občanství – úhrn 2002 až 2007	35
4.1.1	Vystěhovalí z Prahy a Středočeského kraje podle důvodu stěhování	45
4.1.2	Vystěhovalí z Prahy a Středočeského kraje podle vzdělání.....	47
4.2.1	Věkové složení vystěhovalých z Prahy – občané ČR a cizinci (úhrn 2001 – 2007)	50
4.3.1	Struktura vystěhovalých cizinců z Prahy podle státního občanství – úhrn 2002 až 2007	52

Seznam kartogramů a kartodigramů

2.1.1	Územní růst hl. m. Prahy	18
2.1.2	Hustota zalidnění katastrálních území hl. m. Prahy v roce 1980	20
2.1.3	Hustota zalidnění katastrálních území hl. m. Prahy v roce 2007	21
3.5.1	Mimopražští přistěhovalí do městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)	42
4.5.1	Počty vystěhovalých z pražských městských částí mimo hlavní město v letech 2001 – 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr).....	60
5.1.1	Vnitropražští přistěhovalí do městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)	64
5.1.2	Vystěhovalí do jiných městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)	65
5.3.1	Saldo vnitropražské migrace v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)	69
6.1.1	Saldo migrace v městských částech v letech 2001 až 2007	72
6.1.2	Růst počtu obyvatel městských částí v letech 2001 až 2007 (v %)	73
6.2.1	Migrační saldo na 1 000 obyvatel v městských částech hl. m. Prahy v letech 2001 až 2007	77
6.3.1	Saldo mimopražské migrace cizích státních příslušníků na 1 000 obyvatel v městských částech hl. m. Prahy v letech 2002 až 2007	80

Metodické poznámky

STĚHOVÁNÍ

Stěhováním se obecně rozumí prostorové přemísťování osob přes administrativní hranice územní jednotky, spojené se změnou trvalého bydliště či (u cizinců) místa dlouhodobého pobytu, a to buď na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranice ČR (zahraniční stěhování). Statistika vnitřního stěhování byla zavedena v roce 1949, první výsledky jsou k dispozici za rok 1950. Demografická statistika ČR pokládá tedy za vnitřní stěhování změnu trvalého bydliště mezi obcemi v rámci okresu, stěhování mezi okresy v rámci kraje a stěhování mezikrajské.

Synonymem výrazu " stěhování" je v praxi termín "migrace", ten však v přesném smyslu slova je širším pojmem, protože zahrnuje i dojížděku do zaměstnání nebo za studiem, kterou intercenzální demografická statistika nesleduje.

V rámci této publikace, zaměřené hlavně na stěhování hl. m. Prahy, je do případů vnitřního stěhování zahrnuto i stěhování mezi nejmenšími základními sídelními jednotkami (urbanistickými obvody) hl. m. Prahy (vnitřnípražské stěhování), následně agregované do stěhování mezi městskými částmi. Změna trvalého bydliště uvnitř urbanistického obvodu hl. m. Prahy se za stěhování nepovažuje (stejně tak v případě změny trvalého bydliště v rámci obce v ČR). Do úrovně urbanistických obvodů jsou změny pobytu evidovány od roku 1970.

ČSÚ sleduje počet případů stěhování, nikoliv tedy počet stěhujících se. Samozřejmě se může jedna osoba stěhovat dvakrát nebo vícekrát ročně a údaje tak mohou být duplicitní. V souvislosti s obecně nízkou migrační mobilitou v České republice se však v těchto případech jedná o zanedbatelné procento. V textu a tabulkách tedy místo metodicky správnějšího termínu "případy stěhování" užíváme termínu vystěhovalí nebo přistěhovalí.

Veškeré zde zveřejňované údaje o stěhování (obecně i o sňatečnosti, rozvodovosti, porodnosti, potratovosti a úmrtnosti) se tedy týkají obyvatel, kteří se hlásí na popisovaném území nejen k trvalému pobytu, a to bez ohledu na státní občanství. Od r. 2001 došlo totiž k významné změně okruhu osob, kterých se demografická statistika týká. Údaje kromě českých občanů s trvalým pobytem v ČR zahrnují i cizince s vízy nad 90 dnů, kteří v ČR pobývají déle než rok (podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců), a taktéž cizince s přiznaným azylem (podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu). Od 1. 5. 2004, v návaznosti na tzv. Euronovelu zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců, se údaje týkají i občanů zemí EU s přechodným pobytem na území Prahy a občanů třetích zemí (tj. mimo země EU) s pobytem dlouhodobým.

Data o stěhování občanů ČR byla v letech 2001–2004 získávána zpracováním statistických hlášení o stěhování (Obyv 5-12), přičemž vykazující zpravodajskou jednotkou byly ohlašovny pobytu v obci, do které se občan přistěhoval, pro cizince byl zpravodajskou jednotkou příslušný okresní orgán Cizinecké a pohraniční policie. Od roku 2005 je zdrojem již elektronických dat o stěhování Informační systém evidence obyvatel (ISEO, Ministerstvo vnitra), a to podle zákona 133/2000 Sb. o evidenci obyvatelstva.

Samotná migrace je určena datem stěhování, předchozím a novým bydlištěm, do roku 2004 byl u občanů ČR zjišťován také důvod migrace a vzdělání migrantů. Důvody stěhování byly zjišťovány pouze v případě stěhování uvnitř republiky. Pro účely vlastní demografické statistiky jsou migranti dále charakterizováni věkem, rodinným stavem, státním občanstvím.

Data o stěhování cizinců byla v celém sledovaném období 2001 - 2007 poskytována elektronicky Ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie ČR (MV), které vede evidenci pohybu cizinců, ale již bez některých položek, které byly původně na výkaze ČSÚ (Obyv 5-12) do roku 2000 včetně.

Některé pojmy:

Obrat stěhování (někdy hrubá migrace) je úhmem přistěhovalých a vystěhovalých za stanovenou územní jednotku a období, zpravidla za kalendářní rok. Za kraj je tedy obratem migrace součet přistěhovalých do kraje a vystěhovalých z kraje, obdobně pak za okres nebo obec.

Saldo migrace (někdy čistá migrace) je naopak rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými v rámci územní jednotky a období, zpravidla za kalendářní rok. Charakterizuje tedy přírůstek (úbytek) stěhováním.

Je-li počet případů přistěhování vyšší než počet případů vystěhování za stejné období v daném území, jde o migrační přírůstek, zisk (kladné migrační saldo). Naopak je-li počet případů vystěhování vyšší než počet případů přistěhování, jedná se o migrační úbytek, ztrátu (záporné migrační saldo).

Index efektivnosti vyjadřuje poměr salda migrace k obratu stěhování.

Objem stěhování je počet případů stěhování uvnitř daného územního celku. Je důležité rozlišovat, zda jde o stěhování vnitřní (nezapočítává se stěhování přes hranice územního celku) nebo o stěhování celkem (do

něhož se započítává veškeré stěhování v územním celku, tedy i přes jeho hranice). Za ČR je *objemem vnitřního stěhování* součet případů stěhování mezi všemi obcemi ČR (včetně stěhování mezi kraji a mezi okresy),

Objem stěhování celkem je za ČR součet objemu vnitřního stěhování a obratu stěhování za ČR. Do objemu stěhování celkem za ČR jsou tak zahrnuti i přistěhovalí do ČR a vystěhovalí z ČR. Obdobně za kraj nebo za okres se do objemu vnitřního stěhování započítává součet případů stěhování mezi obcemi v kraji (v okrese), do objemu stěhování celkem se započítávají i případy stěhování přes hranice kraje (okresu). Za obec (zde s výjimkou Prahy) ukazatel "objem vnitřního stěhování" nemá smysl, protože by musel vyjadřovat počet případů stěhování uvnitř obce – tyto se však statisticky nesledují. Ukazatel "objem stěhování celkem" za obec je totožný s ukazatelem "obrat stěhování". Podobně je tomu také u urbanistických obvodů Prahy – uvnitř urbanistického obvodu se případy stěhování nesledují.

Cizinec - dle ustanovení zákona o pobytu cizinců:

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (§1, zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR). Jinak řečeno, za cizince jsou v České republice považovány osoby s jiným než českým státním občanstvím, osoby bez státního občanství a rovněž osoby s více občanstvími, z nichž žádné není státním občanstvím ČR.

Vstup, pobyt a vycestování z území České republiky je v kompetenci Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Cizinec smí na území ČR pobývat přechodně nebo trvale.

Lze rozeznat několik kategorií cizinců pobývajících v ČR, přičemž základním dělicím prvkem je to, zda jde o občany zemí EU nebo nikoliv. Níže uvádíme základní přehled kategorií cizinců:

Občané zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska (zkráceně „občané zemí EU“) a jejich rodinní příslušníci:

- registrovaní bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu
- s povolením k přechodnému pobytu
- s povolením k trvalému pobytu

Občané zemí mimo EU (zkráceně „občané třetích zemí“):

- pobývající v ČR krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz
- pobývající v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dnů
- pobývající v ČR na základě víz nad 90 dní (maximální platnost tohoto víza je 1 rok)
- s povolením k dlouhodobému pobytu
- s povolením k trvalému pobytu
- cizinci s platným azylem

Cizinci bez ohledu na hranice EU:

- registrovaní žadatelé o azyl
- cizinci pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany
- nelegálně pobývající cizinci v ČR

Policie může z důvodů stanovených zákonem nevydat cizinci vízum k pobytu (přechodnému i trvalému). Důvody pro neudělení víza nebo jiného povolení k pobytu (přechodnému i trvalému) jsou vymezeny již výše citovanými zákony.

ZAHRANIČNÍ MIGRACE

Zahraniční stěhování je změna trvalého pobytu do ciziny nebo z ciziny. Nezáleží na tom, zda jde o občana ČR nebo cizince.

Údaje týkající se zahraniční migrace cizinců zohledňují cizince, kteří se během uvedeného období (např. během jednoho roku) do Prahy přistěhovali, příp. z Prahy vystěhovali. Tyto údaje zobrazují pohyb cizinců, nikoli stavy, tj. celkové počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR k určitému datu. Data o migraci cizinců v Praze zahrnují migraci registrovaných cizinců jak ze zahraničí, tak z ostatních částí ČR. Od roku 2001 jsou do migrace započtení také zahraniční studenti.

Další poznámky:

Počet obyvatel

Základní údaje o počtu a složení obyvatelstva jsou získávány ze sčítání lidu, domů a bytů, na něž navazují každoroční statistické bilance dat o narození, sňatcích, rozvodech, úmrtí a stěhování. Od roku 2005 je zdrojem dat o stěhování Cizinecký informační systém (Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie) a Informační systém evidence obyvatel (Ministerstvo vnitra ČR), do roku 2005 to byla Hlášení o stěhování (Obyv 5-12).

Údaje o počtu obyvatel se týkají obyvatel s trvalým bydlištěm na uvedeném území (bez ohledu na státní příslušnost). Od roku 2001 v návaznosti na Sčítání lidu, domů a bytů 2001 jsou započtení cizinci s přiznaným azylem, cizinci s vízy nad 90 dní, kteří v ČR pobývají déle než jeden rok, a od 1. 5. 2004 i občané zemí EU s přechodným pobytem a občané třetích zemí s dlouhodobým pobytem na území ČR (v návaznosti na tzv. Euronovelu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců).

Střední stav obyvatel - vyjadřuje počet obyvatel daného území bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku.

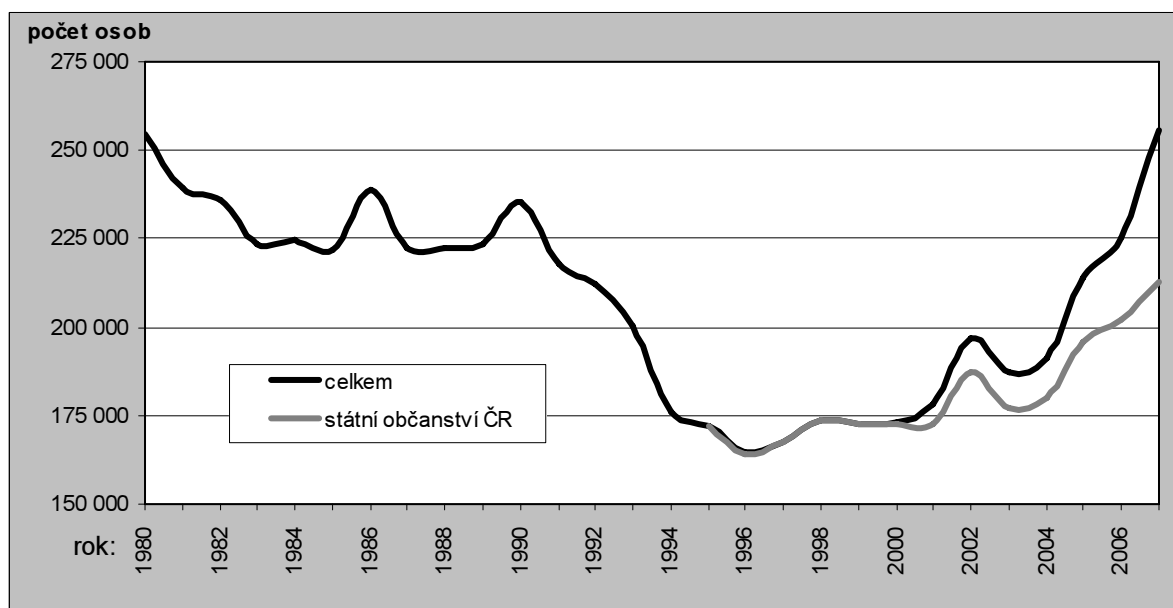
Data se vždy vztahují k územnímu a administrativnímu vymezení v daném roce, nejsou tedy přepočtena na současnou územní strukturu.

1. Vnitřní migrace v České republice v letech 2001 - 2007

1.1 Objem vnitřního stěhování v ČR v letech 2001 – 2007

Při srovnání rozsahu vnitřní migrace v širším časovém kontextu (tj. od roku 1980) jsou údaje hodnocených roků 2001-2007 většinou nižší, např. průměrný roční počet stěhování v 90. letech byl cca o pětinu nižší než v 80. letech. Zatímco v roce 1980 bylo migrací celkem přes čtvrt miliónu, v roce 1996 činil jejich počet jen 164 tisíc. Teprve od dalšího roku začíná hodnota ukazatele vzrůstat. S výjimkou roku 2003 se rozsah vnitřního stěhování ve sledovaném časovém úseku let 2001-2007 stále zvětšoval. Např. v roce 2007 bylo stěhujících se v rámci České republiky o 43 % více než v roce 2001. Údaj posledního roku hodnoceného období dosáhl již úrovně roku 1980.

Graf 1.1.1 Objem vnitřního stěhování v ČR za roky 1980-2007

Poznámka ke grafu: Rozdělení podle státního občanství je sledováno od roku 1995. Od roku 2001 došlo k metodické změně ve sledování.

Je třeba mít na zřeteli, že objem vnitřního stěhování, který zahrnuje změnu místa pobytu obyvatel mezi obcemi, je totiž ovlivněn, mimo vlastní intenzity stěhování, i počtem obcí. Stěhování mezi dvěma lokalitami je stěhování z obce do obce a tedy započtené do objemu vnitřní migrace, pokud jsou tyto lokality v různých obcích. Pokud se ale stejné lokality spojí do jedné obce, změna bydliště mezi nimi zde již zahrnuta není, neboť jde o stěhování v hranicích obce. Počet obcí ČR v roce 1980 byl o cca 1 500 obcí nižší než je v současnosti. Změny počtu obcí však zásadněji ovlivnily rozsah migrace spíše v dlouhodobějším srovnání, v období let 2001-2007 již tyto změny nebyly významné. Počty obcí v tomto časovém úseku jsou více méně stabilní.

Tabulka 1.1.1
Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	178 404	197 068	187 305	191 468	213 688	225 202	255 689
Rozdíl proti předchozímu roku absolutně	5 358	18 664	-9 763	4 163	22 220	11 514	30 487
v %	3,1	10,5	-5,0	2,2	11,6	5,4	13,5
Počet obcí	6 258	6 254	6 249	6 249	6 248	6 248	6 249
Průměr na obec	29	32	30	31	34	36	41

Ve sledovaném časovém úseku se mírně měnila struktura stěhování podle vztahu ke správním územním jednotkám. I když početně vzrostl objem všech tří typů stěhování (vnitřní, meziokresní v kraji a mezikrajové), největší měrou se zvýšil objem stěhování mezi kraji. Největší objem mobility uvnitř okresu je trvalým jevem, ale podíl tohoto typu stěhování mírně klesá. Naopak stěhování uvnitř krajů mezi okresy je ve všech sledovaných letech nejméně časté a také zastoupení tohoto typu stěhování se snižuje.

Tabulka 1.1.2**Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle prostorových typů**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Stěhování: vnitřokresní	82 760	89 735	85 003	87 328	97 422	100 943	109 541
meziokresní v kraji	33 128	36 441	35 219	36 549	40 597	42 901	47 745
mezikrajské	62 516	70 892	67 083	67 591	75 669	81 358	98 403
	podíl v %						
Stěhování: vnitřokresní	46,0	45,1	44,9	45,2	45,6	44,8	42,8
meziokresní v kraji	18,9	18,9	19,3	19,5	19,0	19,1	18,7
mezikrajské	35,0	36,0	35,8	35,3	35,4	36,1	38,5

Mezi migračními toky v rámci České republiky dominují jednak směry z regionů do velkých měst a jednak z měst do jejich širšího zázemí (suburbanizace).

1.2 Struktura účastníků vnitřního stěhování v ČR v letech 2001 – 2007**a) Složení podle státní příslušnosti**

V posledních letech je nárůst objemu vnitřní migrace ovlivněn zejména rostoucím zastoupením cizích státních příslušníků především s dlouhodobým respektive přechodným pobytem, kteří do ČR přicházejí za pracovními příležitostmi a v případě potřeby je pro ně změna bydliště naprosto standardní záležitostí. Zatímco celkově se rozsah vnitřní migrace ve srovnání let 2001 a 2007 zvýšil o 43 %, u občanů ČR to bylo jen o necelou čtvrtinu a u cizinců pak se objem vnitřní migrace zvýšil více než sedmkrát.

Do roku 2000 byly počty cizinců migrujících uvnitř ČR nevelké – ročně ve stovkách. Od roku 2001 došlo k metodické změně sledování; okruh cizinců, za které se migrace sleduje, je podstatně širší a počty tak vzrostly ročně na tisíce, od roku 2003 přesáhly 10 tisíc a v roce 2007 vzrostly již téměř na 43 tisíc. Podíl migrujících cizích státních příslušníků v roce 2007 byl necelých 17 % a trvalý meziroční nárůst se stále vyšší dynamikou naznačuje, že toto zastoupení poroste i nadále.

Tabulka 1.2.1**Vnitřní stěhování cizinců podle státního občanství v ČR za roky 2001-2007**

Státní občanství	2001-2004	2005-2007	Celkem
Ukrajina	19 413	45 859	65 272
Vietnam	6 680	13 213	19 893
Slovensko	2 302	5 019	7 321
Rusko	1 912	3 704	5 616
Moldavsko	1 243	3 980	5 223
Mongolsko	595	2 774	3 369
Polsko	633	947	1 580
Čína	823	705	1 528
Rumunsko	517	864	1 381
Bělorusko	453	599	1 052
Bulharsko	385	524	909
Kazachstán	225	465	690
Německo	255	394	649
USA	146	258	404
Arménie	68	278	346
Makedonie	145	194	339
Uzbekistán	71	189	260
Bosna a Hercegovina	52	198	250
Spojené království	91	154	245
KLDR	28	190	218
Nizozemsko	52	159	211
Srbsko a Černá Hora	119	78	197
Srbsko ¹⁾	-	187	187
Ostatní	1 645	2 730	4 375

¹⁾ jen za rok 2007

Nejpočetněji jsou mezi cizinci migrujícími uvnitř ČR zastoupeni občané Ukrajiny, za posledních pět let je jejich podíl na celku všech cizinců migrujících uvnitř ČR již více jak poloviční. Dále následují osoby se

státním občanstvím vietnamským (celkem za roky 2001-2007 to bylo 16 % migrujících cizinců). Zvýšené zastoupení je i u občanů Slovenska, Ruska a Moldavska.

b) Složení podle pohlaví

Ženy mají na objemu vnitřní migrace trvale nadpoloviční podíl. Nelze ale mluvit o zvýšené intenzitě migrace u žen než u mužů, zvýšené zastoupení žen mezi migranty zhruba odpovídá jejich převaze v populaci. Ve sledovaných letech není patrný jednoznačný trend změn podílů mužů a žen - hodnoty se v jednotlivých letech, s výjimkou roku 2007, pohybují v nevelkém rozmezí okolo průměru celého období. V posledním roce se podíl žen téměř o 1 % snížil, což souvisí především se zvýšeným zastoupením cizinců.

Tabulka 1.2.2
Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle pohlaví

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muži	85 292	95 351	89 879	91 491	102 731	108 744	125 823
Ženy	93 112	101 717	97 426	99 977	110 957	116 458	129 866
Podíl žen (%)	52,2	51,6	52,0	52,2	51,9	51,7	50,8

Mezi migranty s jiným státním občanstvím než ČR mají trvalou převahu muži. Jsou to zejména cizinci, kteří do ČR přicházejí za zaměstnáním. Na počátku období tvořili dvě třetiny úhrnu migrantů, v posledních letech je to 61-62 %.

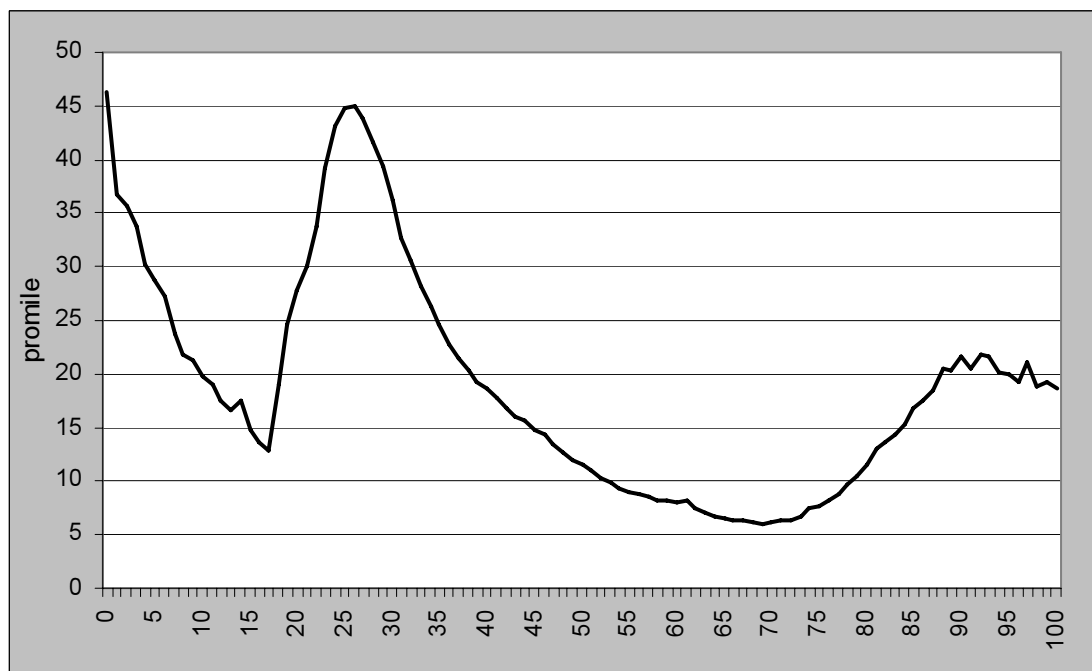
c) Složení podle věku

Ze základních věkových skupin se největší část vnitřní migrace týká skupiny nejpočetnější, to jsou 15-64letí. Změny počtu stěhujících se tohoto věku jsou rozhodující pro vývoj celkového objemu vnitřní migrace. Při vztahování k počtu obyvatel je však větší intenzita stěhování u skupiny mladší, tedy u dětské složky populace. Skupina nejstarší má počty migrantů ve sledovaném časovém úseku zhruba konstantní, výkyvy počtu jsou oběma směry.

Tabulka 1.2.3
Vnitřní stěhování v ČR za roky 2001-2007 podle základních věkových skupin

Věk	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0-14	34 966	37 633	35 462	36 093	41 223	43 845	48 065
15-64	130 852	145 852	139 660	143 195	158 616	169 106	195 684
65 a více	12 586	13 583	12 183	12 180	13 849	12 251	11 940
rozdíl proti předchozímu roku							
0-14	21 184	2 667	-2 171	631	5 130	2 622	4 220
15-64	6 173	15 000	-6 192	3 535	15 421	10 490	26 578
65 a více	-1 196	997	-1 400	-3	1 669	-1 598	-311
na 1 000 obyvatel							
0-14	21,3	23,4	22,6	23,4	27,2	29,4	32,6
15-64	18,3	20,3	19,4	19,8	21,8	23,1	26,6
65 a více	8,9	9,6	8,6	8,5	9,6	8,3	8,0

Uvnitř největší věkové skupiny, tedy u osob v produktivním věku existují velmi výrazné rozdíly, které jsou v intenzitě migrace v dílčích věkových skupinách. Nejvíce stěhujících se osob bylo za celé hodnocené období ve věku 26 a 27 roků. Věk maximálního počtu stěhujících se však časem měnil; z 24 let v roce 2001 vzrostl na 29 let v roce 2007. Z velké části však tento vývoj souvisí i s posuny ve věkovém složení celé populace, ale také s celkovým posunem migrační aktivity do pozdního věku vlivem změn demografického chování mladých lidí.

Graf 1.2.1**Stěhování v ČR podle věku na 1 000 obyvatel v úhrnu za roky 2001-2007**

Intenzita migrace v relativním vyjádření na 1 000 obyvatel se v závislosti na věku mění. U malých dětí je velmi vysoká a s rostoucím věkem klesá až k velmi nízkým hodnotám ve věku 12-17 roků. Souvisí to se stabilizací bytových poměrů rodičů a ještě nezapočatou vlastní migrační aktivitou. Ta se však od 18 roků postupně výrazně zvyšuje až k maximu ve věku 24-28 roků. Ve sledovaném období se věk největší intenzity migrace mírně zvyšuje, na počátku sledovaného období to bylo 24 roků na konci 28 roků. Postupem času se ale zmenšuje rozptýl mezi intenzitou migrace v jednotlivých věkových skupinách, vrcholy intenzity jsou méně výrazné. Po uvedeném vrcholu v intenzitě stěhování před třicátým rokem věku dochází k poklesu až k minimu ve věku 65-69 let. Poté se intenzita migrace opět zvyšuje, což vyplývá jednak ze stěhování důchodců z měst do venkovských bydlišť (i na chaty a chalupy), jednak v souvislosti se zhoršujícím se zdravotním stavem, případně osamělostí a s tím pak souvisejícím stěhováním k širší rodině, ale i do domovů důchodců či jiných sociálních zařízení. Vzestup trvá až do věku okolo 92-93 let.

d) Složení podle vzdělání

Sledování migrace podle vzdělání bylo možné do roku 2004. Od tohoto roku, po změně způsobu získávání údajů o stěhování, ČSÚ již uvedená data k dispozici nemá. V letech 2001 až 2004 se mezi migranty ve věku od 15 let snižoval podíl osob se základním vzděláním, vzrůstalo zastoupení osob s maturitou a osob vysokoškolsky vzdělaných. Tato tendence odpovídá zhruba i změnám ve vzdělanostní struktuře obyvatel ČR ve věku nad 14 let. Nicméně z údajů o celkovém zastoupení základních stupňů vzdělání v populaci vidíme, že mezi migranty uvnitř ČR je zastoupení vysokoškolsky vzdělaných a osob se vzděláním maturitním vyšší než v populaci celkem a u osob s nižšími stupni vzdělání je tomu naopak.

Tabulka 1.2.4**Vzdělanostní struktura obyvatel stěhujících se v rámci ČR a obyvatel ve věku 15 a více let**

v %

	2001		2002		2003		2004	
	Stěhující se uvnitř ČR	Obyvatelstvo 15 a více let celkem	Stěhující se uvnitř ČR	Obyvatelstvo 15 a více let celkem	Stěhující se uvnitř ČR	Obyvatelstvo 15 a více let celkem	Stěhující se uvnitř ČR	Obyvatelstvo 15 a více let celkem
Dosažené vzdělání								
základní	19,9	23,0	20,1	22,1	19,5	21,3	17,6	20,8
střední	38,1	36,9	37,5	37,5	38,3	38,3	37,7	38,3
úplně střední	31,2	31,3	31,2	30,9	31,1	30,8	32,4	30,9
vysokoškolské	10,7	8,9	11,1	9,5	11,1	9,7	12,2	10,0

Jednoznačně lze rozdíly v intenzitě migrace podle věku v kombinaci s dosaženým vzděláním vidět z následující tabulky. Díky výsledkům ze Sčítání lidí, domů a bytů je tedy možné zjistit intenzity stěhování obyvatel podle věku a zároveň podle vzdělání.

Tabulka 1.2.5
Vnitřní stěhování v ČR na 1 000 obyvatel za rok 2001 podle věku a vzdělání

	Celkem	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 a více
Celkem	16,7	15,0	34,9	36,6	24,8	16,7	12,8	9,8	8,2	7,3	6,7	8,9
Základní	13,5	9,7	34,9	36,7	29,4	22,4	17,0	11,0	9,5	7,4	7,0	12,5
Střední	16,8	44,1	40,2	33,5	23,9	16,3	12,2	9,5	7,7	7,1	6,1	6,4
Úplně střední	18,4	37,0	29,9	36,0	22,6	14,7	11,7	9,4	7,9	7,5	6,6	5,6
Vysokoškolské	20,1	x	57,2	50,9	30,9	18,5	13,2	10,0	9,3	7,1	8,4	6,6

Intenzita vnitřní migrace (vztažena k počtu osob) se v tomto roce s rostoucím vzděláním zvyšovala u všech pětiletých věkových skupin do 34 let. Do tohoto věku byla vždy nejvyšší intenzita vnitřní migrace u vysokoškolsky vzdělaných osob. Největší hodnota byla v roce 2001 u vysokoškoláků ve věku 20 až 24 let (téměř 60 stěhujících se na 1 000 obyvatel) a dále ve věkové skupině 25 – 29 let (více než 50 stěhujících se na 1 000 obyvatel). Ve skupině od 20 do 24 let jde o skutečnost, že osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním je v tomto věku jen velmi malý počet. Významnější je následující věková kategorie, kde zvýšená intenzita migrace souvisí s ukončením studia v uvedeném věku a častou změnou bydliště v návaznosti na profesní uplatnění. V tomto věku dále přistupují i důvody navazující na osamostatnění od původní rodiny a naopak časté založení rodiny vlastní, s čímž také často souvisí změna dosavadního bydliště.

1.3 Stěhování mezi kraji

Podstatná část mezikrajského stěhování se týká hl. m. Prahy a Středočeského kraje. Více jak 40 % úhrnu za roky 2001-2007 je stěhování přes hranice těchto dvou krajů. Přistěhovalých do Středočeského kraje bylo 128 tis., přistěhovalých i vystěhovalých do Prahy přes 110 tis. a vystěhovalých ze Středočeského kraje přes 75 tis. Další největší položkou, ale již podstatně menší, je přes 40 tis. vystěhovalých z Ústeckého a Jihomoravského kraje.

Výše uvedený stav je dán z velké části i specifickým územním vymezením – Středočeský kraj nemá vlastní krajské město a Praha nemá v rámci kraje hl. město Praha jiné obce, které by tvořily zázemí města. To, co je v jiných krajích migrací mezi krajským městem a jeho okolím, tedy vnitrokrájským stěhováním, je v případě těchto dvou krajů migrací mezikrajskou.

Oba v migraci dominující kraje převyšují ostatní kraje i v relativním vyjádření ukazatele vztaženého k počtu obyvatel. Praha má za celé období 200 stěhujících se přes své hranice na 1 000 obyvatel, Středočeský kraj téměř 180. Další dva následující kraje - Liberecký a Karlovarský - mají hodnoty uvedeného ukazatele již zřetelně nižší (nad 100). Jednoznačně nejmenší intenzitu mezikrajské migrace má Moravskoslezský kraj (pod 50), následují další dva moravské kraje s hodnotami pod 70 a to Zlínský a Jihomoravský kraj.

Také při hodnocení migračního pohybu jen jedním směrem jsou výrazně největší počty mezi Prahou a jejím okolím – z Prahy do Středočeského kraje se vystěhovalo přes 79 tis. osob a opačným směrem přes 39 tis. osob. Třetí největší proud, a to z Ústeckého kraje do Prahy, je již podstatně méně početný (přes 12 tis. osob). Četností následuje výměna obyvatelstva mezi krajem Ústeckým a Středočeským (tedy tam i zpět), a z Prahy do Ústeckého, z Jihomoravského do Prahy – každým směrem se mezi uvedenými kraji přestěhovalo 8-9 tis. osob. Přes 7 tis. osob se do Prahy přistěhovalo ještě z Moravskoslezského a Jihočeského kraje. Největší migrační proudy, které se netýkají Prahy nebo Středočeského kraje, jsou z Moravskoslezského do Olomouckého, z Vysočiny do Jihomoravského kraje a vzájemně mezi Královéhradeckým a Pardubickým krajem (cca ve výši 5-7 tis. osob).

Velikostí salda mezikrajské migrace se kraj Středočeský ostatním krajům zcela vymyká. S úhrnným ziskem téměř 53 tis. osob několikanásobně převyšuje ostatní 4 kraje s kladným saldem z mezikrajské migrace. Jen kraje Plzeňský a Jihočeský měly přírůstek v řádu tisíců osob (4 tis. resp. 1 tis.). Kladné saldo měl ještě Pardubický kraj, ovšem již jen nevelkého rozsahu. Ostatní kraje měly bilanci mezikrajského stěhování pasivní, jednoznačně největší ztrátu zaznamenal kraj Moravskoslezský (17,8 tis.). Velikostí záporného salda následují kraje Karlovarský (8,7 tis.), Jihomoravský, Ústecký, Olomoucký a Hl.m. Praha (5 - 6 tis.).

Tabulka 1.3.1
Mezikrajské stěhování v souhrnu za roky 2001-2007

	Kraj													
	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Přistěhovalí	114 303	128 306	24 726	23 027	11 919	36 285	22 382	23 474	23 830	19 981	35 376	22 116	17 824	19 963
Vystěhovalí	119 501	75 403	23 626	18 705	20 633	41 642	23 013	27 407	23 373	24 207	40 854	27 175	20 188	37 785
Obrat	233 804	203 709	48 352	41 732	32 552	77 927	45 395	50 881	47 203	44 188	76 230	49 291	38 012	57 748
Saldo	-5 198	52 903	1 100	4 322	-8 714	-5 357	-631	-3 933	457	-4 226	-5 478	-5 059	-2 364	-17 822
	Na 1 000 obyvatel ¹⁾													
Přistěhovalí	98,1	112,8	39,5	41,9	39,2	44,2	52,4	42,9	47,2	39,2	31,3	34,6	30,1	15,9
Vystěhovalí	102,5	66,3	37,8	34,1	67,9	50,7	53,8	50,1	46,3	47,4	36,2	42,5	34,1	30,1
Obrat	200,6	179,0	77,3	76,0	107,2	95,0	106,2	93,0	93,4	86,6	67,5	77,0	64,3	46,0
Saldo	-4,5	46,5	1,8	7,9	-28,7	-6,5	-1,5	-7,2	0,9	-8,3	-4,9	-7,9	-4,0	-14,2

¹⁾ na střední stav obyvatel v roce 2004, tedy vprostřed období 2001-2007

Také v přepočtu na 1 000 obyvatel jsou hodnoty salda mezikrajské migrace za Středočeský kraj zcela odlišné od jiných krajů. Na 1 000 obyvatel Středočeského kraje připadlo za sledovaných 7 let 46,5 osob migračního přírůstku z výměny obyvatel mezi kraji ČR. Obdobné hodnoty u ostatních krajů s kladným saldem jsou již podstatně menší. Největší relativní ztráta byla v Karlovarském kraji - blíží se 29 osobám na 1 000 obyvatel, následuje kraj Moravskoslezský (14,2 osob), Vysočina (8,3 osob) a Olomoucký kraj (7,9 osob).

Z předchozího je patrné, že z jednotlivých mezikrajských stěhování je to právě migrační pohyb mezi Prahou a Středočeským krajem (119 tis. osob), který tvoří výrazně největší podíl na úhrnu. Za celé období je zhruba každé čtvrté mezikrajské stěhování stěhováním mezi Prahou a Středočeským krajem. Další největší migrace jsou již v počtech značně menších a byly mezi Prahou a Ústeckým krajem - 20,7 tis. osob, mezi krajem Středočeským a Ústeckým 17,1 tis., Prahou a Jihočeským krajem (13,2 tis. osob), mezi krajem Olomouckým a Moravskoslezským, Vysočinou a Jihomoravským, Prahou a Jihomoravským, Pardubickým a Královéhradeckým (ve všech případech nad 11 tis. osob).

Tabulka 1.3.2
Obrat a saldo mezikrajského stěhování krajů v souhrnu za roky 2001-2007

Kraj	Saldo													
	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Hl. m. Praha	x	-39 817	1 291	1 020	3 160	4 162	1 506	2 268	1 932	2 030	6 125	3 250	2 151	5 724
Středočeský	118 927	x	419	-257	1 251	511	264	1 172	667	1 045	2 080	1 499	938	3 497
Jihočeský	13 199	8 447	x	-116	489	607	28	65	-40	391	250	218	215	703
Plzeňský	9 418	7 269	4 534	x	2 104	822	128	247	15	261	625	172	84	511
Karlovarský	6 524	4 179	1 603	6 814	x	-1 054	-240	-91	-170	-110	-40	-50	-54	99
Ústecký	20 724	17 105	3 629	4 530	6 096	x	-420	-132	-280	-3	47	124	-52	407
Liberecký	9 062	9 670	1 280	1 114	1 160	9 936	x	-5	-59	46	89	114	82	368
Královéhradecký	10 004	8 442	1 355	1 097	845	3 098	5 935	x	-1 066	61	-33	201	-32	460
Pardubický	7 440	6 199	1 352	847	694	2 220	1 673	11 798	x	341	267	245	48	555
Vysočina	7 636	5 707	5 529	969	644	1 749	882	1 517	3 627	x	-540	-88	33	431
Jihomoravský	11 317	5 824	3 294	2 237	1 650	3 421	1 713	2 367	5 057	11 858	x	756	351	2 285
Olomoucký	6 030	3 407	1 274	848	600	1 670	916	1 707	3 303	1 368	9 030	x	-222	1 604
Zlínský	4 249	2 412	905	556	508	1 066	606	810	974	1 001	10 113	222	x	1 178
Moravskoslezský	9 274	6 121	1 951	1 499	1 235	2 683	1 448	1 906	2 019	1 701	8 349	11 944	7 618	x

Vymezení krajů hl.m. Praha a Středočeského je zcela odlišné od ostatních krajů. Praha tvoří kraj sama o sobě a nemá své zázemí, které administrativně patří do Středočeského kraje a naproti tomu Středočeský kraj nemá krajské město. Pro následující hodnocení byla tato dvě území spojena do jednoho celku. Spojené území bylo ve sledovaném období trvale migračně ziskové, přičemž kladné saldo vzrostlo z 3,3 tis. osob

v roce 2001 na 10,5 tis. osob v roce 2007. Celkový přírůstek ze stěhování z jiných krajů činil téměř 48 tis. osob. Za celé sledované období byly tyto dva kraje ziskové se všemi ostatními kraji, největšími „dodavateli“ obyvatelstva byly kraje Moravskoslezský (9,2 tis. osob), Jihomoravský (8,2 tis.), Olomoucký, Ústecký, Karlovarský (4-5 tis. osob), atd.

2. Dlouhodobý vývoj migrace v hl. m. Praze

Pro hodnocení migrace využíváme údaje z dlouhodobé časové řady pohybu obyvatel Prahy, které pokud se týká přirozené měny jsou k dispozici od roku 1919, ale počty přistěhovaných a vystěhovaných jsou pravidelně uváděny od roku 1950. Dlouhodobé srovnání je však ovlivněno metodickými změnami, které byly v průběhu sledovaných let zavedeny. Dalším úskalím je v tomto ohledu i skutečnost, že srovnávané počty se vztahují k územnímu a administrativnímu vymezení Prahy v daném roce, nejsou tedy přepočteny na současné území.

Všechny parametry migrace jsou utvářeny celou škálou příčin, které souvisejí s postavením Prahy jako hlavního města státu, jako institucionálního a obchodního centra a i jako města s významným postavením v mezinárodním evropském i světovém kontextu. S tím souvisí právě mimodemografické faktory působící na migraci.

2.1 Změny v územním a administrativním vymezení Prahy 1950 –2007

V průběhu sledovaného období došlo v Praze ke třem změnám územního a administrativního vymezení hlavního města.

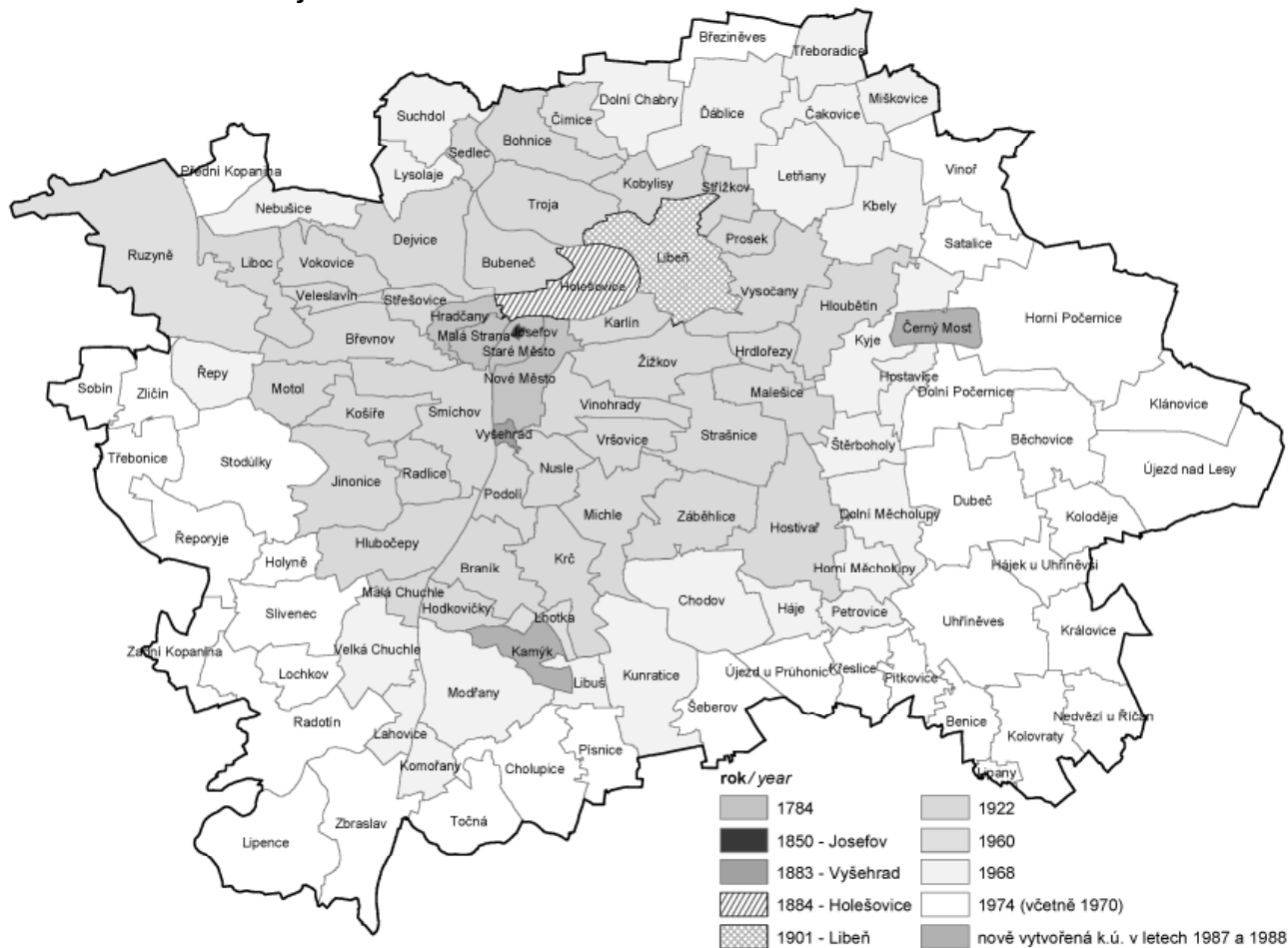
V roce 1920 byl schválen Zákon č. 114 o vytvoření Velké Prahy. Od 1. ledna 1922 k dosavadním osmi čtvrtím města (Hradčany, Malá Strana, Nové Město, Staré Město, Josefov, Vyšehrad, Holešovice, Libeň) bylo připojeno 37 katastrálních území (Karlín, Smíchov, Královské Vinohrady, Žižkov, Dejvice, Břevnov, Bubeneč, Vršovice, Vysočany, Bohnice, Troja, Kobylisy, Prosek, Střížkov, Hloubětín, Hlubočepy, Jinonice, Košíře, Liboc, Motol, Radlice, Veleslavín, Vokovice, Sedlec, Střešovice, Braník, Hodkovičky, Hostivař, Krč, Michle, Nusle, Pankrác, Záběhlice, Malá Chuchle, Hrdlořezy, Malešice, Strašnice) a část katastru Modřany zvaná Zátíší. Praha tehdy měla rozlohu cca **170 km²**, což představuje třetinu současné rozlohy města. Počet obyvatel v roce 1922 byl **687 tisíc**, tedy 57 % současného stavu obyvatel. V roce 1950, kdy začínáme sledovat vývoj migrace, bylo území Prahy stejné jako v uvedeném roce 1922, ale byť šlo o poválečné období, počet obyvatel byl vyšší o více než třetinu, bylo to **933 tisíc**. Vymezení hl. m. Prahy z roku 1922 se nezměnilo až do roku 1960, kdy došlo k prvnímu drobnému rozšíření území města o přilehlé obce.

K Praze byla v roce 1960 připojena 3 katastrální území (Čimice, Lhotka, Ruzyně) a rozloha se zvětšila cca o 19 km², takže její celková plocha měla tehdy **189 km²**. Počet obyvatel v následujícím roce poprvé přesáhl 1 milion (střední stav obyvatel v roce 1961 činil **1 005 823 osob**).

K významnému plošnému rozšíření Prahy došlo v roce 1968, kdy bylo připojeno 30 katastrálních území. Rozloha se zvětšila o 108 km² na **296 km²**. Počet obyvatel se zvýšil na **1 102 454** lidí (střední stav v roce 1969).

Následující územní změny v roce 1974 byly nejrozsáhlejší. V tomto roce proběhlo dosud poslední rozšíření Prahy. K Praze bylo připojeno území 30 okolních obcí s 37 katastrálními územími (Benice, Běchovice, Březiněves, Dolní Počernice, Dubeč, Horní Počernice, Cholupice, Točná, Klánovice, Koloděje, Kolovraty, Lipany, Královice, Křeslice, Lipence, Lochkov, Nedvězí, Písnice, Přední Kopanina, Radotín, Řeporyje, Satalice, Slivenec, Holyně, Stodůlky, Šeberov, Třebonice, Uhřetěves, Hájek a Pitkovice, Újezd u Průhonic, Újezd nad Lesy, Vinoř, Zadní Kopanina, Zbraslav, Zličín, Sobín). Bylo to rozšíření o cca 200 km² a rozloha se tehdy zvětšila na dosud platnou hodnotu, a to **496 km²**. Počet obyvatel na počátku následujícího roku (1975) byl **1 167 421 osob**.

Kartogram 2.1.1 Územní růst hl.m. Prahy

V poválečném období došlo ke značnému územnímu rozšíření hlavního města. K Praze byly přičlenovány obce, které s Prahou sousedily. Byla to území poměrně rozlehlá, ale oproti pražským katastrům, k nimž byla přičlenována, výrazně řidčeji obydlená. Hustota osídlení byla v připojovaných katastrech vždy hluboko pod celopražským průměrem a jen v minimálním počtu katastrálních ploch, které v době přičlenění k Praze již patřily, byla hustota zalidnění v přepočtu na 1 km² nižší než v přičleněných územích.

V roce 1960 činila v průměru hustota zalidnění 510 osob na 1 km². V žádném ze 45 katastrálních území do té doby tvořících Prahu nebyla nižší hustota zalidnění než činil tento průměr ve 3 přičleněných katastrech a to i přesto, že mezi včleněná území patřilo i katastrální území Lhotka, které bylo zalidněné poměrně značně (v roce 1960 zde byla hustota 2 326 obyvatel na 1 km²). V 16 pražských katastrech byla tehdy hustota nižší než ve Lhotce, jednalo se také o okrajová území, ale už k Praze náležející.

Průměrná hustota zalidnění v územních celcích připojených v roce 1968 byla v průměru o něco vyšší než tomu bylo v prvním spíše drobném poválečném rozšíření a činila 634 osob na 1 km². Zde byla zahrnuta některá již tradičně osídlovaná území, která byla již z období tzv. 1. republiky zastavěna zejména rodinnými domy (Čakovice, Modřany, Libuš, Řepy či Suchdol). Na druhé straně sem ale patřila i území řidčeji osídlených vesnic (Třeboradice, Miškovice nebo Štěrboholy), které měly hustotu obyvatel i pod průměrem území připojeného v první vlně.

Vůbec nejnižší byla hustota zalidnění u rozsáhlého území připojeného v roce 1974. Tehdy na připojeném území byla hustota 321 osob na 1 km². Do této vlny patřilo i 12 katastrálních území, která neměla ani 100 obyvatel na 1 km² (nejnižší hustota byla v Zadní Kopanině, a to 22 osob na 1 km²). Průměr z předchozí vlny byl překročen pouze u 3 katastrů, které představovaly přilehlé velké obce, dá se říci i menší města na okraji Prahy (Horní Počernice, Radotín a Zbraslav).

Hustota zalidnění v připojených katastrálních územích se po přičlenění k hlavnímu městu do roku 2001 v průměru zvýšila. Jsou ale i území, kde došlo k poklesu počtu obyvatel a tím i hustoty zalidnění. Naproti tomu v Praze jako celku se každým připojením hustota výrazně snížila a to i v obdobích růstu počtu obyvatel. V roce 1960 byla hustota zalidnění v Praze 5 280 osob na 1 km² a v roce 1959 to bylo 5 812 osob na 1 km², pokles to byl o necelých 10 %. V roce 1968 hustota zalidnění poklesla na 3 720 osob na 1 km² oproti 5 460 osob na 1 km² v roce předchozím. Zde po připojení rozsáhlejšího území než v roce 1960 byl

následný pokles hustoty více než 30%. Nejvýraznější pokles hustoty zalidnění nastal po rozšíření v roce 1974 a to z 3 681 osob na 1 km² v roce 1973 na 2 332 osob na 1 km² v roce 1974, tedy o 37 %.

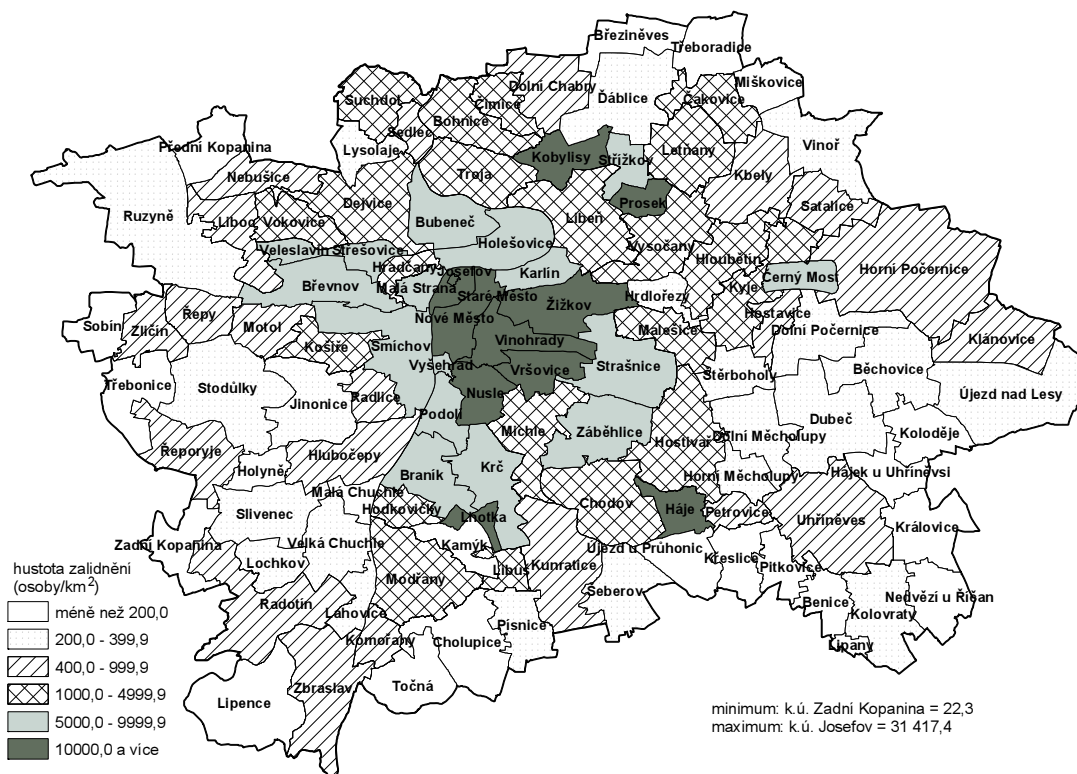
Tabulka 2.1.1
Hustota zalidnění v rozrůstající se Praze (1961 - 2001)

	Územní vymezení	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Hustota (obyv.na 1km ²)
SLDB 1961	Praha před rozšířením v roce 1960	169,7	995 406	5 865,9
	Přip. katastry v roce 1960 celkem	18,6	9 498	510,2
	Praha celkem	189,0	1 004 904	5 336,5
SLDB 1970	Praha před rozšířením v roce 1960	169,7	999 045	5 887,3
	Praha před rozšířením v roce 1968	189,0	1 010 852	5 353,3
	Přip. katastry v roce 1960 celkem	18,6	11 807	634,3
	Přip. katastry v roce 1968 celkem	107,8	68 387	634,2
	Praha celkem	296,1	1 079 239	3 644,3
SLDB 1980	Praha před rozšířením v roce 1960	169,7	959 276	5 653,0
	Praha před rozšířením v roce 1968	189,0	978 858	5 198,1
	Praha před rozšířením v roce 1974	296,1	1 107 175	3 738,6
	Přip. katastry v roce 1960 celkem	18,6	19 582	1 051,9
	Přip. katastry v roce 1968 celkem	107,8	139 157	1 290,4
	Přip. katastry v roce 1974 celkem	199,9	64 167	321,0
	Praha celkem	496,0	1 182 182	2 383,4
SLDB 2001	Praha před rozšířením v roce 1960	169,7	769 081	4 532,2
	Praha před rozšířením v roce 1968	189,0	789 889	4 194,6
	Praha před rozšířením v roce 1974	296,1	1 042 867	3 521,5
	Přip. katastry v roce 1960 celkem	18,6	20 808	1 117,8
	Přip. katastry v roce 1968 celkem	107,8	252 978	2 345,9
	Přip. katastry v roce 1974 celkem	199,9	126 239	631,5
	Praha celkem	496,0	1 169 106	2 357,1

V celém vývoji populace hlavního města od roku 1950 docházelo až do roku 1993 každoročně k početním přírůstkům obyvatel. K úpravám počtu obyvatel došlo pouze v souvislosti se zpracováním výsledků pravidelných desetiletých cenzů (1970, 1981, 1991), kdy nešlo o klasické úbytky obyvatel vyplývající z výsledků bilance pohybu obyvatel, ale o upravené stavy podle výsledků SLDB. Ve všech těchto letech došlo ke snížení dosud bilancovaného stavu, na němž se valnou měrou v tomto období podílela nelegální emigrace. Spolu se zvyšováním počtu obyvatel rostla od roku 1974 (poslední rozšíření území) i celková hustota. Tento růst však nebyl nijak výrazný a zatímco před posledním rozšířením území hustota přesahovala 3 600 obyvatel na 1 km², od roku 1974 již nebylo dosaženo průměru přesahujícího 2 500 osob na 1 km².

Hustota zalidnění v rámci hlavního města se výrazně různí.

Kartogram 2.1.2 Hustota zalidnění katastrálních území hl. m. Prahy v roce 1980

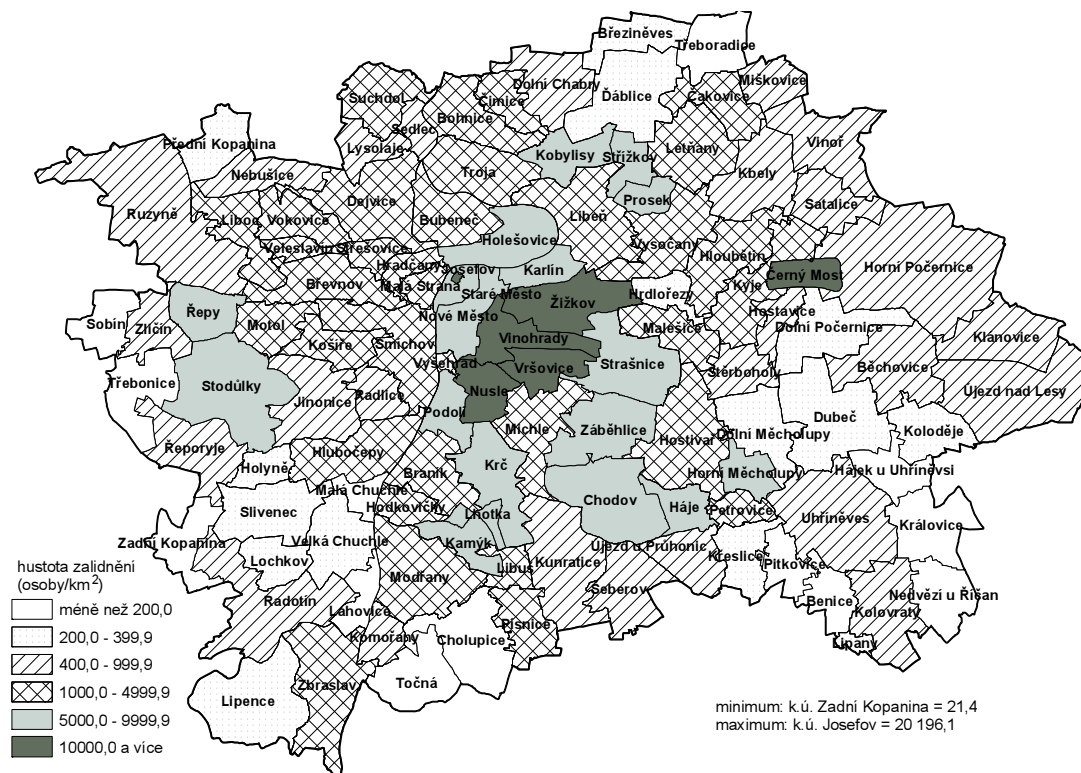
Nejvíce zalidněno je centrum města, zejména katastrální území se zástavbou klasických bytových domů. Trvale nejvyšší hustota zalidnění je v rozlohou malém Josefově, kde by v teoretickém přepočtu (rozloha Josefova je jen 0,1 km²) na 1 km² v roce 2007 připadalo 20 196 osob. Druhým nejlidnatějším katastrem v roce 2007 bylo Nové Město (v roce 1980 mělo nejvyšší hustotu, ale v roce 1991 je již předstihl Josefov) se svými 18 733 obyvateli na 1 km². Třetí v roce 2007 (stejně jako v letech předchozích) byly Vinohrady s 13 415 obyvateli na 1 km². Přes 10 tisíc obyvatel na 1 km² bylo v roce 2007 ještě ve 4 vnitropražských katastrech (Nusle, Vinohrady, Vršovice a Žižkov). Žádné území, na němž se rozkládají sídlištní komplexy takto vysokou hustotu nemá. K desetitiscům se v roce 2007 blížila katastrální území Prosek a Háje, která jsou nejhustěji zalidněnými sídlištními územími.

V roce 1980 (po posledním rozšíření v roce 1974) byla největší hustota v Katastrálním území Josefov, kde se na 0,1 km² nacházelo 2769 osob. Hodnota přes 20 000 obyvatel na 1 km² byla i na Vinohradech. Třetí nejvyšší hodnota byla v tomto roce v katastru Lhotka, kde se hustota také přiblížila ke 20 000 obyvatel na km². V katastru Lhotka s výměrou 1,04 km² podle SLDB 1980 bylo 20 084 obyvatel. Další katastrální území, kde byla hustota vyšší než 10 000 obyvatel na km², byla na území s centrální městskou zástavbou (Nusle, Vršovice, Nové Město, Staré Město, Žižkov) a 3 s rozvinutou zástavbou sídlištní (Prosek, Kobylisy, Háje). Ve všech těchto hustě osídlených územích docházelo v průběhu minulého čtvrtstoletí ke značným úbytkům obyvatel a přesto zde hustota zalidnění stále více než sedminásobně překračuje celopražský průměr. V centrálních katastrech se počet obyvatel snižuje trvale prakticky již od roku 1960, ve srovnání s rokem 1980 se snížil počet obyvatel ve 20 katastrálních územích s hustotou vyšší než 5 tisíc obyvatel na 1 km², kterých bylo v roce 1980 v Praze 25. V historickém jádru města to bylo o více než 40 % (Staré Město, Nové Město a Malá Strana), v dalších 7 centrálních katastrech o více než třetinu a ve 4 z nich, také ve vnitřním městě, to bylo cca o 20 %. Počet obyvatel se snížil i v sídlištních Hájích a na sídlišti Prosek. Naproti tomu ve 4 sídlištních celcích s poměrně vysokou hustotou (Chodov, Horní Měcholupy, Kamýk a Černý Most) došlo naopak ve srovnání s rokem 1980 k navýšení počtu obyvatel. K výrazným změnám v hustotě obyvatel dochází vždy v návaznosti na nové bytové výstavbě. Počet obyvatel v katastru Stodůlky, kde v roce 1980 hustota byla 355 obyvatel na 1 km², se do roku 2007 zvýšil natolik, že i toto katastrální území v roce 2007 mělo hustotu vyšší než 5 000 obyvatel na 1 km². V důsledku posunu se počet katastrů s hustotou nad 5 tisíc obyvatel na 1 km² snížil z 27 v roce 1980 na 24 v roce 2007.

Trvale nejvíce zalidněno je centrum města, zejména katastrální území se zástavbou klasických bytových domů. I v roce 2007 byla nejvyšší hustota zalidnění v rozlohou malém Josefově, kde by v teoretickém přepočtu (rozloha Josefova je jen 0,1 km²) na 1 km² v roce 2007 připadalo 20 196 osob. Druhým nejlidnatějším katastrem v roce 2007 (stejně jako v letech předchozích) byly Vinohrady s 13 415 obyvateli na 1 km². Přes 10 tisíc obyvatel na 1 km² bylo v roce 2007 ještě ve 3 dalších vnitropražských katastrech (Nusle,

Vršovice a Žižkov) a v sídlištním katastru Černý most. K desetitisícům se v roce 2007 blížila katastrální území Prosek a Háje, která jsou dalšími nejhustěji zalidněnými sídlištními územími.

Kartogram 2.1.3
Hustota zalidnění katastrálních území hl. m. Prahy v roce 2007

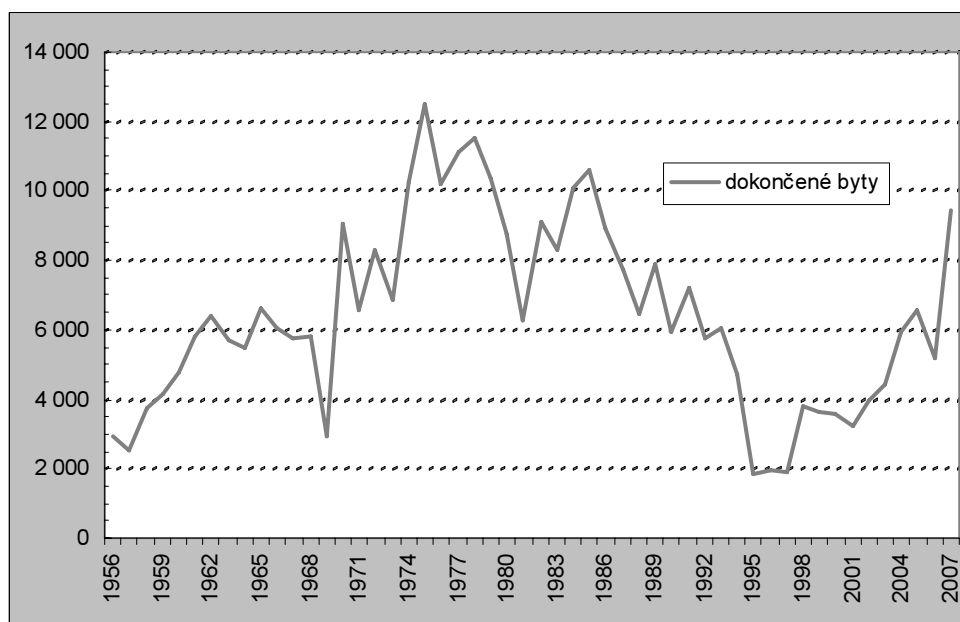
Zatímco v centru Prahy byla hustota velmi vysoká, v okrajových částech je osídlení výrazně řidší. Hustotu pod 500 obyvatel na 1 km² měly na území Velké Prahy z roku 1922 v roce 1980 jen 3 katastry (Hrdlořezy, Jinonice a Malá Chuchle), které se nacházejí také v okrajových částech Prahy. Z 25 katastrů připojených k Praze v roce 1968 mělo hustotu nižší než 500 obyvatel na 1 km² ještě v roce 1980 jedenáct katastrů. Všechna katastrální území s výjimkou pěti (Zličín, Zbraslav, Radotín, Horní Počernice a již Černý Most), která byla připojena v roce 1974, měla takto nízkou hustotu. V roce 1980 bylo 50 katastrů tj. 46 % s hustotou pod 500 obyvatel na 1 km².

V naprosté většině těchto území počet obyvatel do roku 2007 vzrostl, k poklesu počtu obyvatel došlo pouze u 8 katastrů s nízkou hustotou. Nárůst za toto dlouhé období se v průměru pohyboval kolem 100 %, ale bylo několik území, kde se počet obyvatel zvýšil mnohonásobně. Šlo většinou o území, kde se budovaly po roce 1980 sídlištní komplexy (Stodůlky, Horní Měcholupy, Písnice) a nebo šlo i o výstavbu rodinných domů (Křeslice, Újezd u Průhonice). Tento nárůst způsobil úbytek katastrů s hustotou pod 500 obyvatel na 1 km², jejich počet poklesl ze 48 v roce 1980 na 33 v roce 2007.

2.2 Vývoj bytové výstavby v návaznosti na územní změny

Územní změny, k nimž v Praze docházelo mimo jiné i vytvářely podmínky pro mobilitu obyvatel jednak uvnitř hlavního města, ale také pro migraci obyvatel z jiných částí republiky. Přelidněnému centru města, jehož bytový fond byl navíc desítky let značně zanedbáván přinejmenším minimálními investicemi do oprav či rekonstrukcí, se mělo odlehčit právě přesunem obyvatel do okrajových částí. Dále v Praze byla vytvářena nová pracovní místa zejména v ústředních orgánech státní správy a pro ta byli hledáni vhodní adepti zejména mimo Prahu. Jedním ze základních předpokladů pro přistěhování obyvatel je bytová výstavba. Nová bytová výstavba, která se realizovala zejména budováním rozsáhlých sídlištních komplexů měla nároky na vhodné stavební pozemky, které hlavní město získalo právě rozšířením o okolní nepříliš hustě zalidněná území.

Graf 2.2.1
Dokončené byty v Praze - 1956 až 2007

Dlouhodobý vývoj ročních počtů nově dokončených bytů v období posledních čtyřiceti let koresponduje s popsány územními změnami. Bytová výstavba byla v celém poválečném období situována do částí města, kde hustota zalidnění byla snižena. Ze 45 původních katastrálních území patřících do velké Prahy byla nižší hustota zalidnění jen v 10 katastrech. Tehdy se nová rozsáhlejší bytová výstavba soustředila zejména do severních částí města (zejména šlo o počátky výstavby sídlišť na území Střížkova a Proseka), ale byly využity i volné pozemky ve východní části (Malešice, Záběhlice) a i v částech jižních (Hodkovičky, Braník). Ve druhé polovině let šedesátých zvýšená výstavba vyčerpala většinu území v tehdy okrajových částech hlavního města a v roce 1968 následovalo první rozšíření hranic města.

V první polovině sedmdesátých let dosáhly roční počty dokončených bytů dosavadních maxim. Vůbec historicky nejvyšší roční počet dokončených bytů byl zaznamenán v roce 1975, a to 12 512 bytů. V této vlně výstavby v první polovině sedmdesátých let byly využity ještě i dostupné prostory v dosud stále méně zalidněných katastrech (Bohnice, Troja, Motol, Kobylisy a Hostivař). K nim připadly i další, i když již do té doby hustěji zalidněná území, a to zejména pro další výstavbu sídlišť v severní části (Prosek a Střížkov). Na územích připojených v roce 1968 byly další možnosti. Od roku 1970 do roku 1980 razantně stoupla hustota v 6 katastrech (Chodov, Háje, Kbely, Letňany, Suchdol, Lysolaje, ale počet obyvatel se značně zvýšil i v hustěji zalidněných Modřanech).

Po té následovalo rozsáhlé rozšíření z roku 1974, které pak uvolnilo další území ležící do té doby bezprostředně za hranicemi hlavního města pro novou vlnu výstavby bytů jako základního stimulu migrace do Prahy. Ne všechny připojené části zaznamenaly přímo masivní přírůstky obyvatel, ale růst byl zaznamenán v naprosté většině. Ve druhé vlně zvýšené výstavby v osmdesátých letech se přesunuly aktivity více na jih a západ metropole. Za desetiletí 1980 až 1991 v katastrech spadajících do velké Prahy vzrostl počet obyvatel jen v 5 z nich. Ve 4 to byl ovšem jen mírný nárůst (Hloubětín, Hostivař, Liboc, Motol) a pouze v jednom byl nárůst významný (Hlubočepy). Počet obyvatel se mezi lety 1980 a 1991 zvýšil zejména v polovině katastrů připojených v roce 1968 a ve více než 40 % katastrů připojených v roce 1974. Ve 4 z těchto území byl tento nárůst značný (Horní Měcholupy, Stodůlky, Řepy, Petrovice a také Modřany s nově odděleným Kamýkem), v ostatních mírnější.

Po dvou desetiletích výstavby velkého počtu nových bytů zejména v sídlištních komplexech došlo v období 1992 až 2001 k výraznému útlumu výstavby nových bytů. Přispěly k tomu i společensko ekonomické změny a celý přístup bylo nutno spíše ustálit. I z hlediska počtu obyvatel se situace prakticky ve všech částech města v tomto období spíše stabilizovala. V oblastech „velké Prahy“ docházelo i nadále ve většině katastrů k úbytkům v hustě zalidněných částech historického jádra i ve většině katastrů v rozšířeném centru kompaktního města. Úbytky však nebyly početně i procentuelně tak výrazné jako v předchozích letech. Naproti tomu ve většině připojených katastrů došlo k přírůstkům obyvatel, ale i tyto přírůstky byly spíše nižší a jen u 2 katastrů přesáhly 100 % (Kamýk, Újezd u Průhonic). V tomto období nastal zejména útlum výstavby bytů v bytových domech. Podle výsledků SLDB 2001 víme, že v Praze se ze všech trvale obydlených bytů nachází jen 13 % v rodinných domech. Pokud členíme domy podle období výstavby, tak v letech 1946 – 1991 bylo v rodinných domech nově vystavěno necelých 10 % dokončených bytů. V letech po roce 1990, v období útlumu výstavby byl na Prahu nebývale vysoký podíl dokončených bytů situován

právě do rodinných domů, více než pětina bytů v domech postavených mezi lety 1991 až 2001 se nachází v rodinných domech. Orientace na bydlení v rodinných domech měla pro Prahu další důsledek. Nedostatek stavebních pozemků pro individuální výstavbu spolu s vysokou cenou stavebních parcel směřuje zájemce mimo hlavní město a ve svém důsledku způsobuje úbytky obyvatel. V letech 1993 až 2001 se v hl. m. Praze každoročně snižoval počet obyvatel. K obdobné situaci v Praze do té doby nikdy nedošlo. Ačkoli byly v Praze většinou zaznamenávány v důsledku věkového složení populace i relativně nižší plodnosti (charakteristické obecně pro velkoměstské populace) a úbytky obyvatel přirozenou měnou, migrace tyto deficity vždy kryla. Takto tomu nebylo od roku 1993 do roku 1997 a od roku 1998 do roku 2001 bylo v Praze zaznamenáno záporné saldo migrace.

Po roce 2001 se roční počty dokončených bytů počaly zvyšovat. V letech 2001 až 2006 zaznamenáváme relativně vysoké počty bytů, ale je to stále cca polovina ročních počtů bytů v sedmdesátých letech. V posledních letech byl nejvyšší počet bytů dokončen v roce 2007, toto číslo mírně převyšuje průměr z let 1970 – 1984. V období tohoto nárůstu bytové výstavby sice došlo opětovně k růstu počtu obyvatel hl. m. Prahy, ale zdaleka zde není tak zřejmá souvislost mezi migračními pohyby a bytovou výstavbou jako tomu bylo v předchozích obdobích. Celkový počet obyvatel Prahy roste, ale hlavní příčina je v metodických změnách přijatých v roce 2001 a to započítávání cizích státních příslušníků s dlouhodobým pobytem. **Ke zvyšování počtu obyvatel přispěla v posledních dvou letech i příznivá situace v oblasti přirozené měny, rostou počty živě narozených dětí a naopak klesají počty zemřelých.** V Praze kromě poválečných let (do roku 1956) a období populační vlny v sedmdesátých letech (1973 – 1979) vždy počet zemřelých převyšoval počet živě narozených. V letech 2006 a 2007 poprvé po téměř třiceti letech převýšil počet živě narozených počet zemřelých (v roce 2006 o 256 a v roce 2007 o 987). Zvýšená nová výstavba v posledních letech vytváří nepochybně předpoklad zvýšení migrace nejen přechodné (větší část cizinců s dlouhodobým pobytem), ale i pro přistěhování trvale bydlících obyvatel. Tato výstavba se opět vrací k dominanci bytových domů, ale nejde již o vytváření obrovských nových komplexů soustředěných do jedné oblasti. Jde o do určité míry rozptýlenou zástavbu spíše v lokalitách bližších k rozšířenému centru. Dalším aspektem je i změna názoru na kvalitu bydlení, preference přírodního okolí a dostupnosti služeb, takže není již prosazována výstavba podobná sídlištím ze sedmdesátých a osmdesátých let. To se také odráží ve skutečnosti, že v početním vývoji jednotlivých částí města nedochází již k takovým výkyvům jako v předchozích obdobích. Početní úbytky v letech 2002 až 2007 pokračovaly pouze v centrálních katastrech a několika dalších územích v rozšířeném centru. Celkově byl úbytek zaznamenán jen v necelé čtvrtině katastrálních území a navíc tyto úbytky byly minimální (jen ve 4 katastrech byly vyšší než 10 % - Staré Město, Malá Strana, Karlín, Třeboradice – v průměru 15 %). Přírůstky v tomto časovém úseku byly také relativně rovnoměrné ve všech katastrálních územích, kde se počet obyvatel zvýšil, což bylo tři čtvrtiny katastrálních území. V 21 z nich byly přírůstky vyšší než 30 % a jen ve třech přesáhly 100 %. Byla to 2 katastrální území s malým počtem obyvatel, kde i početně nevýrazný nárůst představuje relativně vysoký podíl (Křeslice, Lipence), dále to bylo území, kde je umístěna velká ubytovna cizinců, kteří zde tvoří většinu přírůstku (Běchovice).

Roční počty dokončených bytů dokumentují, jak rozšiřování území hlavního města implikovalo zvýšení bytové výstavby. Bytová výstavba až do roku 2001 velmi úzce souvisela s migrací jak mezi Prahou a ostatními regiony ČR eventuelně se zahraničím, ale i s migrací uvnitř hlavního města. Tato souvislost se ovšem poněkud posunula v posledních letech, kdy jsou do migrace zahrnuti i cizí státní příslušníci s dlouhodobým pobytem. Tito migranti přicházejí do Prahy, ale i do celé ČR s jinými motivy než tomu bylo a většinou i dosud je u občanů ČR, ale i cizinců, kteří se hlásí k trvalému pobytu. Přechodný pobyt je spojen s pracovními příležitostmi a pořízením bytu není nutnou podmínkou. Ubytování v době trvání zaměstnání je řešeno provizorními způsoby, mezi nimiž sice také figuruje pronájem bytu, ale jen na přechodnou dobu a zejména to není nezbytnou podmínkou přihlášení ergo zanesení do migrace, tou je nabídka pracovního uplatnění.

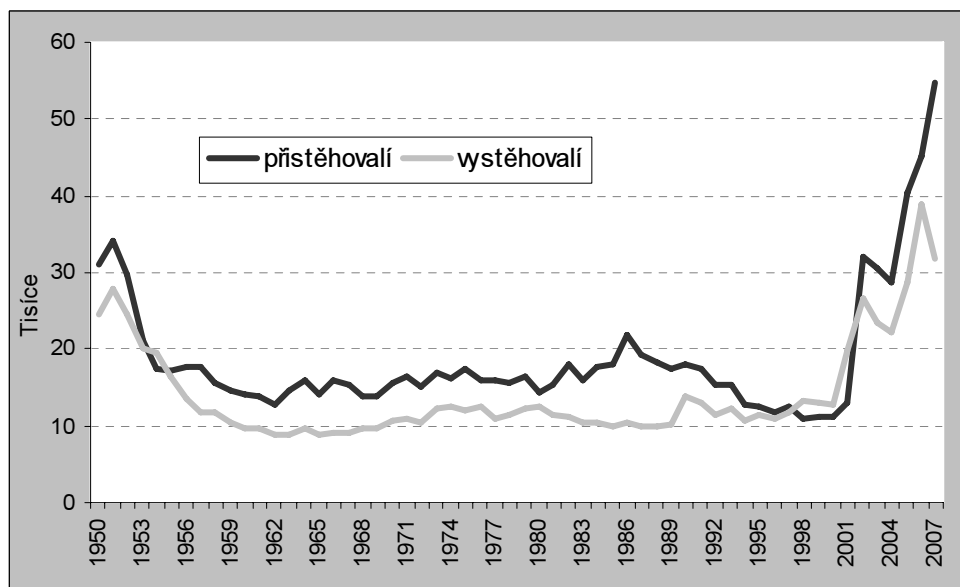
2.3 Počty a složení přistěhovalých a vystěhovalých v letech 1950 - 2007

V dlouhodobém pohledu byly v Praze roční počty přistěhovalých i vystěhovalých vcelku stabilní. Počty přistěhovalých se pohybují kolem 16 tisíc přistěhovalých ročně. V období 1956 až 1993 byly zaznamenány u ročních počtů přistěhovalých jen minimální výkyvy. Šlo především o mírný nárůst ve druhé polovině osmdesátých let. Obdobný vývoj byl i u ročních počtů vystěhovalých s tím, že ve zmíněných osmdesátých letech byl u vystěhovalých zaznamenán naopak spíše nepatrný pokles ročních počtů. Počty obou složek spolu dlouhodobě korespondují s trvale mírným převýšením počtu přistěhovalých nad vystěhovalými. Naproti tomu začátek a konec sledovaného období se vymykají tomuto dlouhodobému trendu.

V počátcích především v souvislosti s reakcí na konec války, ale částečně i na ekonomicko politické změny po roce 1948 byly roční počty přistěhovalých do hlavního města velmi vysoké. Pohybovaly se od roku 1950 do roku 1952 v hodnotách kolem 30 tisíc osob. U přistěhovalých byl tehdy vrchol v roce 1951, a to 34 248 přistěhovalých za rok. Po té ale dochází k prudkému poklesu do roku 1954, kdy se do Prahy přistěhovalo méně lidí než se vystěhovalo. V následujících letech do roku 1962 pokračoval pokles mírný. V tomto roce počet přistěhovalých byl nejnižší od roku 1950, a to 12 679 osob. Po té se počty přistěhovalých začaly opět

mírně zvyšovat. Rostoucí tendence s mírnými meziročními výkyvy pokračovala až do roku 1987 až 1988, kdy nastoupil trend mírného poklesu a posléze v roce 1993 došlo k poklesu zcela výraznému. V letech 1994 až 2001 byly roční počty přistěhovalých do Prahy v průměru nejnižší za celé poválečné období. V letech 1998 až 2001 počty přistěhovalých byly po dlouhé době (od roku 1954) nižší než počty vystěhovalých. Po roce 2001 nastal zlom a to především v důsledku zahrnutí migrace cizích státních příslušníků s dlouhodobým pobytem. Od roku 2002 jsou roční počty přistěhovalých do Prahy trojnásobkem až pětinasobkem dosavadních průměrů.

Graf 2.3.1
Počty přistěhovalých a vystěhovalých v Praze

Roční počty vystěhovalých se vyvíjely obdobně jako tomu bylo u přistěhovalých. Také vystěhovalých bylo v poválečných letech výrazně více než v celé další třicetileté etapě. Po vrcholu v roce 1951 (27 830 vystěhovalých osob) došlo k prudkému poklesu, který při jednorázové stagnaci v roce 1954, kdy počet vystěhovalých dokonce převýšil počet přistěhovalých, pokračoval do roku 1957 a od té doby se roční počty vystěhovalých pohybovaly kolem 10 tisíc osob. Ke strmému nárůstu počtů vystěhovalých došlo také po roce 2001. Až na výjimečné situace (v roce 1954 a v letech 1998 – 2001) byl roční počet vystěhovalých z Prahy vždy nižší než počet přistěhovalých. U počtů vystěhovalých se v dlouhodobém pohledu po většinu sledovaného období projevovaly méně výrazné meziroční výkyvy než u počtů přistěhovalých.

Roční počty přistěhovalých jsou poněkud výrazněji ovlivněny mimodemografickými faktory než je tomu u vystěhovalých. Nejvýznamnější vliv má nabídka pracovních příležitostí. Součástí celého komplexu migračních stimulů je i bytová výstavba. V letech, kdy jsou zaznamenány v Praze zvýšené roční počty přistěhovalých, je na druhé straně i zvýšený počet dokončených bytů, ačkoli návaznost není zcela jednoznačná ani časově souměrná.

V dlouhodobém pohledu mezi přistěhovalými do Prahy mírně převládají ženy. Pouze v počátcích sledovaného období byla většina mužů, a to do roku 1956. Po té ve více než 40 let dlouhé časové řadě téměř každoročně byla nadpoloviční většina přistěhovalých ženy (s výjimkou dvou let – 1962 a 1973, kdy to bylo o 0,2 respektive 1,1 % více mužů). Ovšem po roce 2001, jakmile byli do přistěhovalých začleněni i cizí státní příslušníci s dlouhodobým pobytem, se poměr obrátil. Od roku 2002 je mezi přistěhovalými převaha mužů. V letech 2003 až 2007 je mužů kolem 57 %. Převaha mužů mezi přistěhovalými se objevuje právě v obdobích, kdy hlavním motivem většiny migrantů je pracovní příležitost a z těchto důvodů se mnohdy nestěhují do místa zaměstnání celé rodiny, ale pouze muži, kteří tuto příležitost, často ne trvalou, využívají. V Praze to jsou zejména pracovníci s cizím státním občanstvím, kteří v posledních letech tvoří naprostou většinu přistěhovalých.

Mezi přistěhovalými v členění podle věku převládají trvale zcela výrazně osoby v produktivním věku. Podíl přistěhovalých ve věku 15 až 60 let se v průběhu sledovaného období pohyboval mezi 70 až 80 % v letech běžného vývoje (od konce šedesátých let do let devadesátých) a v obdobích nestandardně zvýšených počtů přistěhovalých tento podíl ještě vzrostl a přiblížil se k 90 % (v posledních letech). Mezi věkovými skupinami produktivního věku převládají jednoznačně mladší věkové kategorie. Ve věku 20 – 29 let je trvale kolem 40 % všech přistěhovalých. V dlouhodobém pohledu se tento podíl ještě zvyšuje. V poválečném období to bylo kolem 30 % a v dalších letech je to téměř přes 40 %.

Podíl dětí do 14 let se až do roku 2001 pohyboval mezi 16 až 20 % (nejvíce v padesátých letech) v návaznosti na celkový vývoj porodnosti. V posledních letech tento podíl ale výrazně poklesl (kolem jedné desetiny z celku přistěhovalých), což je dáno již zmíněnou skutečností, že naprostou většinu přistěhovalých tvoří cizinci přicházející za pracovními příležitostmi, kteří se stěhují bez rodinných příslušníků. V této věkové kategorii jsou nejsilněji zastoupeny děti do 4 let. Patrně co nejdříve po narození dítěte řeší rodiče otázku bydlení a s tím bývá spojena i migrace.

Nejmenší podíl mezi přistěhovalými do Prahy představují trvale osoby v důchodovém věku. U nich mizí jedna z nejvýznamnějších příčin migrace do hlavního města, pracovní uplatnění. Způsob života i náklady na živobytí byly v Praze, ale ve velkoměstech obecně, vždy pro seniorskou část populace méně příznivé než na venkově respektive v menších městech. Dlouhodobě se podíl osob šedesátiletých a starších příliš neměnil a pohyboval se kolem 10 %, pouze v období po roce 2001 se také podíl seniorů mezi přistěhovalými výrazně snížil a i zde je příčinou vysoké zastoupení zahraničních pracovníků.

Tabulka 2.3.1
Dlouhodobý vývoj migrace v Praze (1954 - 2007)

	1954 - 1959	1960 - 1969	1970 - 1979	1980 - 1989	1990 - 2000	2001 - 2007
Průměrný roční počet přistěhovalých	16 709	14 393	16 166	17 620	14 901	34 973
v tom muži (%)	52,0	48,9	48,1	46,9	47,7	56,3
v tom ve věku (%):						
0 - 14	21,7	15,3	13,8	19,6	16,4	9,1
15 - 59	83,0	74,7	74,7	78,4	80,8	88,1
60 a více	6,3	11,8	9,6	8,4	8,6	2,8
Průměrný roční počet vystěhovalých	13 900	9 312	11 644	10 652	13 500	27 340
v tom muži (%)	53,3	50,2	49,8	46,1	45,4	54,7
v tom ve věku (%):						
0 - 14	21,8	16,7	15,5	20,3	19,3	13,6
15 - 59	70,1	69,4	71,9	64,8	62,6	78,3
60 a více	7,9	12,9	12,4	12,5	13,3	8,1

Složení vystěhovalých podle pohlaví je v dlouhodobém pohledu v jednotlivých letech poněkud více vyrovnané než tomu bylo u přistěhovalých. Ovšem jak na počátku sledovaného období, tak po roce 2001 muži tvořili výraznější většinu i mezi vystěhovalými. V letech do roku 1960 bylo mužů cca 51 % až 56 %. Následovalo 40 let, kdy podíl žen v průměru zastoupení mužů vyrovnal až mírně převyšoval, ale v letech po roce 2001 opět následovala výraznější převaha mužů, poměrně stabilních 55 %. Příčina je i u vystěhovalých v hlavní příčině migrace zvláště zdůrazněné právě v těchto letech. Motivem migrace je následování pracovních příležitostí, které jsou často u migrantů - mužů časově omezeny a po využití těchto příležitostí přistěhovalí opouštějí dané místo. Tento motiv převládá i mezi vystěhovalými.

Také mezi vystěhovalými převládají osoby v produktivním věku, ale v dlouhodobé časové řadě vidíme, že tato dominance není tak výrazná jako u přistěhovalých. V letech běžného vývoje se tento podíl pohyboval mezi 60 % až 70 %, ale v obdobích zvýšeného počtu vystěhovalých v poválečných letech a po roce 2001 se podíl dostal až nad 80 %. I mezi vystěhovalými v podrobnějším věkovém členění jsou silněji zastoupeny věkové skupiny mladšího produktivního věku. Věková kategorie 20 – 29 let mezi vystěhovalými představuje 30 % až 40 % všech vystěhovalých, ale v posledních letech podíl této věkové skupiny poněkud klesá a pohybuje se od 20 % do 30 %.

Podíl dětí do 15 let je mezi vystěhovalými poněkud vyšší než u přistěhovalých. Celkové počty jsou v průběhu dlouholetého vývoje také vázány na výši porodnosti respektive na počet dětí, takže výkyvy jsou obdobné jako tomu bylo u přistěhovalých. Ovšem vzhledem k tomu, že v migraci rodičů malých dětí měla vždy motivace bydlení v příhodnějším prostředí venkova určitý význam, je zastoupení dětí u vystěhovalých z velkoměsta dlouhodobě vyšší než u přistěhovalých do Prahy.

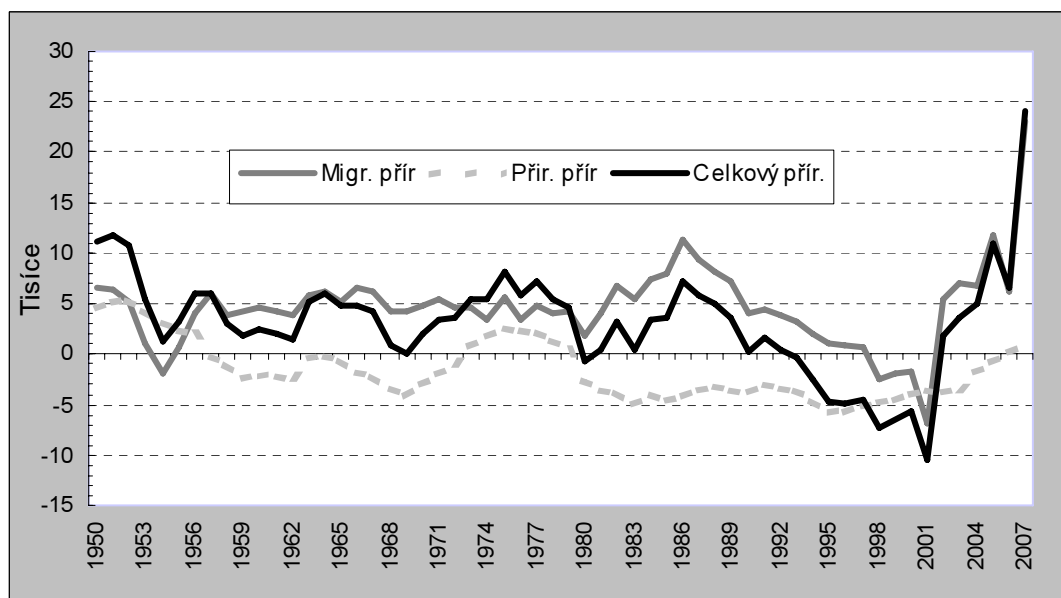
I u vystěhovalých je nejnižší podíl osob ve věku nad 60 let, ale v celém sledovaném období bylo zastoupení osob tohoto věku u vystěhovalých silnější než u přistěhovalých. Motivů pro opuštění velkoměsta je u osob v důchodovém věku více než motivů pro přistěhování.

2.4 Saldo migrace a změny ve struktuře obyvatel v letech 1950 - 2007

Změny v početním stavu pražské populace vždy závisely na vývoji migrace. **Roční početní přírůstky z bilance živě narozených a zemřelých byly v Praze v období 1950 až 2007 zaznamenány jen šestnáctkrát, a to v letech 1950 až 1956, dále v letech 1973 až 1979 a dále to jsou dva poslední roky 2006 a 2007, kdy také byl v Praze počet živě narozených vyšší než počet zemřelých.** Hrubá míra porodnosti (počet živě narozených na 1 000 obyvatel středního stavu) byla v Praze vždy nižší než je tomu v celé ČR,

protože zde bylo v populaci vždy zastoupeno vyšším podílem starší obyvatelstvo. V celé téměř šedesátileté časové řadě byla v Praze míra porodnosti vyšší než činil celorepublikový průměr pouze ve dvou letech, a to 2005 a 2006. Zvýšené zastoupení starších vrstev obyvatel je na druhé straně předpokladem k vyšším počtům zemřelých, hrubá míra úmrtnosti v Praze kromě let do roku 1958 vždy převyšovala celorepublikovou hodnotu.

Graf 2.4.1
Populační přírůstky v Praze v letech 1950 – 2007

Početní růst pražské populace byl tedy závislý dlouhodobě na migračním saldu. K úbytku obyvatel migrací došlo v celém sledovaném období pouze v pěti letech (1954 a 1998 až 2001). Výše migračního přírůstku do roku 1993 vždy pokryla případné úbytky přirozenou měnou (s výjimkou roku 1980), takže růst počtu obyvatel hlavního města byl kontinuální. Situace se změnila po roce 1992, kdy spolu s významným poklesem ročních počtů narozených poklesly i počty přistěhovalých a po roce 1997 se značně zvýšily i počty vystěhovalých. **V letech 1993 až 2001 docházelo ke každoročnímu snižování počtu obyvatel Prahy.** V bezprostředně následujících letech pak ale došlo zejména v důsledku započtení migrace cizinců s dlouhodobým pobytem naopak k nebývale prudkému nárůstu počtu přistěhovalých. Ačkoli se navýšil celkový objem migrace a vzrostly tedy i počty vystěhovalých, migrační saldo dosáhlo historicky nejvyšších hodnot. Vzhledem k tomu, že v posledních letech rostou i v hl. m. Praze roční počty narozených (porodnost byla v Praze v letech 2005, 2006 a 2007 poprvé od roku 1950 vyšší než v ČR celkem) za současného poklesu ročních počtů zemřelých, došlo v posledních dvou letech k přírůstkům obyvatel přirozenou měnou. K tomu od roku 2002 jsou zaznamenávány každoročně i kladná salda migrace. Od roku 2002 byly tedy úbytky početního stavu obyvatel v Praze nahrazeny opět každoročními početními nárůsty. V roce 2007 byl dokonce zaznamenán početní nárůst (23 971 osob), který je více než dvojnásobkem dosavadního nevyššího ročního přírůstku z roku 1951.

V rozčlenění na dekády (s výjimkou padesátých let minulého století a posledních let, kdy desetileté období skončí až rokem 2009) byly migrační přírůstky dosud nejvyšší v letech 1980 – 1989. Ovšem pokud posuzujeme průměrné roční přírůstky, tak situace v posledních letech převyšuje i zmíněnou dekádu let osmdesátých. Naproti tomu léta 1990 – 2000 představovala zcela vybočující období týkající se migrace v hl. m. Praze. Ztráta obyvatel Prahy migrací je zcela výjimečná. Tento trend je dán ovšem všeobecně nastupujícími vývojovými trendy, které charakterizují suburbanizační procesy spojené s migrací obyvatel velkých měst do jejich okolí. Obdobná tendence ovšem pokračovala u občanů ČR i v následujícím období, ale migrační ztráty byly vyrovnány obrovským přílivem zahraničních pracovníků.

Tabulka 2.4.1
Saldo migrace v Praze (1954-2007)

	1954 - 1957 ¹⁾	1960 - 1969	1970 - 1979	1980 - 1989	1990 - 2000	2001 - 2007
Celkové saldo migrace	²⁾ 8 670	²⁾ 51 684	²⁾ 45 075	²⁾ 71 503	-2 089	49 827
z toho muži	²⁾ 3 591	²⁾ 23 110	²⁾ 19 910	²⁾ 33 315	-816	31 280
z toho ve věku:						
0 - 14	1 834	8 159	4 171	13 838	-5 028	-4 917
15 - 59	7 365	42 004	42 918	60 754	11 439	64 748
60 a více	-468	1 510	-1 821	-1 858	-8 500	-10 004

¹⁾ podrobné údaje za roky 1958 a 1959 nejsou k dispozici

²⁾ včetně nezjištěného věku

V dlouhodobém pohledu v migračních přírůstcích převládají ženy. V letech, kdy v Praze byly zaznamenány úbytky obyvatel migrací, byly ovšem spíše i vyšší úbytky u ženské části populace. Převaha mužů v přírůstcích ze stěhování je v Praze registrována také po roce 2001, kdy dochází ke značným migračním přírůstkům právě hlavně u mužské části populace. V hl. m. Praze jako ve všech velkoměstských populacích je dlouhodobě mírná převaha žen. Od roku 1950 do roku 1987 byl v Praze stabilně podíl žen slabě nad 53 %, do roku 1992 poklesl na rovných 53 % a od té doby opět podíl žen mírně klesá na nejnižší hodnotu v roce 2007 a to 51,7 % žen v populaci. Lze tedy říci, že migrací se v posledních patnácti letech snižuje feminita obyvatel Prahy. Ať již to bylo vyššími úbytky u žen v devadesátých letech nebo naopak vyššími přírůstky mužů po roce 2001.

Výše a složení migračního salda v členění podle věku se promítá i do změn ve věkovém složení populační základny. Migrační přírůstky se v Praze v dlouhodobém pohledu soustřeďují do věkové kategorie produktivní věk, v dlouhodobém hodnocení je použita věková kategorie od 15 do 59 let. V tomto věku byla zaznamenána převaha vystěhovalých nad přistěhovalými pouze v roce 1954 a po té v sedmi letech od roku 1995 do roku 2001. Celkově lze říci, že je pro Prahu dlouhodobě typické, že se migrací zvyšuje počet obyvatel v produktivním věku.

Vývoj podílu obyvatelstva ve věkových kategoriích je závislý především na posunech věkové skladby populace.

Celkově v ČR bylo dáno postupné mírné zvyšování podílu osob ve věku 15 až 59 let v devadesátých letech především vstupem početně silných populačních ročníků narozených v sedmdesátých a osmdesátých letech do této věkové kategorie. V Praze byl v devadesátých letech nárůst podílu osob ve věku 16 – 59 let ovšem poněkud výraznější než v ČR celkem (ČR o 4,2 procentních bodů a v Praze o 5,5 procentních bodů) a to i navzdory tomu, že ve srovnání s ostatními sledovanými dekádami zde bylo v těchto letech migrační saldo osob ve věku 15 – 59 let snižené. Po roce 2001 začala obecně věková kategorie od 15 do 59 let poněkud oslabovat. V Praze i ČR celkem se podíl této skupiny na celkovém počtu obyvatel snížil o necelý 1 procentní bod. Příčinou je počínající přechod početně silné poválečné generace do starších věkových skupin. Ačkoli současně v celé ČR, a v Praze zvláště, dochází migrací k přírůstkům osob v produktivním věku, jejich podíl na celku populace se od roku 2001 mírně snižuje a to právě v důsledku nárůstu podílu osob starších 59 let. Migrací se v Praze počet osob ve věku 15 až 59 let od roku 1955 do roku 2007 zvyšoval s výjimkou 7 let ve druhé polovině devadesátých let (1995 – 2001) každoročně. Početně nejvýznamnější byly přírůstky osob v tomto věku v osmdesátých letech. V průběhu dekády 1980 až 1989 přibylo v Praze migrací téměř 61 tisíc (60 754) osob ve věku 15 – 59 let a v posledních 6 letech tj. 2002 – 2007 to bylo přes 70 tisíc (70 229) osob v tomto věku.

V ještě detailnějším věkovém třídění jsou nejvyšší kladná migrační salda trvale zaznamenávána u mladších věkových skupin produktivního věku. Ve věkové skupině 20 – 29 let kromě roku 1954 byly v celé časové řadě pouze přírůstky obyvatel migrací. Ve věkové skupině 30 – 39 let byla zaznamenána záporná salda migrace pouze v letech 1994 až 2001. Ovšem obdobně tomu bylo i u následující věkové kategorie 40 – 49 let, kde úbytky ze stěhování byly v letech 1992 až 2001 a také v roce 1954. V další věkové skupině produktivního věku 50 – 59 let, která byla zejména v minulých letech označována jako věk předdůchodový, již byly úbytky stěhování častější. V letech 1954 a 1955, pak ještě výjimečně v celé kladné řadě až do roku 1990 to byly dva roky (1980 a 1981) s drobným úbytkem. Ovšem od roku 1991 byl v této kategorii úbytek obyvatel stěhování zaznamenáván již každoročně.

Zastoupení dětské složky populace v Praze bylo vždy nižší než činil celorepublikový průměr. V období nejvyššího podílu dětské složky, v osmdesátých letech, kdy v ČR celkem byla dětí do 14 let téměř čtvrtina (podle výsledků SLDB 1980 to v ČR bylo 23,4 % a v Praze 21,9 %). Od té doby podíl dětí klesá a to jak v Praze, tak v ČR celkem. V devadesátých letech byl tento pokles v Praze vyšší než v průměru za celou ČR, k čemuž přispěly také úbytky migrační. V současnosti je podíl obyvatel do 14 let v Praze 12 % a v ČR je to 14 %, pokles podílu je v Praze a ČR obdobný. Ovšem i to je opět způsobeno migrací dětí, protože v posledních letech v Praze porodnost roste poněkud výrazněji než udává celorepublikový průměr a v letech

2005 a 2006 byl počet živě narozených v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu v Praze vyšší než v ČR celkem, což je od roku 1950 zcela ojedinělá skutečnost.

Věková skupina dětí do 15 let byla v dřívějších letech migrací spíše početně posilována, ale od roku 1993 až do současnosti (s výjimkou roku 2002) zaznamenáváme pravidelné roční úbytky dětí migrací. V Praze za dekádu 1990 až 1999 ubylo migrací více než 5 000 (5 028) dětí do 14 let a v období 2000 až 2007 to bylo již téměř stejně (4 917 dětí).

Zastoupení starších věkových skupin obyvatel je v hl. m. Praze tradičně vyšší než udává celorepubliková hodnota. V dlouhodobém pohledu můžeme hovořit o tom, že cca pětinu obyvatel Prahy představují osoby šedesátileté a starší. Tento podíl se na tuto hodnotu dostal během šedesátých let a od té doby se nemění nijak pravidelně, jde o kolísání od 22 % (1970) přes 21 % (nejčastější hodnota) zpět k 23 % (2007). V ČR je tento podíl trvale nižší, ale má jednoznačně vzrůstající tendenci, od 13 % (SLDB 1980) přes 18 % (SLDB 1991) až k současným 21 %. Stabilní zastoupení těchto věkových vrstev v pražské populaci je ovlivněno právě migrací. Kopírování celorepublikového trendu v je Praze potlačeno tím, že část obyvatel zejména v důchodovém věku se stěhuje mimo hlavní město.

Ve věkové kategorii šedesátiletých a starších docházelo k úbytku obyvatel migrací ve většině sledovaných let. Výjimku představuje pouze dekáda 1960 až 1969, kdy určité migrační přírůstky byly zaznamenávány i u této věkové kategorie. Početně se tyto úbytky značně zvyšují, což je dáno jednak obecně nárůstem počtu osob v tomto věku, ale i kumulací příčin této migrace. Ke tradičním důvodům, proč se lidé po odchodu do starobního důchodu stěhují mimo Prahu je přání bydlet mimo město ve zdravějším prostředí, naplnění možností realizovat své koníčky uprostřed přírody a podobně. V posledních letech přibývají k těmto motivacím další významné příčiny ekonomické povahy, zejména jde o stále se zvyšující náklady na bydlení. Tento nárůst se nejvýrazněji projevil po roce 1989. V dekadě 1990 až 1999 ubylo v Praze migrací pětikrát více osob nad 59 let než tomu bylo v dekadách předcházejících. Nárůst dále pokračuje i v posledních letech.

3. Přistěhovalí v letech 2001 – 2007

3.1 Počty přistěhovalých

početní vývoj přistěhovalých ve sledovaném období, meziroční výkyvy, vliv mimodemografických faktorů

Období 2001 až 2007 je z hlediska ročních počtů přistěhovalých do hl. m. Prahy zcela mimořádné. Tato skutečnost je ale dána především změnou metodiky, která byla přijata v roce 2001 po SLDB 2001. Od tohoto roku se do všech údajů o obyvatelstvu započítávají i cizí státní příslušníci nejen s trvalým pobytem na území ČR, ale i s pobytem dlouhodobým, s vízem nad 90 dní (občané zemí mimo EU) či s pobytem přechodným (občané zemí EU). V praxi to znamená, že mezi přistěhovalé do hl. m. Prahy jsou zařazeni i cizinci, kteří se zde přihlásí k dlouhodobému či přechodnému pobytu, ať se jedná o ty, kteří sem přicházejí přímo ze zahraničí nebo i o ty, kteří do Prahy míří z ostatních regionů ČR.

Počet přistěhovalých je ve svém základu zcela nezávislý na demografických charakteristikách výchozí populační základny, ale je ovlivňován mimodemografickými faktory. Ve sledovaném období působí především nabídka pracovních příležitostí. Tato okolnost je určující zejména pro přistěhovalé z řad cizích státních příslušníků. **Právě osoby s povolením k dlouhodobému pobytu sem přicházejí z valné většiny právě za prací.** V Praze působí ovšem i skutečnost, že je zde koncentrováno vysoké školství a i zahraniční studenti jsou od roku 2001 započítáváni do migrantů.

Srovnáme-li celkové roční počty přistěhovalých v letech 2002 až 2007 s celým vývojem ve druhé polovině 20. století, vidíme, že srovnatelné hodnoty jsou zaznamenány pouze v letech 1950 až 1952, ale i v těchto třech letech jde o počty nižší než průměr posledních 7 let. Meziroční nárůsty počtu přistěhovalých se projeví ve většině sledovaných let, s odchylkou v letech 2003 a 2004, kdy právě v počtu přistěhovalých cizinců došlo meziročně k mírnému poklesu. Tyto vysoké počty přistěhovalých ve sledovaném období závisejí pouze na migraci cizích státních příslušníků. Zcela se ovšem v uvedené časové řadě vymyká rok 2001, což je dáno tím, že zde v plné míře započtení cizí státní příslušníci s dlouhodobým pobytem ještě nebyli.

Roční počty přistěhovalých do Prahy se v průběhu sledovaného období značně zvyšují. **Za roky 2001 - 2007 se do Prahy přistěhovalo 244 811 obyvatel.** V letech 2003 a 2004 se počet přistěhovalých sice snížil, ale v roce 2005 došlo k mimořádně velkému nárůstu. Je to více než 85% nárůst oproti roku 1986, kdy byla zaznamenána nejvyšší roční hodnota právě v době, kdy v Praze vrcholila výstavba největších sídlištních komplexů.

V rozdělení podle občanství je výrazně odlišná situace u občanů ČR a cizinců.

Roční počty přistěhovalých občanů ČR jsou ve sledovaných letech pod dlouhodobým průměrem. Jejich výše se příliš neliší od ročních údajů ze 2. poloviny devadesátých let. Je to kolem 10 000 přistěhovalých za rok. V období 1991 až 2000 byly roční počty přistěhovalých občanů ČR do Prahy ještě nižší než v současných letech. Devadesátá léta lze označit za dobu s nejnižšími počty občanů republiky, kteří se stěhují do hlavního města. Celé období od roku 1994 do roku 2004 lze ve srovnání s celým poválečným vývojem označit za období s jednoznačně nejnižšími ročními počty přistěhovalých občanů ČR do Prahy. V následujících letech po roce 2004 se počty přistěhovalých občanů ČR mírně zvyšují a hodnoty let 2006 a 2007 lze porovnat například s hodnotami na počátku šedesátých let. Ve srovnání s dlouhodobým průměrem jsou však i po tomto nárůstu stále výrazně nižší roční počty. Meziroční skoky jsou u občanů ČR mnohem méně výrazné než u cizinců a pokles byl zaznamenán pouze v roce 2003. Ve srovnání 2007 a 2001 se roční počet přistěhovalých občanů ČR zvýšil o necelých 30 %.

Tabulka 3.1.1.
Přistěhovalí do Prahy

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přistěhovalí celkem	13 121	32 033	30 540	28 763	40 482	45 061	54 811
v tom: občané ČR	10 091	10 878	10 206	10 619	11 246	12 338	12 996
cizinci	3 030	21 155	20 334	18 144	29 236	32 723	41 815
Podíl cizinců (%)	23,1	66,0	66,6	63,1	72,2	72,6	76,3
Řetězové indexy							
Přistěhovalí celkem	.	244,1	95,3	94,2	140,7	111,3	121,6
v tom: občané ČR	.	107,8	93,8	104,1	105,9	109,7	105,3
cizinci	.	698,2	96,1	89,2	161,1	111,9	127,8

Údaje o přistěhovalých v členění podle státního občanství jsou za Prahu k dispozici až po roce 1991 a tehdy šlo pouze o cizince, kteří se hlásili v Praze k trvalému pobytu. V letech 1991 až 2000 cizinci představovali od 8 % přistěhovalých v roce 2000 po necelých 23 % v roce 1997, což ovšem představovalo necelé 3 tisíce osob, protože celkové roční počty přistěhovalých byly v těchto letech velmi nízké. Jak jsme již uvedli až do

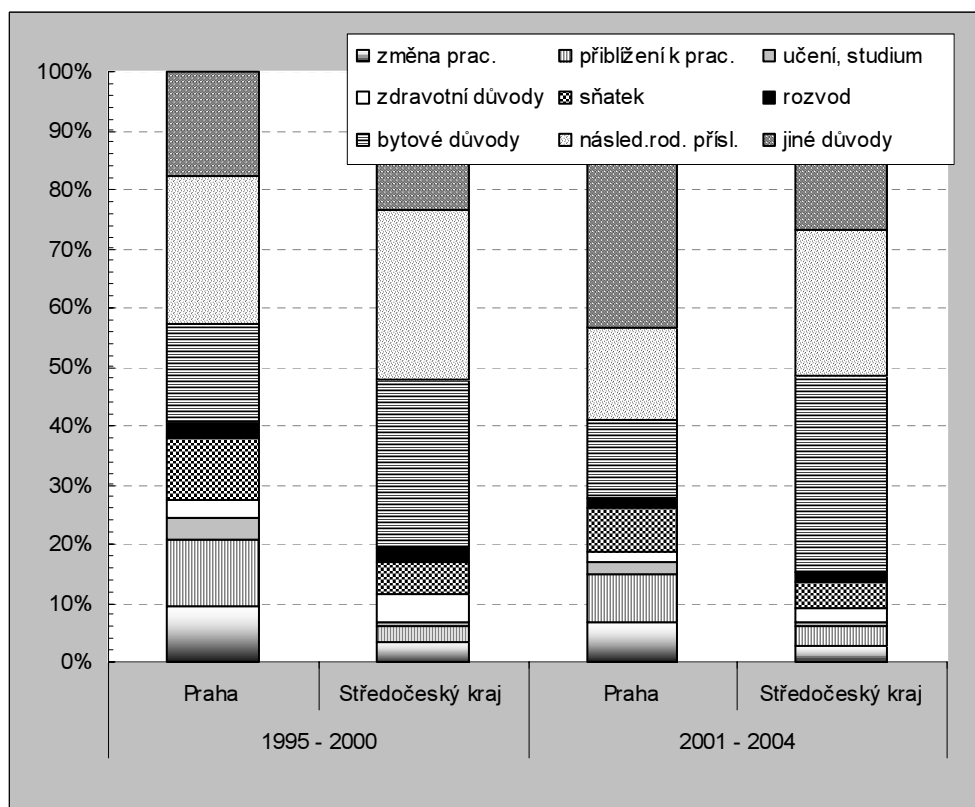
roku 2001 byli registrováni v demografické statistice pouze cizinci s trvalým pobytem, kteří stále představují menší část cizinců zdržujících se na území ČR. Po roce 2002 byl podíl cizinců s trvalým pobytem cca třetinový a v posledních letech překročil 40 %. Větší část cizích státních příslušníků, kteří většinou přicházejí za prací, jsou ti s pobytem přechodným (ze zemí EU), s vízem nad 90 dní nebo s povolením k pobytu dlouhodobému (ze zemí mimo EU). V hl. m. Praze je podíl netrvalých pobytů u cizinců ještě frekventovanější než v ČR celkem. V roce 2003 bylo 77 % cizinců hlášených v Praze s jiným než trvalým pobytem, koncem roku 2007 to v Praze bylo 68 % cizinců. Podíl cizinců s trvalým pobytem roste i v Praze, ale stále je výrazně nižší než udává celorepublikový průměr. Cizinci s jiným než trvalým pobytem tvoří hlavní část migrantů v Praze.

Cizinci tvoří od roku 2002 v Praze naprostou většinu všech přistěhovalých. V letech 2002, 2003 a 2004 cizinci mezi přistěhovalými do hlavního města představují více než 60 % a od roku 2005 je to více než 70 %. V roce 2007 to bylo už více než tři čtvrtiny ze všech přistěhovalých.

Početní nárůst přistěhovalých jde především na vrub cizích státních příslušníků. Meziroční pokles byl zaznamenán v letech 2003 a 2004, ale o to výraznější nárůst znamenal rok 2005. Celkově se počet přistěhovalých mezi roky 2002 (teprve v datech z tohoto roku byli plně započtení cizinci s jiným než trvalým pobytem) a 2007 zvýšil téměř o 100 %. Pro základní srovnání uvádíme strukturu důvodů ve dvou posledních obdobích, za něž je k dispozici uvedená informace v Praze a přilehlém Středočeském kraji, který také v posledních letech vykazuje vysokou migrační proměnu. Zatímco u stěhujících se do Prahy důvody spojené se zaměstnáním vykazují od více než 20 % v letech do roku 2000 a více než 15 % po tomto roce, ve Středočeském kraji je to shodně 6 %. V Praze je také zvýšený podíl důvodů spojených se studiem případně sňatek. Naproti tomu ve Středočeském kraji jednoznačně dominují bytové důvody, které se k Praze vztahují také, ale spíše negativně, protože tyto důvody přistěhování jsou frekventované u stěhování pražských obyvatel do okolí hlavního města. V obou krajích je jasný nárůst důvodů nespecifikovaných, kde lze předpokládat, že se zde též skrývá značná část nejčastěji deklarovaných důvodů případně v kombinaci s další skupinou příčin.

Graf 3.1.1

Přistěhovalí do Prahy a Středočeského kraje podle důvodů migrace

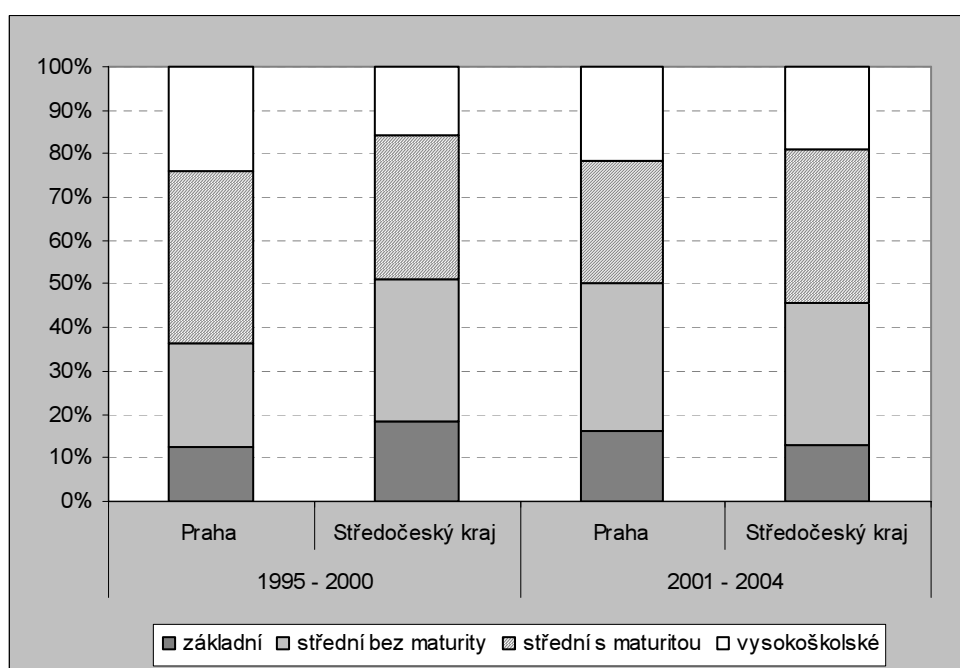
Vliv mimodemografických faktorů je možno ilustrovat i vývojem počtu přistěhovalých v členění podle vyznačeného vzdělání stěhujícího se. I v těchto údajích jsme limitováni rokem 2004, kdy s individuálním vyplňováním hlášení o stěhování uvnitř ČR skončilo i zjišťování vzdělání stěhujících se. Pro Prahu typické, že ve všech sledovaných letech je mezi přistěhovalými oproti ostatním regionům zvýšený podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, od 20 % v letech 1995 a 2002 po více než 28 % v roce 2000. V ostatních regionech to bylo mezi necelými 10 % přistěhovalých až po téměř čtvrtinu, na níž se dostal podíl

přistěhovaných do Jihomoravského kraje v letech 2003 a 2004. V průměru však lze říci, že to je kolem 15 % přistěhovaných s nejnižšími hodnotami v krajích na severu Čech. I tyto údaje zjevně souvisí se situací na trhu práce. Do hlavního města lákají vysokoškolsky vzdělané právě nabídky pracovních příležitostí. Situace se však v Praze mění. Před rokem 2001 byl mezi přistěhovanými podíl vysokoškolsky vzdělaných osob vyšší než v letech následujících. Od té doby, kdy se mezi přistěhované začali započítávat i cizinci s přechodným či dlouhodobým pobytem, se podíl vysokoškolsky vzdělaných mezi pražskými přistěhovanými snížil. Poklesl i podíl osob s maturitním vzděláním. Ačkoli počty těchto přistěhovaných do Prahy se i nadále zvyšovaly, jejich zastoupení se snižovalo, protože výrazně více rostl počet osob bez maturity případně jen se základním vzděláním. Tito přistěhovaní jsou do značné míry právě cizí státní příslušníci, kteří v posledních letech saturují poptávku po méně kvalifikovaných profesích na trhu práce.

Také v tomto ohledu jsme zvolili srovnání dvou regionů, které spolu nejen sousedí, ale jsou i jinak propojeny. Ze srovnání je zřejmý poněkud odlišný vývoj tohoto parametru migrace v Praze a Středočeském kraji. Zatímco v Praze pokleslo zastoupení přistěhovaných s vyššími stupni vzdělání, v kraji Středočeském tomu je naopak. I zde se projevila skutečnost včlenění cizinců, která se v pražské migraci odrazila výrazně nejsilněji ze všech regionů republiky.

Graf 3.1.2

Přistěhovaní do Prahy a Středočeského kraje podle dosaženého vzdělání

Započtení cizinců i s jiným než trvalým druhem pobytu způsobilo v údajích o přistěhovaných do hlavního města po roce 2001 výrazné posuny. V první řadě jde o radikální navýšení ročních počtů přistěhovaných, dále se zásadně změnil poměr mezi přistěhovanými v členění na občany ČR a cizí státní příslušníky. Praha má v tomto ohledu zcela mimořádné postavení mezi ostatními regiony. Vysoká nabídka pracovních příležitostí, nízká míra nezaměstnanosti a převaha volných pracovních míst s nízkými kvalifikačními požadavky stimuluje zvyšování přílivu velkého počtu pracovníků ze zahraničí.

3.2 Složení přistěhovaných podle pohlaví a věku

změny ve struktuře přistěhovaných podle pohlaví, meziroční rozdíly, věková skladba přistěhovaných a její změny v průběhu sledovaného období

Zahrnutí cizích státních příslušníků i s jiným než trvalým pobytem nemá vliv jen na počty přistěhovaných, ale i na jejich strukturu podle pohlaví i věku. Struktura přistěhovaných do Prahy podle státní příslušnosti se promítá do veškerých charakteristik.

Zatímco v uplynulých letech mezi přistěhovanými převažovaly ženy (maximální míra zastoupení mužů od roku 1980 byla v roce 1990, a to 49,0 % a minimální v roce v roce 1980, a to 46,5 %), v posledních letech stále více převažují muži. V roce 2001 jich bylo 51 %, v roce 2003 to bylo 58 %, což je maximální zastoupení mužů mezi přistěhovanými a po té podíl mužů opět mírně klesal a poslední údaj z roku 2007 je 56 % mužů mezi přistěhovanými. Převaha mužů je jednoznačně dána příčinami, které do Prahy migranty přivádějí.

Tabulka 3.2.1
Přistěhovalí do Prahy podle pohlaví a státního občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přistěhovalí muži	6 719	18 314	17 840	16 125	22 910	25 154	30 775
v tom: občané ČR	4 797	5 166	4 726	4 874	5 167	5 566	5 948
cizinci	1 922	13 148	13 114	11 251	17 743	19 588	24 827
Přistěhovalé ženy	6 402	13 719	12 700	12 638	17 572	19 907	24 036
v tom: občané ČR	5 294	5 712	5 480	5 745	6 079	6 772	7 048
cizinci	1 108	8 007	7 220	6 893	11 493	13 135	16 988
Přistěhovalí celkem	13 121	32 033	30 540	28 763	40 482	45 061	54 811
v tom: občané ČR	10 091	10 878	10 206	10 619	11 246	12 338	12 996
cizinci	3 030	21 155	20 334	18 144	29 236	32 723	41 815

Mezi cizinci, kteří se stěhují do Prahy (v roce 2007 tři čtvrtiny přistěhovalých) muži převládají zcela výrazně. V roce 2001 muži představovali 63 % ze všech přistěhovalých cizinců a tento podíl sice v průběhu sledovaných let mírně poklesl, ale stále se blíží k 60 %. **U občanů ČR je podíl mužů nižší než 50 %** (v roce 2001 to bylo 48 % a v roce 2007 to bylo 46 %), což zcela odpovídá hodnotám sledovaným v dlouhodobém pohledu.

Stejně faktory ovlivňují i věkovou strukturu přistěhovalých. Naprostou většinu přistěhovalých představují osoby v produktivním věku (15 – 65 let). Ve sledovaných letech to bylo od 84 % v roce 2001 po 91 % v roce 2006 a v úhrnu 2001 až 2007 to bylo 89 % ze všech přistěhovalých. Razantní nárůst přistěhovalých v této věkové kategorii byl zaznamenán i v absolutních hodnotách. Počet přistěhovalých osob v produktivním věku se ve srovnání s rokem 2001 zvýšil 4,5krát, což je více než u přistěhovalých celkem (4,2krát). Ve sledovaném období byl podíl osob v produktivním věku mezi přistěhovalými vyšší než v dlouhodobém průměru.

Děti do 14 let představují v posledních letech zhruba desetinu přistěhovalých, od necelých 8 % v roce 2004 po necelých 12 % na počátku sledovaného období. Je to výrazně nižší podíl než v dlouhodobém průměru. Tato skutečnost souvisí především s tím, že většinu přistěhovalých do Prahy tvoří cizinci přicházející za pracovními příležitostmi a ti přicházejí většinou bez rodinných příslušníků. Dalším důvodem je i to, že v devadesátých letech výrazně poklesla porodnost v celé ČR, takže celkový počet dětí ve věku 0 – 14 let se zejména v počátečních letech 21. století snižoval. Nicméně celkové počty přistěhovalých dětí do Prahy se ve srovnání s rokem 2001 také zvyšují, mezi lety 2001 a 2007 se roční počet zvýšil více než 3krát.

Velmi nízké je mezi přistěhovalými zastoupení osob ve věku důchodovém. Náklady, zejména na bydlení, ale životní náklady obecně jsou v Praze zejména v posledních letech výrazně zvýšené oproti jiným částem republiky, což je pro starší vrstvy populace jedním z důvodů snížení zájmu o migraci do Prahy. Další příčinou je i skutečnost, že hlavní příčina přistěhování spočívající v nabídce pracovních příležitostí má pro tyto složky populace zanedbatelný význam. Pokles podílu přistěhovalých se projevil zejména v posledních letech. Ve sledovaném období byl nejvyšší podíl v roce 2001, a to 4,1 % a nejnižší v roce 2005, kdy to bylo 1,4 %. Od tohoto roku nepřevýšil počet přistěhovalých starších 64 let 2 %. Dlouhodobě se v předchozích obdobích podíl přistěhovalých ve věku nad 64 let pohyboval od 4% do 6 %. V celé populaci ČR počet seniorů roste (počet obyvatel ČR ve věku 65 + se od roku 2001 do roku 2007 zvýšil o 7 %), takže byl zaznamenán i početní růst přistěhovalých do Prahy ve věku nad 64 let, počet přistěhovalých do Prahy ve věku nad 64 let se zvýšil o 37 %, což je více než obecný nárůst počtu obyvatel ČR v tomto věku, ale ve vazbě na růst počtu přistěhovalých do Prahy je to nárůst minimální.

Tabulka 3.2.2
Přistěhovalí do Prahy podle věku

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Úhrn 2001 - 2007
Přistěhovalí celkem	13 121	32 033	30 540	28 763	40 482	45 061	54 811	244 811
v tom ve věku:								
0 - 14	1 549	3 795	2 893	2 620	3 396	3 390	4 773	22 416
15 - 19	555	1 644	1 784	1 342	2 035	2 548	3 203	13 111
20 - 29	5 528	12 021	12 354	11 405	15 885	17 712	20 897	95 802
30 - 39	2 731	7 305	6 795	6 846	10 352	11 567	14 161	59 757
40 - 49	1 311	4 295	4 044	3 845	5 556	6 359	7 597	33 007
50 - 59	715	1 994	1 798	1 782	2 326	2 478	2 929	14 022
60 - 64	193	322	315	349	347	337	510	2 373
65 - 69	142	219	167	185	170	201	283	1 367
70 a více	397	438	390	389	415	469	458	2 956

Ve všech sledovaných letech byly nejpočetnější mezi přistěhoválými osoby ve věku 20 - 29 let, kteří představují ve všech letech kolem 40 % všech přistěhoválých do hlavního města (od 37,5 % v roce 2002 po 40,5 % v roce 2003). Takto vysoké zastoupení osob v této věkové kategorii bylo mezi přistěhoválými do Prahy zjištěno i v předchozích obdobích a je to poněkud zvýšený podíl oproti celorepublikovému průměru ve struktuře vnitřní migrace podle věku. Skutečnost, že mezi přistěhoválými převládají v posledních letech cizinci, kteří přicházejí do Prahy za prací, ovlivňuje i růst počtu přistěhoválých právě v této věkové skupině, ale nárůst v průběhu sledovaných let byl u této věkové skupiny nižší než byl nárůst celkového počtu přistěhoválých. Počet přistěhoválých 20 – 29letých se ve srovnání let 2001 a 2007 zvýšil 3,8krát, zatímco u osob ve věku 15 – 64 se roční počty zvýšily 4,5krát.

Druhou nejpočetnější skupinou mezi přistěhoválými jsou osoby ve věku 30 – 39 let, které ve sledovaném období představovaly necelou čtvrtinu všech přistěhoválých (od 20,8 % v roce 2001 po 25,8 % v roce 2007). Početní nárůst byl v této věkové skupině výraznější než u předchozí i než u přistěhoválých v produktivním věku úhrnem, roční počet 30 – 39letých přistěhoválých se v roce 2007 zvýšil 5,2krát. V dlouhodobém srovnání se význam této věkové skupiny mezi přistěhoválými posílil, dříve představovali kolem 15 % a v některých obdobích i téměř pětinu přistěhoválých, ale ve sledovaných letech přesáhly i čtvrtinu ze všech přistěhoválých.

Vůbec nejvýraznější početní zvýšení bylo zaznamenáno u přistěhoválých ve věku 40 – 49 let, kteří ve sledovaných letech představují v Praze cca 13 % přistěhoválých, ale v roce 2001 to bylo jen 10 %. Jejich počet se od roku 2001 zvýšil téměř 6krát, jejich podíl v současnosti značně převyšuje jejich zastoupení v minulosti, kdy nedosahovalo ani desetinu ze všech přistěhoválých.

Početně trvale roste i věková skupina přistěhoválých ve věku 50 – 59 let, kteří ale již představují jen poměrně malý podíl (kolem 6 %) přistěhoválých. Jejich početní nárůst je nižší než nárůst celkový (počet se zvýšil 4krát), a v současnosti jejich podíl na celku přistěhoválých odpovídá dlouhodobému průměru.

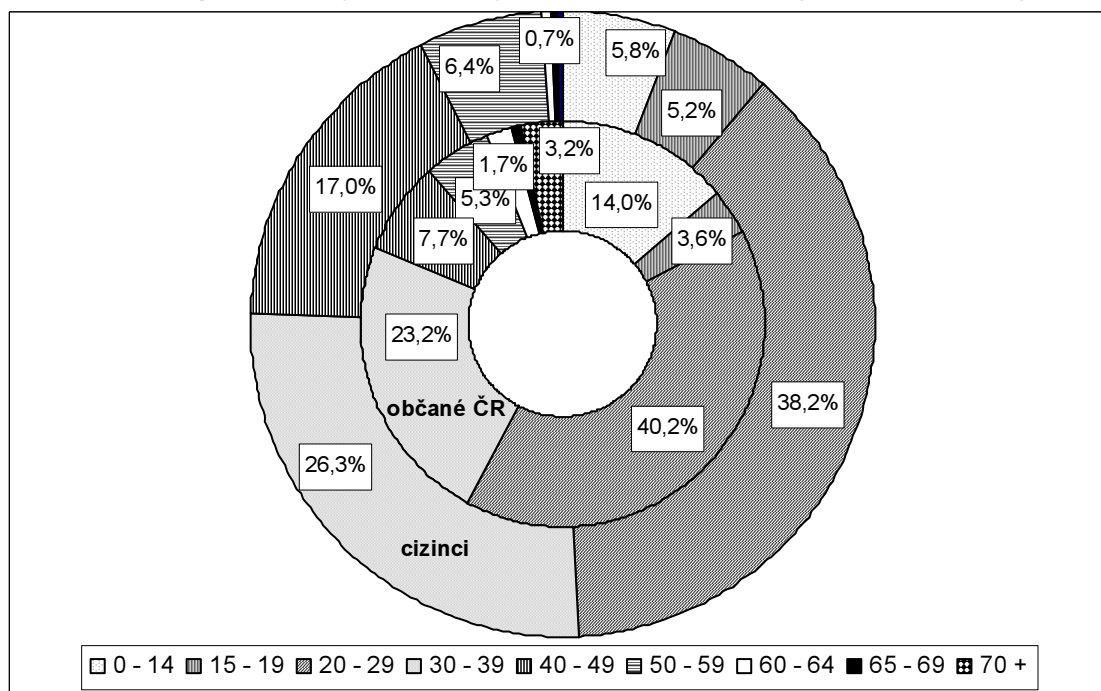
Jen kolem 1 % se pohybuje podíl přistěhoválých osob ve věku 60 – 64 let. I přesto, že jde o věkovou skupinu pouze pětiletou (ostatní zmíněné skupiny přistěhoválých v produktivním věku jsou desetileté) a roční počty přistěhoválých se i u této skupiny zvýšily (2,6krát), je její podíl v současnosti pod dlouhodobým průměrem.

Vůbec největší početní růst byl zaznamenán u věkové skupiny 15 – 19 let, která představuje kolem 5 % ze všech přistěhoválých. Je to sice nevelké zastoupení, ale vzhledem k tomu, že jde také o pětiletou skupinu, je třeba ji uvést. V tomto věku se u přistěhoválých spojují dva důvody přistěhování, jednak také pracovní příležitosti, ale zde přistupuje i studium. Studenti z ČR z důvodu studia mění místo trvalého pobytu méně často, ale zahraniční studenti vždy musí žádat o povolení k pobytu, takže jsou do migrace zahrnuti. Počet přistěhoválých v tomto věku se ve srovnání s rokem 2001 zvýšil téměř 6krát.

Věkové složení přistěhoválých občanů ČR a cizinců je odlišné. U občanů ČR jsou poněkud silněji zastoupeny věkové kategorie v předproduktivním a poproduktivním věku. Ačkoli i u občanů ČR jsou hlavní příčiny přistěhování do Prahy spojeny s profesním uplatněním, přesto jsou mezi nimi častěji zastoupeny celé rodiny a tím pádem je u nich přece jen vyšší zastoupení přistěhoválých i v důchodovém věku a dětí.

Graf 3.2.1

Věkové složení přistěhoválých do Prahy – občané ČR a cizinci (úhrn 2001 – 2007)

Pokud hodnotíme vývoj počtu přistěhovalých v jednotlivých věkových skupinách v členění na občany ČR a cizí státní příslušníky, je zřejmé, že zatímco u cizinců se roční počty přistěhovalých oproti roku 2001 poměrně výrazně zvýšily ve všech uvedených věkových skupinách, u občanů ČR došlo u přistěhovalých v některých věkových skupinách k úbytku přistěhovalých.

U občanů ČR je trvale nejpočetnější věková skupina 20 – 29 letých, ale roční počty jsou u přistěhovalých v tomto věku v celém sledovaném období stabilní. Největší nárůst byl zaznamenán u přistěhovalých ve věku 30 – 39 let (ve srovnání s rokem 2001 o 71 %) a také u věkové skupiny 60 – 64 let, kde lze příčiny vidět i v prodloužení věku zapojení do ekonomických aktivit. Poměrně významně se zvýšil počet přistěhovalých dětí (ve srovnání s rokem 2001 o 29 %), což souvisí i s obecným zvýšením porodnosti v ČR. Naproti tomu roční počty přistěhovalých v důchodovém věku poklesly (ve srovnání s rokem 2001 o více než 10 %). Snižování počtu přistěhovalých seniorů je dáno tím, že odpadá hlavní příčina související s možností pracovního uplatnění. Mírně poklesly i počty přistěhovalých ve věku 50 – 59 let a také u skupiny 15 – 19 let. U osob ve věku středoškolského studia je příčina mírného poklesu patrně dána tím, že v ČR počet obyvatel v tomto věku v posledních letech trvale klesá, protože jde o ročníky narozené v době obecně snížené porodnosti v devadesátých letech.

Věkové složení občanů ČR ovlivňuje celkové složení přistěhovalých méně než věkové složení přistěhovalých cizinců, protože cizinci ve sledovaném období představují naprostou většinu přistěhovalých. V úhrnu přistěhovalých v letech 2002 – 2007 bylo cca 70 % cizích státních příslušníků. Jsou však věkové skupiny přistěhovalých, kde je poněkud více občanů ČR. Jsou to skupiny početně ne příliš významné. Mezi přistěhovalými do Prahy bylo od roku 2002 do roku 2007 více občanů ČR než cizinců ve věkových skupinách nad 59 let, s tím, že v roce 2002 to bylo jen ve věku nad 64 let a v roce 2007 již jen ve věku nad 69 let. Celkově však mezi přistěhovalými ve věku nad 59 let za sledované období bylo 70 % občanů ČR.

Dále pak v některých letech byla převaha občanů ČR mezi dětmi do 14 let, bylo to v letech 2004 a 2006, celkově však za celé sledované období byla i mezi přistěhovalými dětmi nadpoloviční většina (51 %) cizinců.

Tabulka 3.2.3

Věkové složení přistěhovalých do Prahy - občané ČR a cizinci

	2001	2002	2003	2 004	2005	2006	2007
Občané ČR celkem	10 091	10 878	10 206	10 619	11 246	12 338	12 996
v tom ve věku:							
0 - 14	1 356	1 464	1 362	1 457	1 576	1 848	1 890
15 - 19	413	431	407	410	351	434	397
20 - 29	4 483	4 647	4 254	4 286	4 537	4 575	4 736
30 - 39	1 835	2 164	2 079	2 337	2 773	3 273	3 703
40 - 49	779	867	819	839	824	922	991
50 - 59	560	634	638	608	569	589	575
60 - 64	165	153	183	216	175	192	241
65 - 69	122	135	121	114	107	113	120
70 a více	378	383	343	352	334	392	343
Cizinci celkem	3 030	21 155	20 334	18 144	29 236	32 723	41 815
v tom ve věku:							
0 - 14	193	2 331	1 531	1 163	1 820	1 542	2 883
15 - 19	142	1 213	1 377	932	1 684	2 114	2 806
20 - 29	1 045	7 374	8 100	7 119	11 348	13 137	16 161
30 - 39	896	5 141	4 716	4 509	7 579	8 294	10 458
40 - 49	532	3 428	3 225	3 006	4 732	5 437	6 606
50 - 59	155	1 360	1 160	1 174	1 757	1 889	2 354
60 - 64	28	169	132	133	172	145	269
65 - 69	20	84	46	71	63	88	163
70 a více	19	55	47	37	81	77	115

Strukturu přistěhovalých podle věku zásadně ovlivňují cizinci. Počty přistěhovalých cizinců se výrazně zvyšují ve všech věkových skupinách. Stejně jako u občanů ČR je trvale nejpočetnější věková skupina přistěhovalých 20 – 29 letých a současně trvale a významně roční počty přistěhovalých v tomto věku narůstají. Ve srovnání roku 2007 oproti roku 2002 (v roce 2001 ještě nedošlo k plnému započtení cizinců s jiným než trvalým pobytem), je to věková skupina, u níž byl zjištěn druhý nejvyšší růst (o 123 %). Vyšší nárůst byl pouze u věkové skupiny 15 – 19 letých, kteří sice nejsou tak významně početně zastoupeni, ale nárůst byl 158 %. Poměrně značně se zvýšily počty přistěhovalých v seniorských věkových skupinách cizinců, ale stále jsou to jen velmi nízké počty přistěhovalých. U početných věkových kategorií produktivního věku (30 – 39 a 40 – 49 let) došlo k velkému početnímu růstu, ale žádná věková skupina již nezaznamenala více než 100% nárůst.

Věkové složení přistěhovalých cizinců je také jedním z příznaků, které potvrzují hypotézu, že **migrace cizích státních příslušníků je stále orientována na využití momentálních pracovních příležitostí a není většinově zaměřena na trvalejší zakotvení v Praze.**

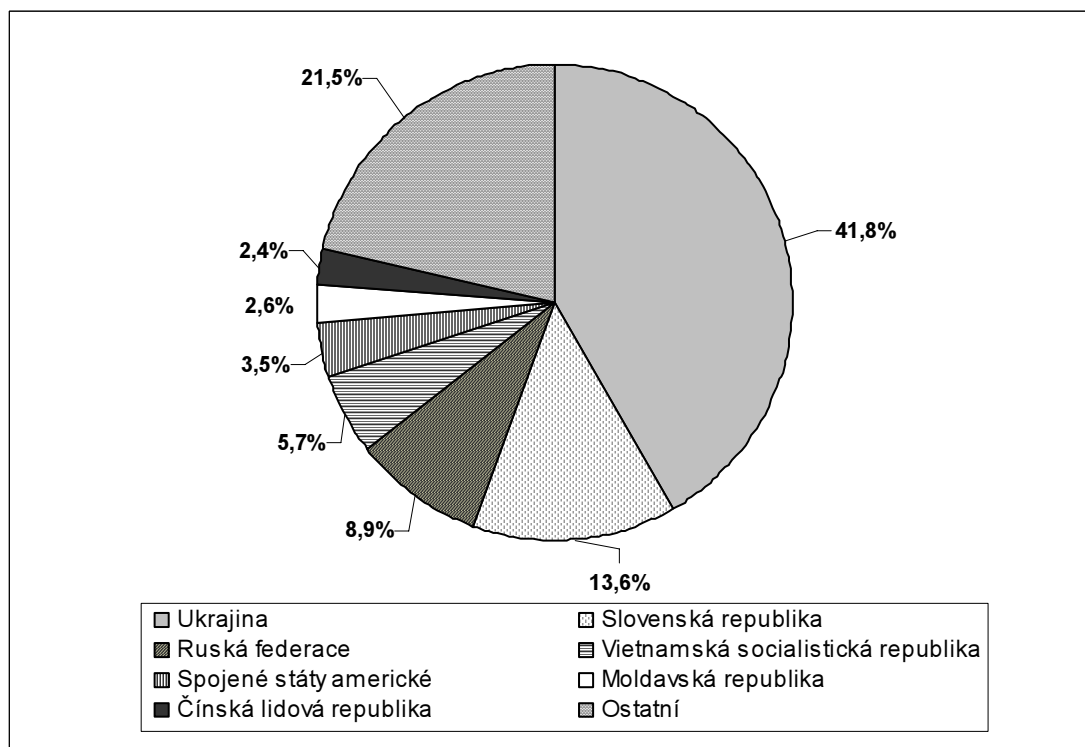
3.3 Přistěhovalí podle státního občanství

srovnání počtu přistěhovalých občanů ČR s přistěhovalými občany jiných zemí, nejfrekventovanější státní příslušnosti, porovnání dalších charakteristik podle občanství

Naprostou většinu přistěhovalých do hl. m. Prahy představují osoby s jiným občanstvím než ČR. Složení těchto cizích státních příslušníků podle zemí je ve sledovaném období vcelku stabilní.

Graf 3.3.1

Struktura přistěhovalých cizinců podle státního občanství – úhrn 2002 až 2007

Ve všech sledovaných letech byli **nejpočetnější skupinou občané Ukrajiny**. Jejich počet se v průběhu let 2002 – 2007 meziročně zvyšoval s výjimkou let 2003 a 2004, kdy byl zaznamenán mírný pokles. Celkově se však počet přistěhovalých občanů Ukrajiny ve srovnání let 2002 a 2007 zvýšil výrazně silněji než celkový početní nárůst přistěhovalých cizinců, takže jejich podíl na celku cizinců posiluje. V roce 2002 Ukrajinci představovali 33 % ze všech přistěhovalých cizinců a v roce 2006 to bylo dokonce více než 50 % (50,2 %). V roce 2007 se podíl mírně snížil (42 %), ale stále je to výrazná většina mezi přistěhovalými cizinci. Naprostou většinu přicházejících Ukrajinců tvoří muži. Podíl mužů ze všech Ukrajinců, kteří se přistěhovali do Prahy, se pohyboval od 68 % v roce 2003 po 60 % v roce 2007. Podíl žen se mírně zvyšuje, na počátku sledovaného období byl podíl žen mezi přistěhovalými Ukrajinci nejnižší z uvedených sedmi nejpočetněji zastoupených zemí, ale v letech 2005 a 2006 byl u přistěhovalých občanů Moldávie podíl mužů vyšší (2005 – 63,5 % Ukrajina, 66,2 % Moldávie, 2006 – 61,8 % Ukrajina, 69,8 % Moldávie) a v roce 2007 byl vyšší podíl mužů kromě přistěhovalých s moldavským občanstvím i u přistěhovalých Vietnamců.

Shrneme-li celé období 2002 – 2007, tak druhými nejpočetněji zastoupenými cizinci mezi přistěhovalými jsou **občané Slovenské republiky**. Jejich postavení na druhé pozici již ale není tak neměnné jako je tomu u Ukrajinců. Druhými nejpočetnějšími přistěhovalými byli Slováci v letech 2002, 2003, 2004 a 2005, v roce 2007 byli třetí a v roce 2006 dokonce až na šesté pozici. V hodnocení početního vývoje lze mluvit o meziročních výkyvech, ale celkový trend se spíše kloní k poklesu ročních počtů přistěhovalých Slováků. V prvních třech sledovaných letech občané SR představovali kolem čtvrtiny ze všech cizinců přicházejících do Prahy a od roku 2005 je to méně než desetina s výkyvem v roce 2006 (jen 3 % z přistěhovalých cizinců). Také u Slováků tvoří trvale většinu přistěhovalých mužů. V letech 2002 a 2003 byla i mezi přistěhovalými Slovaky mužů výrazná většina (více než 60 %), ale od roku 2004 se podíl žen zvyšuje a v roce 2007 muži již představovali jen 53,5 % mezi přistěhovalými.

Třetí nejfrekventovanější státní příslušností mezi přistěhovalými do hlavního města v souhrnu za sledované období je **příslušnost k Ruské federaci**. V letech 2006 a 2007 již bylo občanů Ruska více než Slováků a stali se druhou nejpočetnější skupinou. Jejich počet se trvale meziročně zvyšoval a to větším tempem než počty přistěhovalých cizinců celkem a kromě příslušníků moldavské republiky to byl i nejvýraznější nárůst z těchto nejsilněji zastoupených občanství. Podíl Rusů mezi přistěhovalými cizinci mírně narůstá a v roce

2007 už byl více než 10 %. Mezi přistěhovalými občany Ruské federace velmi netypicky převládají ženy. U všech ostatních přistěhovalých cizinců je poměrně značná převaha mužů. Ve všech sledovaných letech zastoupení žen mezi Rusy mírně překračovalo 50 %, je to jev, který nebyl zjištěn u přistěhovalých cizinců z jiných států. U přistěhovalých občanů ČR je však mírná převaha žen trvalým jevem. Lze se domnívat, že čím více je chápán pobyt v určitém místě jako přechodné využití momentální pracovní příležitosti, tím silněji jsou mezi přistěhovalými zastoupeni muži, pokud pak jde o určitou část migrantů, kteří chápou příchod do určité lokality jako změnu trvalejšího rázu, tím více jsou mezi migranty zastoupeny celé rodiny a tedy i ženy. Již dlouhodobě jsou v ČR chápáni jako jedna z nejvýznamnějších menšin **občané Vietnamské socialistické republiky**. I mezi přistěhovalými do Prahy trvale představují početně zastoupenou skupinu. Celkově jsou zastoupeni ve sledovaném období necelými 6 % z celku přistěhovalých cizinců. V průběhu šesti let lze hovořit spíše o nárůstu ročních počtů přistěhovalých, který mírně převyšuje celkový nárůst počtu přistěhovalých cizinců. Zaznamenáváme ale poměrně značné meziroční výkyvy. Mezi Vietnamci převládají muži, ačkoli jejich zastoupení je poněkud nižší než u občanů Ukrajiny nebo Slovenska. Je to v průměru 58 % mužů mezi přistěhovalými.

Počty přistěhovalých s občanstvím dalších tří nejpočetněji zastoupených zemí (hodnoceno v úhrnu za celé sledované období), již vykazují výraznější meziroční výkyvy. O jednoznačném zvýšení ročních počtů přistěhovalých lze hovořit u **občanů Moldavské republiky** a také u občanů **Spojených států amerických**. I u Číňanů nelze mluvit o poklesu, ale meziroční rozdíly jsou značné. Celkově občané těchto tří zemí úhrnem představují kolem 8 % přistěhovalých, což je méně než tvoří Rusové. Z přistěhovalých z těchto tří zemí tvoří opět většinu muži a nejvýraznější převaha mužů je u občanů Moldávie, kde to bylo až 70 % (v roce 2006).

Tabulka 3.3.1
Počty přistěhovalých občanů nejvíce zastoupených zemí

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cizinci celkem	21 155	20 334	18 144	29 236	32 723	41 815
v tom: Ukrajina	7 036	6 754	6 421	14 051	16 500	17 544
Slovenská republika	5 153	5 201	4 378	2 645	1 107	3 799
Ruská federace	1 707	1 284	1 070	2 598	3 350	4 540
Vietnamská socialistická republika	1 363	1 001	754	1 229	1 907	3 029
Spojené státy americké	519	622	429	1 154	1 589	1 328
Moldavská republika	363	470	296	837	1 005	1 337
Čínská lidová republika	393	575	441	638	1 146	717

Zastoupení občanů dalších zemí mezi přistěhovalými do hlavního města je již velmi nestálé. V každém sledovaném roce cca dalších 6 až 8 zemí dosáhne nad 1 % z celku přistěhovalých cizinců. Ze zemí EU v těchto zemích s vyšším než 1% zastoupením se v letech 2002 až 2005 pravidelně objevovalo Německo, Polsko, Velká Británie a Francie, ale v letech 2006 a 2007 již to byla pouze Velká Británie v roce 2007. Mezi častěji zastoupenými zeměmi jsou v posledních dvou letech spíše východně ležící země Bulharsko, Bělorusko, ale i Kazachstán. V roce 2007 i Mongolsko a také země bývalé Jugoslávie a v letech 2005, 2006 a 2007 představovali téměř 2 % přistěhovalých státní příslušníci Japonska.

3.4 Zdroje přistěhovalých

místa, odkud přistěhovalí přicházejí, absolutní počty i relativní údaje, srovnání krajů, vybrané okresy, případně obce, přistěhovalí ze zahraničí

V dlouhodobém pohledu byly vždy hlavním zdrojem migrantů pro Prahu ostatní regiony republiky. Ještě v roce 2001 přistěhovalí z jiných krajů ČR představovali více než 90 % přistěhovalých. **Od roku 2002, kdy již v migrantech byli plně započtení cizí státní příslušníci i s jiným než trvalým povolením k pobytu, se situace značně změnila, přistěhovalí ze zahraničí již představují nadpoloviční většinu přistěhovalých.** V roce 2002 se z ostatních částí ČR do Prahy přistěhovalo 50 % přistěhovalých a v roce 2005 to bylo pouhých 38 % přistěhovalých, v úhrnu za období 2001 až 2007 je to 47 % přistěhovalých.

Počet přistěhovalých do Prahy z ČR meziročně stoupá s výjimkou let 2003 a 2004, v roce 2007 byl roční počet přistěhovalých z ČR do Prahy o více než 100 % vyšší než v roce 2001. Zejména rostou počty cizinců, kteří se z jiných regionů přesunují do Prahy, ve srovnání s rokem 2002 (v roce 2001 ještě nejsou zcela započtení cizinci jako v letech následujících, proto je ke srovnání nevhodný) stoupl v roce 2007 počet cizinců přistěhovalých z jiných částí ČR téměř o 110 %. Počet přistěhovalých občanů ČR, kteří přišli do Prahy z jiných částí republiky se ve sledovaných letech také zvyšoval, ale nárůst byl výrazně nižší než u cizinců, a to necelých 34 %.

Mezi přistěhovalými z jiných částí republiky je stále občanů ČR většina, ale i mezi těmito přistěhovalými podíl cizinců roste. Zatímco v roce 2001 bylo mezi přistěhovalými do Prahy z jiných krajů ČR necelá pětina cizinců (18,8 %), v roce 2007 se již tento podíl blížil k polovině (46,7 %).

Tabulka 3.4.1
Přistěhovalí do Prahy z ČR a ze zahraničí podle občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přistěhovalí celkem	13 121	32 033	30 540	28 763	40 482	45 061	54 811
v tom: občané ČR	10 091	10 878	10 206	10 619	11 246	12 338	12 996
cizinci	3 030	21 155	20 334	18 144	29 236	32 723	41 815
Přistěhovalí z ČR	11 893	16 001	14 832	13 531	15 279	18 533	24 234
z toho cizinci	2 231	5 455	5 315	3 627	4 124	6 333	11 329
Přistěhovalí ze zahraničí	1 228	16 032	15 708	15 232	25 203	26 528	30 577
z toho cizinci	799	15 700	15 019	14 517	25 112	26 390	30 486

Ve sledovaných letech s výjimkou roku 2001 přistěhovalí do Prahy z ciziny představovali většinu. Od 50 % v roce 2002 přes více než 60 % v roce 2005 po více než 55 % v roce 2007. Většinu přistěhovalých do hl. m. Prahy představují od roku 2002 cizinci, a ačkoli ne všichni cizí státní příslušníci přicházejí do Prahy přímo ze zahraničí, přesto ti, kteří se do Prahy stěhují z jiných zemí je naprostá většina. Ze všech přistěhovalých do ČR z ciziny jich od roku 2002 v průměru více než třetina směřuje do hlavního města. Mezi přistěhovalými jde až na výjimky o cizí státní příslušníky. Českých občanů se do Prahy ze zahraničí přistěhovalo ve sledovaném období nejvíce v roce 2004 a to 715 osob, což ovšem představovalo jen necelých 5 % ze všech přistěhovalých z ciziny. V následujících letech počet českých občanů přistěhovalých z ciziny nepředstavoval ani 1 % přistěhovalých ze zahraničí. Ze všech českých občanů, kteří se stěhují do ČR ze zahraničí jich v letech 2001 až 2004 cca čtvrtina mířila do Prahy, ale v letech 2005 až 2007 se počet občanů ČR z ciziny přicházejících do Prahy značně snížil a představují již jen kolem 5 % ze všech, kteří se do ČR z ciziny stěhují.

Zahraníčí je ve sledovaných letech hlavním zdrojem přistěhovalých pro Prahu a to téměř výhradně zdrojem cizinců, kteří se do Prahy stěhují. Občané ČR, kteří se do hlavního města stěhují ovšem ve své většině přicházejí z jiných regionů republiky. V posledních letech však jak bylo řečeno i významná část cizinců přichází do Prahy také z jiných částí republiky.

Počty přistěhovalých do hlavního města jsou jednoznačně ovlivněny demografickým potenciálem v daném regionu, ale i dalšími mimodemografickými faktory. Mezi kraji ČR jsou rozdíly v intenzitě vzájemné migrace s hlavním městem. Z mimodemografických faktorů jsou to na příklad následující jevy. Bezpochyby má vliv vzdálenost od Prahy – z moravských krajů se do Prahy stěhuje trvale méně tamějších obyvatel než je tomu v českých krajích, nemluvě o Středočeském kraji, pro který je naopak určující, že je prakticky zázemím hlavního města. Svou roli hraje také ekonomicko-sociální situace v daném kraji, kterou mimo jiné dokumentuje i míra tamní nezaměstnanosti – Ústecký kraj má trvale nejvyšší míru nezaměstnanosti a patří mezi kraje, odkud do Prahy přichází více obyvatel než z jiných krajů. Dalším faktorem v kombinaci s nepříliš velkou vzdáleností je i vzdělanostní úroveň obyvatel, což se patrně odráží ve zvýšených počtech přistěhovalých z Jihočeského a Plzeňského kraje, což jsou mezi českými kraji regiony se zvýšeným podílem vysokoškolsky vzdělané populace. Kromě toho působí jistě i celá řada dalších vlivů, které se mohou v jednotlivých letech i měnit.

V posledních letech je hl. m. Praha nejčastějším cílem vystěhovalých ve většině krajů. V prvních letech sledovaného období bylo více krajů, kde nejčastějším cílem Praha nebyla (v roce 2001 to bylo v 8 krajích, v roce 2002 jen ve 4, ale v roce 2003 i v roce 2004 bylo 7 krajů, v nichž se obyvatelé stěhovali častěji jinam než do Prahy). V letech 2005 a 2006 byly jen 3 kraje, kde Praha nebyla nejčastějším cílem. Vždy to byly kraje ze západu a jihu a většinou i severu Čech. Naproti tomu obyvatelé moravských krajů s výjimkou kraje Jihomoravského preferovali sousední kraje na Moravě a většinou mířily do kraje Jihomoravského (ale ne vždy). Také obyvatelé kraje Vysočina nejčastěji láká Jihomoravský kraj. Dále je pak typické, že dva sousední kraje na východě Čech jsou vzájemnými cíli migrace. Pro lidi z kraje Královéhradeckého byl s výjimkou roku 2002 vždy nejčastějším cílem kraj Pardubický. Opačně tomu již nebylo tak často, ale ve 3 ze sledovaných let také.

Pokud jde o migraci uvnitř republiky, která u občanů ČR představuje hlavní typ migrace, jsou trvale nejrozsáhlejší migrační výměny zaznamenávány mezi Prahou a jí obklopujícím Středočeským krajem. Přistěhovalí ze Středočeského kraje ve sledovaném období trvale představují cca třetinu ze všech přistěhovalých a jejich počet roste jen o málo vyšším tempem než počet přistěhovalých ze zdrojů uvnitř republiky celkem, takže podíl přistěhovalých z tohoto kraje se mírně zvětšuje. V roce 2007 přistěhovalí ze Středočeského kraje představovali 37 %, celkově za celé sledované období to bylo necelých 35 %. Co do počtu obyvatel je Středočeský kraj po kraji Moravskoslezském a Praze třetím nejlidnatějším krajem, ale i pokud použijeme relativní ukazatel počet přistěhovalých do hl. m. Prahy na 1 000 obyvatel Středočeského kraje, je tento počet také nejvyšší ze všech regionů. Bylo tomu tak ve všech sledovaných letech a počet přistěhovalých do Prahy se zvyšoval rychleji než počet obyvatel v tomto kraji, takže hodnota relativního ukazatele rostla. V roce 2001 ze ve Středočeského kraje do Prahy vystěhovali cca 4 obyvatelé z 1 000, v roce 2006 to bylo 5 obyvatel z 1 000 a v roce 2007 již více než 7. Obdobné hodnoty nebyly zjištěny

v celém sledovaném období v žádném z dalších regionů. Ze všech vystěhovalých ze Středočeského kraje ve sledovaných letech do Prahy mířilo téměř 40 %. Pokud vyloučíme vystěhovalé do ciziny, pak ze všech 14 krajů v ČR se do Prahy ze Středočeského kraje stěhuje více než polovina vystěhovalých.

Krajem z něhož přicházejí druhé nejvyšší počty přistěhovalých je kraj Ústecký. Jde o kraj s vysokou mírou nezaměstnanosti, takže patrně především široký pražský trh práce je pro obyvatele tohoto regionu lákavý. Počty přistěhovalých do Prahy z tohoto kraje dosahují necelé třetiny počtů přistěhovalých z kraje Středočeského. Z ústeckého regionu přichází cca desetina z úhrnu přistěhovalých z ostatních částí republiky. V průběhu sledovaných let se také tyto počty zvyšují poněkud vyšším tempem než růst vnitrorepublikových přistěhovalých celkem, takže jejich zastoupení mírně narůstá. Největšího podílu dosáhli přistěhovalí z Ústeckého kraje v roce 2006, necelých 14 % ze všech přistěhovalých. Podle počtu obyvatel patří kraj Ústecký mezi kraje lidnatější, v přepočtu na stav obyvatel, ale počty přistěhovalých z tohoto kraje ani zdaleka nedosahují hodnot jako ve Středočeském kraji. Na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2005 připadali necelí 2 přistěhovalí do Prahy a v letech 2006 a 2007 se tato relace zvedla na 3 přistěhovalé do Prahy na 1 000 obyvatel. Také v Ústeckém kraji byla Praha ve všech sledovaných letech nejčastějším cílem migrantů. Na počátku sledovaného období kolem čtvrtiny všech vystěhovalých z Ústeckého kraje mířilo do Prahy a v posledních letech je to více než třetina ze všech vystěhovalých.

Třetí nejvyšší počty přistěhovalých do Prahy úhrnem za sledované období jsou z Jihomoravského kraje. V prvních dvou letech byly roční počty přistěhovalých vyšší z kraje Jihočeského, ale v posledních 5 letech již to byli přistěhovalí z Jihomoravského kraje. Ovšem ve srovnání s počty z kraje Středočeského je to jen necelá čtvrtina. Z tohoto kraje přichází do Prahy necelých 8 % ze všech přistěhovalých z jiných regionů. Největší podíl měli jihomoravští přistěhovalí v roce 2005, kdy to bylo necelých 9 %. Také Jihomoravský kraj má vysoké počty obyvatel (čtvrtý nejvyšší po kraji Moravskoslezském, Praze a Středočeském kraji), takže zde v přepočtu na střední stav obyvatel roční počty vystěhovalých do Prahy nedosahují nejen hodnot Středočeského kraje, ale ve většině sledovaných let jsou to mezi kraji jedny z hodnot nejnižších. Pravidelně nižší je tento relativní přepočet u ostatních moravských krajů (s výjimkou roku 2007, kdy byl v Olomouckém kraji tento přepočet vyšší než v kraji Jihomoravském a v roce 2001 byl vyšší v krajích Olomouckém a Moravskoslezském). V posledních dvou letech byli vystěhovalí do Prahy v přepočtu na 1 000 obyvatel nižší i v kraji Pardubickém a v roce 2006 i v kraji Plzeňském. Nicméně i v Jihomoravském kraji je Praha trvale nejčastějším cílem migrantů. Kromě roku 2001 (15 % ze všech vystěhovalých do jiných regionů ČR se stěhovalo do Prahy) mířila do Prahy ve všech letech cca pětina ze všech vystěhovalých v rámci ČR a v roce 2006 to již byla téměř čtvrtina vystěhovalých.

Tabulka 3.4.2
Přistěhovalí do Prahy z ostatních krajů

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přistěhovalí z ostatních krajů celkem	11 893	16 001	14 832	13 531	15 279	18 533	24 234
v tom z kraje: Středočeský	4 223	5 337	5 213	4 630	5 037	6 199	8 916
% ze všech přistěhovalých do Prahy	35,5	33,4	35,1	34,2	33,0	33,4	36,8
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	48,0	52,8	52,4	50,0	49,5	53,6	57,3
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	3,76	4,74	4,61	4,07	4,38	5,31	7,51
Jihočeský	930	1 184	954	894	1 002	1 070	1 211
% ze všech přist. do Prahy	7,8	7,4	6,4	6,6	6,6	5,8	5,0
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	30,6	34,2	30,1	28,6	29,1	30,3	31,4
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,49	1,90	1,53	1,43	1,60	1,70	1,92
Plzeňský	546	949	673	578	705	762	1 006
% ze všech přistěhovalých do Prahy	4,6	5,9	4,5	4,3	4,6	4,1	4,2
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	23,6	34,6	26,9	25,2	26,3	26,1	31,0
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,99	1,73	1,23	1,05	1,28	1,38	1,81
Karlovarský	513	920	694	611	633	657	814
% ze všech přistěhovalých do Prahy	4,3	5,7	4,7	4,5	4,1	3,5	3,4
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	22,1	27,6	25,0	22,7	20,5	21,8	23,7
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,69	3,03	2,28	2,01	2,08	2,16	2,66
Ústecký	1 096	1 439	1 567	1 543	1 578	2 521	2 699
% ze všech přistěhovalých do Prahy	9,2	9,0	10,6	11,4	10,3	13,6	11,1
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	22,4	28,7	29,7	28,5	26,5	36,1	33,4
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,34	1,76	1,91	1,88	1,92	3,06	3,27
Liberecký	656	754	699	651	636	803	1 085
% ze všech přistěhovalých do Prahy	5,5	4,7	4,7	4,8	4,2	4,3	4,5
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	22,1	23,8	22,6	22,0	19,8	23,7	25,8
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,53	1,76	1,64	1,52	1,49	1,87	2,51
Královéhradecký	647	905	761	668	793	944	1 418
% ze všech přistěhovalých do Prahy	5,4	5,7	5,1	4,9	5,2	5,1	5,9
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	20,7	24,2	21,9	19,2	20,6	21,9	26,2
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,18	1,65	1,39	1,22	1,45	1,72	2,58
Pardubický	506	692	695	579	745	668	801
% ze všech přistěhovalých do Prahy	4,3	4,3	4,7	4,3	4,9	3,6	3,3
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	18,0	20,9	22,1	18,5	21,2	19,2	20,1
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,00	1,37	1,37	1,15	1,47	1,32	1,57
Vysočina	519	668	632	603	663	769	982
% ze všech přistěhovalých do Prahy	4,4	4,2	4,3	4,5	4,3	4,1	4,1
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	17,8	19,3	19,7	18,8	19,0	20,8	22,4
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,01	1,31	1,24	1,18	1,30	1,50	1,92
Jihomoravský	688	1 112	1 114	931	1 332	1 581	1 960
% ze všech přistěhovalých do Prahy	5,8	6,9	7,5	6,9	8,7	8,5	8,1
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	14,7	19,1	21,3	18,2	21,9	24,2	26,1
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,61	0,98	0,99	0,82	1,18	1,40	1,73
Olomoucký	432	589	468	529	669	765	1 178
% ze všech přistěhovalých do Prahy	3,6	3,7	3,2	3,9	4,4	4,1	4,9
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	13,5	15,6	13,9	15,1	17,3	18,4	23,0
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,67	0,92	0,73	0,83	1,05	1,20	1,84
Zlínský	332	474	436	421	436	516	585
% ze všech přistěhovalých do Prahy	2,8	3,0	2,9	3,1	2,9	2,8	2,4
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	13,5	16,2	15,8	15,7	14,8	16,7	17,4
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,56	0,80	0,74	0,71	0,74	0,87	0,99
Moravskoslezský	805	978	926	893	1 050	1 278	1 579
% ze všech přistěhovalých do Prahy	6,8	6,1	6,2	6,6	6,9	6,9	6,5
% přistěhoval. do Prahy ze všech vystěh. do ČR	15,7	18,9	19,0	17,6	18,6	22,2	25,0
vystěhovalí do Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,64	0,78	0,74	0,71	0,84	1,02	1,26

Ačkoli ze všech relativních hodnot vyplývá, že vystěhovalí z Moravskoslezského kraje nejsou bezvýhradně zaměřeni na Prahu, jsou roční počty přistěhovalých z tohoto kraje v úhrnu sledovaných let čtvrté nejvyšší. Je to dáno tím, že v tomto kraji žije vysoký počet obyvatel (nejlidnatější kraj v ČR), takže absolutní počty jsou

zvýšené. Do roku 2004 byly ovšem vyšší počty přistěhovalých do Prahy, kromě třech již uvedených krajů, i z kraje Jihočeského. Až od roku 2005 je počet přistěhovalých do Prahy z Moravskoslezského kraje čtvrtý nejvyšší. Do Prahy odtud přichází necelých 7 % přistěhovalých. Jak již bylo řečeno v přepočtu na 1 000 obyvatel jsou v tomto lidnatém kraji hodnoty jedny z nejnižších. Do roku 2004 to nebyl ani 1 vystěhovalý do Prahy na 1 000 obyvatel a v následujících letech je to mírně nad 1 vystěhovalého. Ovšem nejčastějším cílem migrace pro vystěhovalé z tohoto kraje je Praha jen v posledních letech, v letech 2001 až 2004 se odtud nejčastěji vystěhovali obyvatelé do sousedního Olomouckého kraje. Do Prahy v úhrnu zamířilo necelých 7 % ze všech vystěhovalých v rámci ČR.

Zvýšené počty přistěhovalých přicházejí do Prahy také z kraje Jihočeského. V letech 2001 a 2002 byly roční počty přistěhovalých z Jihočeského kraje vyšší než z kraje Moravskoslezského a v následujících letech byly jen o málo nižší. V současné době z Jihočeského kraje přichází do Prahy kolem 6 % ze všech přistěhovalých. Počet obyvatel tohoto kraje ovšem dosahuje zhruba poloviny počtu předešlých tří krajů, takže relativní údaje vyjadřující intenzitu stěhování do Prahy jsou vyšší než v krajích Jihomoravském a Moravskoslezském. V přepočtu na 1 000 obyvatel se z Jihočeského kraje stěhuje do Prahy 1,43 (v roce 2004) až 1,92 (v roce 2007) přistěhovalých. Praha je pro Jihočechy trvale nejčastějším cílem migrace. Kolem 30 % z ročních počtů všech vystěhovalých odtud míří právě do Prahy.

Z ostatních krajů se do Prahy stěhují již nižší počty migrantů, ale zejména v českých krajích je i v dalších oblastech Praha hlavním cílem. Jedná se především o kraje Karlovarský a Liberecký. Ačkoli absolutní počty přistěhovalých z těchto dvou krajů patří k nižším, zvláště v porovnání s ostatními kraji v Čechách, vzhledem k tomu, že jde o méně lidnaté kraje je relativní hodnota v přepočtu na 1 000 obyvatel na úrovni Ústeckého kraje a v kraji Karlovarském je v letech 2001 až 2006 i vyšší. V Karlovarském kraji připadají na 1 000 obyvatel od necelých 2 (v roce 2001) až po více než 3 (v roce 2003) vystěhovalé do Prahy. Obdobné relativní hodnoty byly zjištěny ve sledovaném období i v kraji Libereckém, nejvíce to bylo v roce 2007, kdy připadalo na 1 000 obyvatel 2,5 vystěhovalých do Prahy. Ze všech vystěhovalých do jiných částí republiky míří v těchto 2 krajích kolem čtvrtiny migrantů do Prahy.

Ovšem ani v těchto krajích s relativně vysokými počty vystěhovalých nebyla Praha vždy nejčastějším cílem migrace. Ve všech posledních 7 letech mířilo do Prahy nejvíce vystěhovalých pouze v 5 krajích, a to ve Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Ústeckém a Jihomoravském. V letech 2005 a 2006 to byly už jen 3 kraje, kde lidé pro přistěhování volí častěji okolní regiony. Byly to v obou těchto letech kraje Královohradecký s nejčastějšími cíli v kraji Pardubickém, kraj Vysočina, kde většina míří do kraje Jihomoravského stejně jako migranti z kraje Zlínského.

Výrazné odlišnosti jsou v počtech přistěhovalých v ještě podrobnějším územním členění, a to podle okresů. Největší počty přistěhovalých přicházejí do Prahy z okresů Středočeského kraje. Ve všech aspektech jsou bezkonkurenčně nejvyšší údaje za přistěhovalé z okresů Praha-východ a Praha-západ. Zejména v posledních letech se značně zvyšují i počty přistěhovalých z okresu Mělník (v roce 2006 byl roční počet vyšší i než z okresu Praha západ), v roce 2007 se odtud do Prahy přistěhovalo 3krát více osob než v roce 2001. Stabilně jsou velmi vysoké i roční počty přistěhovalých z okresu Kladno.

Přistěhovalí do Prahy ze všech okresů ze středních Čech překračují celkové počty vystěhovalých do Prahy zjištěné ve všech ostatních okresech ČR s výjimkou okresu, který tvoří město Brno. Zde jsou absolutní roční počty vystěhovalých do Prahy vyšší než ve většině okresů Středočeského kraje. Počty vystěhovalých z okresu Brno město jsou však do značné míry ovlivněny i počtem obyvatel. Brno město je co do počtu obyvatel největší okres republiky, střední stav obyvatel je zde o více než 100 % vyšší než v další lidnatých okresech, srovnatelný okres je jen město Ostrava s více než 336 tisíci obyvatel, přes 200 tisíc obyvatel mají ještě 3 moravské okresy, a to Frýdek-Místek, Karviná a Olomouc. Relativní ukazatel, počty vystěhovalých do Prahy na 1 000 obyvatel jsou tak v okrese Brno-město na průměrné hodnotě a vyšší jsou nejen ve všech okresech Středočeského kraje, ale v roce 2007 i ve 14 dalších okresech. Jde především o okres Litoměřice, kde se v roce 2007 do Prahy vystěhovalo více než 9 obyvatel z 1 000, což je více než v 8 středočeských okresech a pátá nejvyšší hodnota ze všech okresů ČR. Dále tento ukazatel mají stabilně vyšší některé další okresy z kraje Ústeckého a také Libereckého a Karlovarského. Značně vysokou hodnotu měl v roce 2007 tento ukazatel i v okrese Jičín, kde se do Prahy vystěhovalo více než 5 obyvatel z tisíce.

Přesto je stabilně město Brno pátým nejpočetnějším zdrojem pražských přistěhovalých mezi okresy. Přistěhovalí do Prahy z města Brna představují cca polovinu všech přistěhovalých z Jihomoravského kraje a spolu s okresem Brno-venkov to v letech 2006 a 2007 bylo více než tři čtvrtiny všech přistěhovalých z Jihomoravského kraje. Okres Brno-venkov má v tomto ohledu výjimečné postavení. Roční počet vystěhovalých do Prahy v roce 2001 byl pouhých 31 osob a v roce 2005 již 566 osob, což je jedna z nejvyšších hodnot mezi okresy.

Tabulka 3.4.3
Okresy s největšími počty vystěhovalých do Prahy

		Okres				
		Kladno	Mělník	Praha-východ	Praha-západ	Brno-město
2001	vystěhovalí do Prahy	468	401	712	705	395
	na 1000 obyvatel v okrese	3,12	4,23	7,38	8,39	1,05
2002	vystěhovalí do Prahy	586	542	979	848	707
	na 1000 obyvatel v okrese	3,90	5,72	10,04	9,89	1,90
2003	vystěhovalí do Prahy	602	500	977	809	560
	na 1000 obyvatel v okrese	4,01	5,26	9,83	9,22	1,52
2004	vystěhovalí do Prahy	591	483	786	772	444
	na 1000 obyvatel v okrese	3,94	5,07	7,75	8,56	1,21
2005	vystěhovalí do Prahy	578	599	786	858	640
	na 1000 obyvatel v okrese	3,84	6,26	7,46	9,11	1,74
2006	vystěhovalí do Prahy	578	941	930	872	661
	na 1000 obyvatel v okrese	3,82	9,82	8,53	8,83	1,80
2007	vystěhovalí do Prahy	932	1 206	1 298	1 303	917
	na 1000 obyvatel v okrese	6,04	12,48	10,49	12,64	2,50

Ve všech okresech ČR se počet vystěhovalých do Prahy ve srovnání let 2001 a 2007 zvýšil. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v už zmíněném okrese Brno-venkov, ale i ve dvou také již zmíněných okresech, a to Litoměřice a Jičín. Průměrně se index 2007/2001 pohyboval kolem 200, tedy šlo zhruba o 100% navýšení. Minimální nárůst, který nepřesáhl 20 % byl v 6 okresech (Nový Jičín, Sokolov, Tábor, Písek, Benešov a Prachatice). Nejsou to okresy, kde by byly nejnižší počty vystěhovalých (jen ve 2 z nich na 1 000 obyvatel připadalo méně než 2 vystěhovalí do Prahy a v 1 z nich – okres Nový Jičín – to bylo méně než 1 vystěhovalý na 1 000 obyvatel), ale byl zde zaznamenán stabilní vývoj.

Hlavním zdrojem přistěhovalých do Prahy po celé sledované období bylo především okolí hlavního města. Okresy Kladno a Mělník přímo s hl. m. Prahou nesousedí, ale spojení je již tradiční a v posledních letech zejména dojíždka za zaměstnáním a do škol je zde zesílená. Dalšími zdroji jsou ostatní velkoměsta ČR. Zde je vysoké zalidnění, s Prahou mají tato města do určité míry obdobný životní styl a přispívá k tomu i vzdělanostní a profesní struktura populací těchto velkoměst, která s nároky a požadavky v Praze koresponduje. Dominantní postavení mezi velkoměsty má v tomto ohledu Brno, kde může přispívat i skutečnost, že v tomto druhém centru státu je umístěna celá řada orgánů státní správy, což svázanost s hlavním městem posiluje.

3.5 Cíle mimopražských přistěhovalých uvnitř Prahy – městské části

rozmístění přistěhovalých podle městských částí, změny v jednotlivých letech

Přistěhovalí do hlavního města mají uvnitř metropole různé místní cíle. Kam se přistěhují je dáno celou řadou mimodemografických faktorů, které se v rámci Prahy v jejích jednotlivých částech diferencují. Nejvyšší počty přistěhovalých jsou zaznamenávány v městských částech velkých jak rozlohou, tak stávajícím počtem obyvatel. Za sledované období byl nejvyšší počet přistěhovalých zaznamenán v MČ Praha 4 a to 24 755 osob, dále v městských částech Praha 10 (20 590 osob) a Praha 5 (20 043 osob). V dalších sedmi městských částech počet přistěhovalých překročil 10 tisíc osob, sestupně to byly městské části Praha 6, Praha 8, Praha 9, Praha 3, Praha 2, Praha 14 a Praha 13. V těchto městských částech představují úhrnné počty přistěhovalých cca od čtvrtiny po pětinu stávajícího stavu obyvatel (k 31. 12. 2007). Celopražská hodnota souhrnu počtu přistěhovalých za období 2001 – 2005 ve vztahu k počtu obyvatel je jedna pětina. Z uvedených městských částí s vysokými počty přistěhovalých se mírně vymyká MČ Praha 9, kde počet přistěhovalých představuje téměř třetinu stavu obyvatel. Ve většině městských částí jsou relace počtu přistěhovalých k počtu obyvatel zhruba odpovídající celopražské hodnotě.

Tabulka 3.5.1
Městské části s nejvyšším počtem mimopražských přistěhovalých (2001 – 2007)

Městské části	Počet přistěhovalých 2001-2007	Průměrný roční počet přistěhovalých	Počet přistěhovalých na 1000 obyv.	Dokončené byty 2001-2007
Praha 4	24 755	3 536	27,26	2 152
Praha 10	20 590	2 941	27,26	3 159
Praha 5	20 043	2 863	36,35	3 756
Praha 6	19 381	2 769	27,85	2 248
Praha 8	17 144	2 449	24,36	3 767
Praha 9	14 260	2 037	46,93	2 291
Praha 3	13 408	1 915	27,00	604
Praha 2	10 619	1 517	31,17	722
Praha 14	10 454	1 493	37,31	2 187
Praha 13	10 279	1 468	27,17	2 261

Pozn. Počet přistěhovalých na 1 000 ob. – použit byl údaj průměrný roční počet přistěhovalých a průměrný střední stav obyvatel za roky 2001 - 2007

Je ale několik počtem obyvatel spíše menších městských částí, které jsou migračně velmi dynamické, počet přistěhovalých se v relaci k počtu obyvatel blíží k téměř 100 %. Jsou to městské části Praha-Běchovice a Praha Přední Kopanina. Jako o migračně aktivních městských částech lze mluvit i o těch, kde je počet přistěhovalých kolem poloviny stavu obyvatel. Takovýchto městských částí je pět (Praha-Libuš, Praha-Zličín, Praha-Řeporyje, Praha-Nebošice, Praha-Troja,). Naproti tomu stojí několik městských částí, kde je snížený počet přistěhovalých a ve vztahu k počtu obyvatel je to od 1/8 do 1/10 stavu ke konci roku 2007. Takovéto městské části můžeme označit jako migračně stabilní. Mezi těmito městskými částmi jsou jednak málo lidnaté okrajové městské části, mezi nimi má vůbec nejnižší počet přistěhovalých MČ Praha-Nedvězí (22 přistěhovalých za 7 let, což představuje jedenáctinu počtu obyvatel), dále městské části Praha-Benice, Praha-Lochkov, ale i Praha-Slivenec a Praha-Klánovice. Relativně nízké hodnoty počtu přistěhovalých vztahených k počtu obyvatel byly ale zaznamenány i ve 2 značně lidnatých městských částech. Jde o městské části se starší sídlištní zástavbou (Praha 11), kde jsou celkové absolutní počty přistěhovalých poměrně vysoké, ale ve vztahu k celkovému počtu obyvatel představují také jen cca 1/8 stavu. Sem možno přiřadit i počtem obyvatel menší městskou část Praha-Petrovice, kde počet přistěhovalých za sledované období představoval desetinu stavu.

Kartogram 3.5.1
Mimopražští přistěhovalí do městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)

Jedním ze stěžejních prvků ovlivňujících počty přistěhovalých je možnost ubytování, jde o nabídku bytů. **Podstatný je tedy také vývoj bytové výstavby v jednotlivých městských částech. Nejvyšší počty dokončených bytů v období 2001 – 2007 byly v městských částech Praha 8 (3 767 dokončených bytů), Praha 5 (3 756 dokončených bytů) a Praha 10 (3 159 dokončených bytů).** Městské části Praha 10 a Praha 5 současně patří také mezi městské části s nejvyšším celkovým počtem přistěhovalých za roky 2001 až 2007. Ovšem je městská část s vyšším celkovým počtem přistěhovalých, a to MČ Praha 4. V této městské části je též zvýšený počet dokončených bytů (2 152 dokončených bytů), ale v sedmi městských částech byl počet dokončených bytů vyšší. Prvních deset městských částí s nejvyšším počtem přistěhovalých za sledované období patří v osmi případech i mezi deset městských částí s nejvyššími počty dokončených bytů za období 2001 až 2007. Mezi deset městských částí s vysokým počtem přistěhovalých patří i dvě, které jsou podle úhrnu dokončených bytů ve druhé desítce. Jsou to dvě centrální městské části, a to Praha 2 a Praha 3, kde je počet dokončených bytů mezi 57 městskými částmi na 16. respektive 18. pozici. Zájem o migraci na určitá místa v Praze s bytovou výstavbou sice koresponduje, ale přímá závislost není zdaleka jednoznačná. Jsou městské části, které jsou pro migranty atraktivní, ale nová bytová výstavba je zde limitována (zejména v centru města), zde pak jde mnohdy o migrační výměnu ve stávajícím bytovém fondu. Další možnost ubytování zejména pro migranty z řad cizinců s dlouhodobým pobytem přicházejících za dočasným zaměstnáním jsou i různé typy přechodného ubytování. Příkladem pro to je situace v městské části Praha-Běchovice. Sem do této relativně malé městské části se v posledních 7 letech přistěhoval sedmnáctý nejvyšší počet mimopražských migrantů, šlo právě především o cizince, což bylo dáno zdejší ubytovnou se značnou kapacitou.

Počet přistěhovalých se během let mění. Ve všech městských částech byl v roce 2007 ve srovnání s rokem 2001 počet přistěhovalých vyšší, projevilo se plné započtení cizinců i s jiným než trvalým pobytem. Ovšem k nárůstu došlo i ve srovnání s rokem 2002. Bylo jen pět městských částí, kde došlo mezi roky 2002 a 2007 ke snížení počtu přistěhovalých (MČ Praha 16, MČ Praha-Běchovice, MČ Praha-Přední Kopanina, MČ Praha-Velká Chuchle a MČ Praha-Lysolaje). Ve třech případech šlo o městské části s relativně nízkým počtem obyvatel, kde průměrný roční počet přistěhovalých nepřesahuje 100 osob, takže i jakékoli jednorázové přistěhování změnilo trend. Poněkud odlišná je situace v MČ Praha 16. Jde o městskou část na jižním okraji Prahy se středně vysokým počtem obyvatel (22. pozice mezi městskými částmi) a počet přistěhovalých v roce 2002 byl více než 600 osob. Od tohoto roku počty přistěhovalých klesaly na hodnoty mezi 200 a 300 osobami, v roce 2007 byl počet přistěhovalých nejvyšší od roku 2002 a to 348 osob, ale stále to bylo jen 57 % hodnoty z roku 2002. Naprosto výjimečná je situace v MČ Praha-Běchovice, kde jsou registrováni především cizinci s dlouhodobým pobytem v tamějších ubytovacích zařízeních a v roce 2002 zde patrně šlo o první zaplnění celé kapacity, počet přistěhovalých v tomto roce byl 1 601 osob, což byl sedmý nejvyšší počet přistěhovalých ze všech městských částí a téměř stejný jako tehdejší počet obyvatel v této městské části. V následujících letech byly počty přistěhovalých výrazně nižší a v roce 2007, kdy byly od roku 2002 nejvyšší, nedosáhly ani poloviny počtu z roku 2002.

Celkově se počet přistěhovalých do Prahy zvýšil ve srovnání s rokem 2002 o 71 %. Přes tuto hodnotu se dostalo 27 městských částí a z nich ve 22 městských částech to byl nárůst více než 100%. Ve většině městských částí se zvýšeným počtem přistěhovalých byl nárůst vyšší než v Praze úhrnem, ale ve třech z nich celopražské hodnoty nedosáhl. Bylo to v MČ Praha 6 (čtvrtý nejvyšší počet přistěhovalých 2001 – 2007), kde se počet přistěhovalých oproti roku 2002 zvýšil o 45 %, dále v MČ Praha 5 (třetí nejvyšší počet přistěhovalých 2001 – 2007) s nárůstem 59 % a MČ Praha 13 (desátý nejvyšší počet přistěhovalých 2001 – 2007), kde byl počet přistěhovalých v roce 2007 o 60 % vyšší než v roce 2002.

Ve 30 městských částech byl nejvyšší počet přistěhovalých právě v posledním roce, v roce 2007. Bylo tomu tak u 20 městských částí s nejvyššími počty přistěhovalých s výjimkou MČ Praha-Běchovice. V městských částech s nižšími počty se pak projevují výrazněji meziroční výkyvy, protože jednotlivé případy zde mají větší váhu při porovnávání.

4. Vystěhovalí v letech 2001 – 2007

4.1 Počty vystěhovalých

početní vývoj vystěhovalých ve sledovaném období, meziroční výkyvy, vliv mimodemografických faktorů

Sledované období 2001 až 2007 je výjimečné i z hlediska ročních počtů vystěhovalých z hl. m. Prahy. Změna metodiky od roku 2001 spočívající v započítávání cizích státních příslušníků nejen s trvalým pobytem na území ČR, ale i s pobytem dlouhodobým, s vízem nad 90 dní (občané zemí mimo EU) a s pobytem přechodným (občané zemí EU) do všech údajů o obyvatelstvu se samozřejmě odrazila i v údajích o vystěhovalých. Od tohoto roku figurují mezi vystěhovalými z hl. m. Prahy i cizinci, kteří odtud odcházejí buď zpět do své vlasti či jinam do zahraničí, ale i ti, kteří z Prahy míří do ostatních regionů ČR.

Počty i struktura vystěhovalých jsou limitovány počty i demografickými charakteristikami výchozí populační základny. Motivace pro vystěhování je však ovlivňována mimodemografickými faktory. V Praze u občanů ČR spolupůsobí některé aspekty životního stylu velkoměstských komunit, dále stále se zvyšující životní náklady spojené především s náklady na bydlení. S oběma těmito komplexy motivací souvisí i omezené možnosti získání bydlení v rodinných domech, které je v poslední době mladými rodinami s dětmi preferováno. V Praze se ovšem staví dlouhodobě více byty v bytových domech, které tvoří cca kolem 90 % všech dokončených bytů. Pro cizí státní příslušníky je motivace obdobná jako v případě přistěhování, tedy především nabídka pracovních příležitostí. Pokud se stane, že získaná práce končí, mění se místo působení a podobně, cizinci velmi flexibilně reagují na tyto podněty a mění místo svého pobytu. V Praze v oblasti migrace působí ovšem i skutečnost, že je zde koncentrováno vysoké školství a i zahraniční studenti jsou od roku 2001 započítáváni do migrantů a to jak v případě přistěhování, tak i po ukončení studia, kdy figurují ve statistikách jako vystěhovalí.

Srovnáme-li roční počty vystěhovalých v letech 2002 až 2007 s celým vývojem ve druhé polovině 20. století, vidíme, že srovnatelné hodnoty jsou zaznamenány pouze v letech 1950 až 1952. Počty vystěhovalých mimo Prahu tehdy odpovídaly průměru za sledované období.

Meziroční posuny v ročních počtech vystěhovalých osob v letech 2001 až 2007 byly výrazně méně pravidelné než u počtů přistěhovalých. Rozhodně nelze mluvit o více méně vzrůstajícím trendu jako tomu bylo u přistěhovalých. U vystěhovalých jde o meziroční výkyvy s maximem v roce 2006 a minimem v roce 2001, kdy ovšem cizí státní příslušníci nebyli ještě zcela započtení.

Za roky 2001 – 2007 se z Prahy vystěhovalo 191 382 obyvatel. U vystěhovalých tvoří trvale většinu občané ČR (55%), zatímco u přistěhovalých v posledních letech výrazně převládali cizinci (68%).

Roční počty vystěhovalých občanů ČR jsou ve sledovaných letech v dlouhodobém pohledu vysoce nadprůměrné a u občanů ČR je jednoznačně zřejmá trvale rostoucí tendence. Roční počty vystěhovalých občanů ČR v letech 2005 až 2007 jsou nejvyšší od roku 1951. Zvýšené počty vystěhovalých občanů ČR byly i v devadesátých letech, ale početní růst vystěhovalých pokračuje v současnosti ještě výraznějším tempem. Celé období po roce 1990 lze označit za dobu s nejvyššími počty občanů republiky vystěhovalých z hlavního města, zejména od roku 2001 tyto počty velmi výrazně vzrostly. Ve srovnání let 2007 a 2001 se roční počet vystěhovalých občanů ČR zvýšil o 46 %, což je menší nárůst než u vystěhovalých celkem. U občanů ČR však nejsou zaznamenávány meziroční skoky, které jsou typické právě pro populaci cizinců, která migrací reaguje na pracovní nabídky, které se vyskytují v ČR.

Tabulka 4.1.1
Vystěhovalí z Prahy

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vystěhovalí celkem	19 950	26 570	23 466	22 055	28 713	38 801	31 827
v tom: občané ČR	12 908	14 201	13 447	14 556	15 827	16 829	18 887
cizinci	7 042	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940
Podíl cizinců	35,3	46,6	42,7	34,0	44,9	56,6	40,7
Řetězové indexy							
Vystěhovalí celkem	.	133,2	88,3	94,0	130,2	135,1	82,0
v tom: občané ČR	.	110,0	94,7	108,2	108,7	106,3	112,2
cizinci	.	175,6	81,0	74,8	171,8	170,5	58,9

Údaje o vystěhovalých v členění podle státního občanství jsou za Prahu k dispozici až po roce 1991 a od tohoto roku do roku 2001 máme pouze údaje o cizincích s trvalým pobytem, kteří stále představují menší část cizinců zdržujících se na území ČR.

Po roce 2002 byl podíl cizinců s trvalým pobytem cca třetinový a v posledních letech překročil 40 %. Větší část cizích státních příslušníků, kteří většinou přicházejí za prací jsou ti s pobytem přechodným (ze zemí EU)

a s vízem nad 90 dní nebo s povolením k pobytu dlouhodobému (ze zemí mimo EU). V hl. m. Praze je podíl netrvalých pobytů u cizinců ještě frekventovanější než v ČR celkem. V roce 2003 bylo 77 % cizinců hlášených v Praze s jiným než trvalým pobytem, koncem roku 2007 to v Praze bylo 68 % cizinců. Podíl cizinců s trvalým pobytem roste i v Praze, ale stále je výrazně nižší než udává celorepublikový průměr. Cizinci s jiným než trvalým pobytem tvoří hlavní část migrantů v Praze.

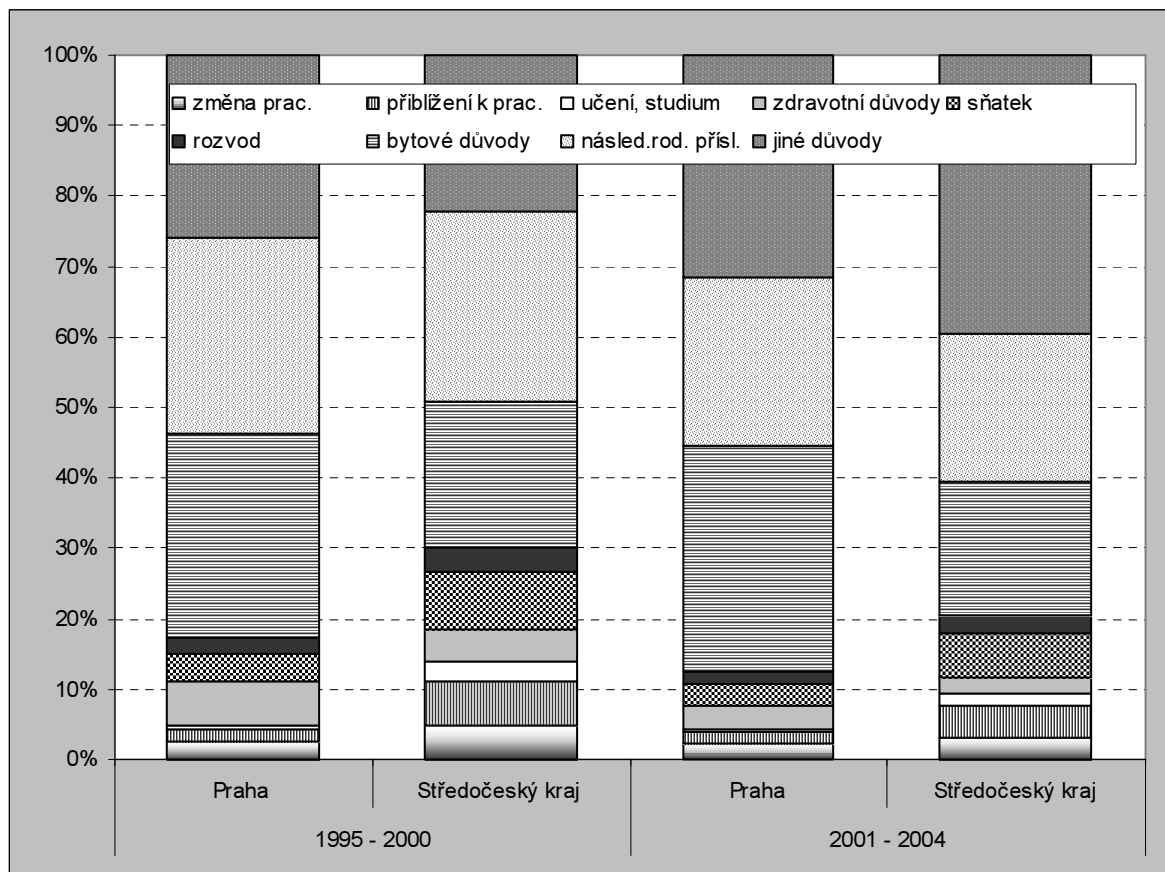
Mezi vystěhovanými z Prahy však nepředstavují cizinci většinu jako tomu bylo u přistěhovaných. Nadpoloviční většinu vystěhovaných z hlavního města tvořili cizí státní příslušníci jen v roce 2006, v ostatních sledovaných letech je to vcelku stabilně kolem 40 % ze všech vystěhovaných. Počet vystěhovaných cizinců byl od roku 2002 vcelku stabilní. Zatímco v porovnání počtu občanů ČR vystěhovaných v roce 2007 k roku 2002 došlo ke zvýšení o téměř třetinu, počet vystěhovaných cizinců se zvýšil o necelých 5 %.

I na vystěhování působí mimodemografické faktory. Zejména u občanů ČR, kteří se vystěhovávají z Prahy hrají významnou roli okolnosti spojené s bydlením. Zejména v okolí Prahy je vidět výrazný příklon k bydlení za městem. Stěhování do zázemí Prahy však nepostihuje všechny obce plošně, ale je výrazně selektivní, zejména z důvodů vhodných podmínek pro bydlení, kvality přírodního prostředí, občanské vybavenosti a také dopravní dostupnosti.

Také u vystěhovaných jsou do roku 2004 k dispozici údaje o důvodech stěhování, které označil sám stěhující se. Tento výstup se týkal vždy jen stěhování uvnitř republiky, takže zahraniční migrace v něm není započtena. Ve srovnání s ostatními regiony deklarace důvodů vystěhování z Prahy vykazuje v uvedených letech výrazně vyšší podíl bytových důvodů. V ostatních regionech bytové důvody od roku 1995 do roku 2004 (kdy skončilo toto zjišťování) uvedlo maximálně dvacet procent migrantů, v Praze to u vystěhovaných bylo od necelých 30 % až po třetinu. Naproti tomu slabé zastoupení u pražských vystěhovaných mají důvody pracovní.

Pro základní srovnání uvádíme strukturu důvodů ve dvou posledních obdobích, za něž je k dispozici uvedená informace v Praze a přilehlém Středočeském kraji, který také v posledních letech vykazuje vysokou migrační proměnu. Zatímco u stěhujících se z Prahy bytové důvody vykazují kolem 30 % a jejich význam je silnější ve druhém uvedeném období, ve Středočeském kraji je to kolem pětiny vystěhovaných a spíše podíl poklesl (z 20,6 % na 19 %). V Praze je také poněkud zvýšený podíl zdravotních důvodů, ale jejich zastoupení kleslo. Ve Středočeském kraji jsou nejsilněji zastoupené důvody spojené s následováním rodinných příslušníků, které jsou nejfrekventovanější i v ostatních mimopražských regionech. Výrazně vzrostl podíl důvodů nespécifikovaných, což poněkud ztěžuje vyhodnocení.

Graf 4.1.1
Vystěhovalí z Prahy a Středočeského kraje podle důvodu stěhování

Vliv mimodemografických faktorů je možno ilustrovat i vývojem počtu vystěhovalých v členění podle vyznačeného vzdělání stěhujícího se. I v těchto údajích jsme limitováni rokem 2004, kdy s individuálním vyplňováním hlášení o stěhování uvnitř ČR skončilo i zjišťování vzdělání stěhujících se. Struktura vystěhovalých podle vzdělání je vázána na zastoupení jednotlivých kategorií vzdělání v daném kraji. Je však prokázáno, že složení vystěhovalých podle vzdělání ovlivňují další mimodemografické faktory. Údaje o vzdělanostní struktuře celé populace jsou k dispozici pouze z výsledků SLDB. Pro Prahu je trvale charakteristické vysoké zastoupení složek obyvatel s vyššími stupni vzdělání. Ze SLDB 2001 víme, že Praha jako jediný z krajů má více než poloviční zastoupení osob s maturitním a vysokoškolským vzděláním (54,5 %), v ostatních krajích to je kolem třetiny obyvatel (druhý nejvyšší podíl byl v kraji Jihomoravském – 38,3 % a nejnižší v kraji Karlovarském – 31,4 %). Také podíl osob se vzděláním vysokoškolským je v Praze nejvyšší ze všech krajů.

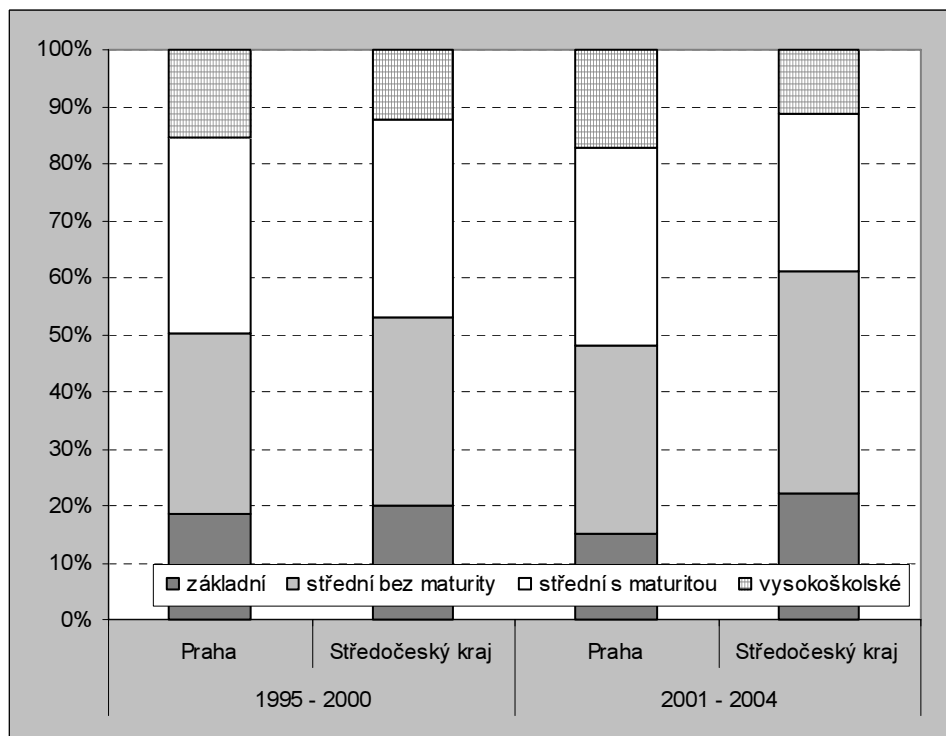
Tabulka 4.1.2
Porovnání vzdělanostní struktury obyvatel a vystěhovalých v krajích

	Podíl obyvatel ve věku 15 a více let podle ukončeného vzdělání (%) - SLDB 2001				Podíl vystěhovalých podle ukončeného vzdělání (%) v roce 2002			
	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko - školské	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko - školské
Hl. m. Praha	14,5	28,8	35,7	18,8	15,4	32,1	35,1	17,4
Středočeský	23,1	40,4	27,8	7,0	23,8	38,8	26,5	10,9
Jihočeský	23,5	38,7	28,4	7,8	18,2	33,6	29,8	18,3
Plzeňský	23,0	39,4	28,1	7,8	22,7	37,8	24,7	14,8
Karlovarský	27,9	38,4	25,8	5,6	24,9	40,4	24,1	10,7
Ústecký	27,3	39,3	25,2	5,4	21,7	36,9	28,2	13,2
Liberecký	23,9	40,0	27,0	7,0	19,6	37,3	29,5	13,5
Královéhradecký	22,5	39,7	28,8	7,5	17,3	35,4	30,2	17,1
Pardubický	22,7	40,8	28,0	7,0	16,8	32,8	32,0	18,3
Vysočina	24,2	40,6	27,4	6,7	16,0	32,3	33,3	18,4
Jihomoravský	23,3	37,0	28,0	10,3	18,1	33,1	30,0	18,8
Olomoucký	23,6	39,1	27,7	8,1	16,9	31,0	31,7	20,4
Zlínský	24,8	39,0	27,3	7,7	14,3	28,6	33,9	23,1
Moravskoslezský	25,2	38,7	26,4	7,8	16,9	30,4	31,7	21,1

Pro příklad byly zvoleny počty vystěhovalých z krajů za rok 2002, který následoval po SLDB. Zatímco mezi vystěhovalými ze všech krajů je vyšší podíl osob s vyššími stupni vzdělání než tomu bylo ve stávající populaci toho kterého kraje, v Praze je tomu naopak. Obzvláště výrazný je tento rozdíl u vysokoškolsky vzdělaných. Ačkoli podíl vysokoškolsky vzdělaných vystěhovalých byl v tomto roce v 6 krajích nižší než v Praze, v jediné Praze byl podíl vysokoškolsky vzdělaných vystěhovalých nižší (o 1,4 procentních bodů) než zastoupení vysokoškoláků podle výsledků SLDB 2001. Ve všech ostatních krajích bylo zastoupení vysokoškoláků mezi vystěhovalými vyšší, od 3,9 procentních bodů ve Středočeském kraji až po více než 15 procentních bodů v kraji Zlínském. Zvláště z moravských krajů odchází značný podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Vysoké podíly osob s vyššími stupni vzdělání mezi vystěhovalými opět korespondují se situací na trhu práce. Tyto osoby mají zvýšený zájem o dobré uplatnění ve své profesi a snadněji mění bydliště, pokud ve svém dosavadním bydlišti uplatnění nenašli.

Pro dlouhodobější srovnání jsme opět zvolili údaje za sousední Středočeský kraj, ačkoli zde je v tomto ohledu atypická situace, protože zde také působí bezprostřední spojení právě s Prahou. Lze předpokládat, že právě vystěhovalí z Prahy, pro které byla důvodem migrace bytová situace, míří právě do Středočeského kraje, protože s bydlištěm nedaleko hlavního města mohou pokračovat ve svém dosavadním zaměstnání v Praze.

Graf 4.1.2
Vystěhovalí z Prahy a Středočeského kraje podle vzdělání

I u vystěhovalých v obou obdobích byl v Praze vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných. Ve druhém uváděném období jejich zastoupení ještě posílilo. Naproti tomu oslabilo zastoupení vystěhovalých se základním vzděláním a v letech 2001 – 2004 byli v Praze již nejméně zastoupenou vzdělanostní kategorií. Zastoupení zbylých dvou vzdělanostních kategorií je vyrovnané a stabilní. Ve Středočeském kraji byl vývoj opačný, posílilo zastoupení vystěhovalých se základním vzděláním a mírně poklesl mezi vystěhovalými podíl vysokoškoláků, ale i podíl vystěhovalých s maturitním vzděláním se snížil a vzrostl podíl osob se středním vzděláním bez maturity. I tento vývoj může naznačovat, že nejen Praha, ale i Středočeský kraj se stane obytným územím pro ekonomicky aktivní populaci působící na pražském trhu práce, kde je trvale velká možnost uplatnění zejména pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky.

4.2 Složení vystěhovalých podle pohlaví a věku

změny ve struktuře vystěhovalých podle pohlaví, meziroční rozdíly, věková skladba vystěhovalých a její změny v průběhu sledovaného období

I ve struktuře vystěhovalých se zahrnutí cizích státních příslušníků i s jiným než trvalým pobytem projevilo, ačkoli ne tak výrazně jako tomu bylo u přistěhovalých. **U vystěhovalých z Prahy představují stále nadpoloviční většinu občané ČR a jejich složení je poněkud odlišné od cizinců.** Je to dáno především motivací migrace. **Jak bylo řečeno u vystěhovalých z Prahy hrají podstatnou roli bytové důvody, které mají největší význam jednak u mladých rodin s dětmi, které v Praze obtížněji shánějí odpovídající bydlení a dále i u seniorů zvláště v důchodovém věku, pro které jsou vysoké náklady na bydlení v hlavním městě problémem.**

Mezi vystěhovalými v předchozích třiceti letech také převažovaly ženy, do sedmdesátých let bylo mezi vystěhovalými z Prahy více mužů, ale od roku 1974 až do roku 2000 k takovéto situaci nedošlo. Ovšem včlenění cizinců s dlouhodobým a přechodným pobytem se odrazilo i zde, protože mezi migrujícími cizinci je převaha mužů značná. Nejvyšší podíl mužů mezi vystěhovalými byl v roce 2003 a to 55,9 % a nejnižší v roce 2007, kdy to bylo 53 %.

Tabulka 4.2.1
Vystěhovalí z Prahy podle pohlaví a státního občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vystěhovalí muži	10 855	14 812	13 116	12 051	15 546	21 487	16 882
v tom: občané ČR	6 218	6 803	6 488	6 979	7 664	8 009	8 940
cizinci	4 637	8 009	6 628	5 072	7 882	13 478	7 942
Vystěhovalé ženy	9 095	11 758	10 350	10 004	13 167	17 314	14 945
v tom: občané ČR	6 690	7 398	6 959	7 577	8 163	8 820	9 947
cizinci	2 405	4 360	3 391	2 427	5 004	8 494	4 998
Vystěhovalí celkem	19 950	26 570	23 466	22 055	28 713	38 801	31 827
v tom: občané ČR	12 908	14 201	13 447	14 556	15 827	16 829	18 887
cizinci	7 042	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940

Mezi cizinci, kteří se z Prahy vystěhovávají, muži převládají zcela výrazně. Nejvíce to bylo v roce 2004, kdy muži představovali 67,6 % ze všech vystěhovaných cizinců a tento podíl sice v průběhu následujících let opět mírně poklesl, ale každoročně překročil 61 %. U občanů ČR je podíl mužů nižší než 50 % a stabilně je to kolem 48 %, což mírně překračuje průměr předchozích 30 let.

Také u vystěhovaných představují naprostou většinu osoby v produktivním věku (15 – 65 let). Ve sledovaných letech to bylo stabilně kolem 80 %. Tento podíl je cca o 10 procentních bodů nad dlouhodobým průměrným zastoupením této věkové kategorie mezi vystěhovanými. Nejvyšší počet vystěhovaných v produktivním věku byl v roce 2006 a růst v průběhu sledovaných let byl poněkud výraznější než u vystěhovaných celkem. Podíl osob v produktivním věku ze všech vystěhovaných je nižší než tomu bylo u přistěhovaných, což je dáno především tím, že mezi vystěhovanými je nižší zastoupení cizinců, takže se zde poněkud více prosazuje mírně odlišná věková skladba migrantů občanů ČR. Motivace migrace založená na následování pracovních nabídek, která dominuje u cizinců, implikuje soustředění migrantů do věkových skupin produktivního věku. Ovšem u vystěhovaných z Prahy občanů ČR jde o další motiv migrace související s bytovými důvody, které se sice také většinově dotýkají osob v produktivním věku, ale týká se celých rodin, takže přistupuje i dětská složka populace. Bytové důvody jsou zejména v poslední době významné i pro osoby ve věku poproduktivním.

Tabulka 4.2.2
Vystěhovalí z Prahy podle věku

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Úhrn 2001 - 2007
Vystěhovalí celkem	19 950	26 570	23 466	22 055	28 713	38 801	31 827	191 382
v tom ve věku:								
0 - 14	2 909	3 452	2 971	3 054	3 923	4 804	4 911	26 024
15 - 19	886	1 135	1 000	874	1 205	1 577	1 265	7 942
20 - 29	5 242	7 622	6 964	6 086	7 366	10 698	7 983	51 961
30 - 39	4 259	5 833	4 912	4 736	6 913	9 876	7 631	44 160
40 - 49	2 845	3 813	3 169	2 951	4 172	5 838	4 348	27 136
50 - 59	1 998	2 613	2 478	2 313	2 814	3 473	3 038	18 727
60 - 64	517	677	704	790	867	1 074	1 232	5 861
65 - 69	362	400	354	315	429	472	482	2 814
70 a více	932	1 025	914	936	1 024	989	937	6 757

Děti do 14 let představují mezi vystěhovanými ve sledovaných letech od 12 % (v roce 2006) do 15 % (v letech 2001 a 2007). Je to výrazně nižší podíl než v předchozích 30 letech. Tato skutečnost je ovlivněna zvýšeným zastoupením pracujících cizinců, kteří jsou v ČR většinou bez rodinných příslušníků. I zde se zejména v prvních letech sledovaného období projevila pokles počtu dětí ve věku 0 – 14 let. V dalších letech se počty dětí vystěhovaných z Prahy ve srovnání s rokem 2001 zvyšují, mezi lety 2001 a 2007 se roční počet zvýšil více než počet vystěhovaných celkem a i než počet vystěhovaných v produktivním věku. Ovšem růst počtu vystěhovaných dětí nedosahuje růstu počtu osob ve věku 30 – 39 let, jejichž počet se zvýšil o 10 procentních bodů více než počet dětí. I přes všechny tyto poznámky je ale podíl dětí mezi vystěhovanými vyšší než mezi přistěhovanými (cca o 3 procentní body). Podíl dětí mezi vystěhovanými je ale výrazně vyšší v případě českých občanů než u cizích státních příslušníků.

Kolem 5 % představují vystěhovalí ve věku nad 65 let. V porovnání s počtem přistěhovaných v tomto věku je to o 3 procentní body více. Náklady, zejména na bydlení, ale životní náklady obecně jsou v Praze zejména v posledních letech výrazně zvýšené oproti jiným částem republiky, což je pro starší vrstvy populace jedním z důvodů jejich migrace mimo hlavní město. Výše zastoupení této věkové kategorie vystěhovaných je ale výrazně nižší než činí dlouhodobý průměr, což je dáno především mimořádným nárůstem počtu

vystěhovalých v ostatních věkových skupinách. Počet vystěhovalých starších 65 let se od roku 2001 zvyšoval, maxima dosáhl v roce 2006 (1 461 osob). Početně jsou tyto hodnoty jedny z nejvyšších v dlouhodobém pohledu, ale v relaci k obecnému nárůstu ročních počtů vystěhovalých jejich podíl klesá.

Ve všech sledovaných letech byly nejpočetnější i mezi vystěhovalými osoby ve věku 20 - 29 let, kteří představují ve všech uvedených letech více než čtvrtinu všech vystěhovalých z hlavního města (od 25 % v roce 2007 po 30 % v roce 2003). Tato věková skupina je obecně migračně nejvíce aktivní. Jejich podíl mezi vystěhovalými však je nižší než tomu bylo u přistěhovalých a současně je čtvrtinové zastoupení mezi pražskými vystěhovalými zjišťováno až od roku 1990, ve třicetiletém předcházejícím vývoji byl podíl této věkové skupiny vyšší od necelých 30 % na počátku šedesátých let po více než 40 % v desetiletí 1968 až 1977. Početní nárůst vystěhovalých v této věkové skupině byl ve srovnání let 2007 a 2001 výrazně nižší než nárůst celkového počtu přistěhovalých, roční počty vystěhovalých 20 – 29 letých se zvýšily o 52 % a u vystěhovalých celkem byl nárůst téměř 60 %.

I u vystěhovalých (stejně jako u přistěhovalých) druhou nejpočetnější skupinou jsou osoby ve věku 30 – 39 let, které ve sledovaném období představovaly necelou čtvrtinu všech vystěhovalých (od 21 % v letech 2001, 2003 a 2004 po 25 % v roce 2006). Početní nárůst byl v této věkové skupině výraznější než u předchozí, šlo o věkovou skupinu, kde byl index 2007/2001 druhý nejvyšší z uvedených věkových kategorií a činil 79 %. V dlouhodobém pohledu bylo zastoupení této věkové skupiny mezi vystěhovalými výrazně nižší, kolem 14 % ze všech vystěhovalých a teprve po roce 2001 se počet vystěhovalých v tomto věku začal zvyšovat na maximum v roce 2006, kdy to byl více než trojnásobný počet oproti roku 2000.

Třetí nejpočetnější věkovou kategorií vystěhovalých jsou osoby ve věku 40 – 49 let, které v letech 2001 – 2005 představovaly kolem 14 % vystěhovalých. U vystěhovalých tohoto věku došlo k výraznému navýšení oproti dlouhodobému průměru, v předchozích letech byl podíl této skupiny na vystěhovalých od kolem 6 % koncem sedmdesátých let až po cca 11 % koncem let devadesátých. Podíl vystěhovalých v tomto věku je přibližně podobný jako podíl dětí mezi vystěhovalými i když jejich podíl byl o trochu nižší než v případě vystěhovalých ve věku 40 - 49 let.

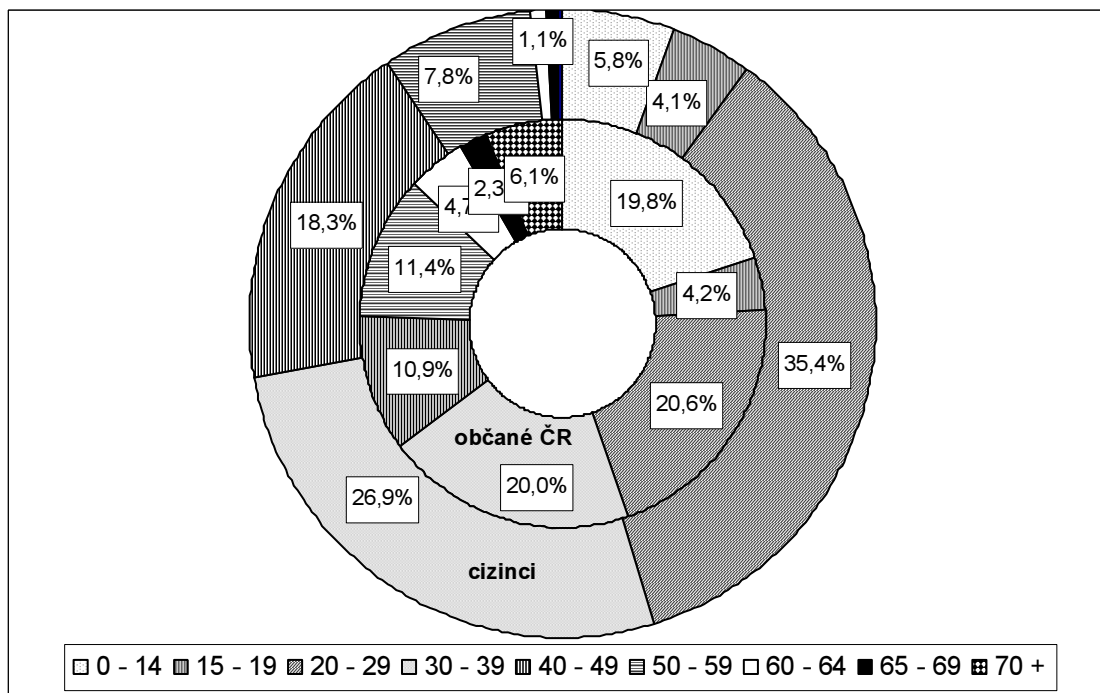
Jen malým segmentem mezi vystěhovalými je pětiletá věková skupina ve věku 60 – 64 let (trvale kolem 3 % vystěhovalých), ale ve sledovaném období byl u této skupiny zaznamenán nejvýraznější nárůst. Oproti roku 2001 se počet vystěhovalých tohoto věku zvýšil téměř 2,5krát.

Všechny posuny ve věkové struktuře vystěhovalých po roce 2001 souvisí především se zmíněnou metodickou změnou znamenající započtení všech cizích státních příslušníků i s dlouhodobým respektive přechodným pobytem. Věkové složení migrujících občanů ČR a cizinců je odlišné. U občanů ČR jsou i mezi vystěhovalými poněkud silněji zastoupeny věkové kategorie v předproduktivním a poproduktivním věku, protože mimo hlavní město se stěhují zejména rodiny s dětmi, a na druhé straně senioři díky růstu životních nákladů v důchodovém věku opouštějí častěji hlavní město. Mezi cizinci, u nichž je hlavním důvodem pracovní uplatnění, převládají vždy výrazně osoby v produktivním věku a to zejména v mladších věkových skupinách.

Vzhledem k tomu, že na rozdíl od přistěhovalých do Prahy u vystěhovalých z Prahy stále větší podíl představují občané ČR, celková struktura vystěhovalých je více ovlivněna strukturou těchto vystěhovalých. Pokud hodnotíme vývoj celkového počtu vystěhovalých z hlavního města v rozdělení na občany ČR a cizí státní příslušníky, došlo v obou těchto skupinách k nárůstu, ale míra tohoto nárůstu byla diferencována v jednotlivých věkových skupinách. S výjimkou osob starších 70 let s občanstvím ČR se počet vystěhovalých ve všech uvedených věkových skupinách zvýšil.

Graf 4.2.1

Věkové složení vystěhovalých z Prahy – občané ČR a cizinci (úhrn 2001 – 2007)

U občanů ČR jsou trvale nejpočetnější věkové skupiny 20 – 29 letých a 30 – 39 letých, roční počty vystěhovalých v těchto dvou skupinách jsou obdobně vysoké s meziročními výkyvy. V prvních letech sledovaného období ale bylo poněkud více vystěhovalých do 30 let a v posledních letech se osoby mezi 30 a 40 lety staly nejpočetněji zastoupenou skupinou. Souvisí to s posunem založení rodiny do pozdějších let a současně s oblibou stěhování mimo Prahu v posledních letech.

Velmi silně zastoupenou skupinou mezi vystěhovalými občany ČR jsou ovšem i děti do 15 let. Roční počty vystěhovalých dětí se výrazně zvýšily zejména v posledních letech. Obdobná situace se odrazila i v počtech přistěhovalých dětí občanů ČR a souvisí i s obecným zvýšením porodnosti v ČR. Ovšem u vystěhovalých dětí jsou roční počty významně vyšší a i růst byl výraznější. Je to dáno zejména tím, že motivace k vystěhování související s bydlením je nejsilnější právě u rodin s dětmi.

U českých občanů se nejvíce zvýšily roční počty vystěhovalých v předdůchodovém až důchodovém věku, tedy v pětileté věkové skupině 60 – 64 let. V roce 2007 to bylo 1 113 vystěhovalých, což je 90 % všech vystěhovalých v tomto věku, cizinci v tomto věku představují jen velmi malou část migrantů. Pokud vezmeme v potaz, že již uvedené věkové skupiny (20 – 29 a 30 – 39 let) zahrnují desetiletky, tak v této pětileté věkové skupině je to počet srovnatelný s počtem nejsilněji zastoupenými kategoriemi. Jednak do tohoto věku přicházejí početně silné poválečné ročníky, takže je to obecně početná věková kategorie, ale u vystěhovalých z Prahy je její význam posílen zejména tím, že i zde bytové důvody jsou silným motivem.

Jediná věková kategorie, kde se oproti roku 2001 počet vystěhovalých mírně snížil, byli senioři ve věku 70 a více let. Ale v letech 2002 až 2006 byly roční počty vystěhovalých naopak vyšší než v roce 2001, tak lze spíše mluvit o vcelku stálých ročních počtech.

Tabulka 4.2.3
Věkové složení vystěhovaných z Prahy - občané ČR a cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Občané ČR	12 908	14 201	13 447	14 556	15 827	16 829	18 887
v tom ve věku:							
0 - 14	2 510	2 825	2 481	2 657	3 098	3 436	4 087
15 - 19	578	615	585	633	648	690	739
20 - 29	3 061	3 373	3 017	3 115	3 064	3 084	3 269
30 - 39	2 164	2 494	2 508	2 909	3 265	3 775	4 269
40 - 49	1 479	1 547	1 422	1 647	1 757	1 752	2 030
50 - 59	1 455	1 576	1 680	1 697	1 836	1 853	2 047
60 - 64	423	485	548	697	778	924	1 113
65 - 69	330	326	312	289	382	387	437
70 a více	908	960	894	912	999	928	896
Cizinci	7 042	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940
v tom ve věku:							
0 - 14	399	627	490	397	825	1 368	824
15 - 19	308	520	415	241	557	887	526
20 - 29	2 181	4 249	3 947	2 971	4 302	7 614	4 714
30 - 39	2 095	3 339	2 404	1 827	3 648	6 101	3 362
40 - 49	1 366	2 266	1 747	1 304	2 415	4 086	2 318
50 - 59	543	1 037	798	616	978	1 620	991
60 - 64	94	192	156	93	89	150	119
65 - 69	32	74	42	26	47	85	45
70 a více	24	65	20	24	25	61	41

U cizinců se ve srovnání s rokem 2001 nevýrazněji zvýšil počet vystěhovaných ve věku 20 – 29 let, a to 2,16krát. Tato věková skupina je u vystěhovaných cizinců ve všech letech zastoupena nejsilněji a zatímco u vystěhovaných občanů ČR představuje tato věková skupina cca pětinu ze všech vystěhovaných, u cizinců je to více než třetina. Druhou nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinou jsou mezi vystěhovanými cizinci osoby ve věku 30 – 39 let, těch je více než čtvrtina. Její podíl na celku vystěhovaných je také vyšší u cizinců než u občanů ČR. Zde nárůst nebyl tak výrazný jako u předchozí věkové skupiny, ve srovnání s rokem 2001 to v roce 2007 bylo zvýšení o 60,5 %.

Zatímco u vystěhovaných občanů ČR jsou další velmi silně zastoupenou věkovou kategorií děti do 15 let, u cizinců jsou to osoby ve věku 40 – 49 let, které představují téměř pětinu všech vystěhovaných. Jejich roční počet v roce 2007 byl sice jen o necelých 70 % vyšší než v počátečním roce 2001, ale lze říci, že i jejich zastoupení mezi vystěhovanými cizinci je trvale vysoké. V těchto třech věkových skupinách je naprostá většina vystěhovaných cizinců. Ovšem také se více než 2krát zvýšil počet vystěhovaných dětí do 15 let s cizí státní příslušností.

U vystěhovaných cizinců byly nejvyšší počty zaznamenány v roce 2006, kdy roční počet vystěhovaných byl o 70 % vyšší než v následujícím roce 2007. Projevilo se to ve všech věkových kategoriích.

Strukturu vystěhovaných občanů ovlivňují cizinci výrazně méně než je tomu u přistěhovaných – čeští občané totiž tvoří více než polovinu z celkového počtu vystěhovaných. Stejně jako počty přistěhovaných, i počty vystěhovaných cizinců se ve sledovaném období významně zvýšily, ale zvýšení rozhodně nedosahuje takových rozměrů jako v případě přistěhovaných. Pokud uvažujeme pouze období 2002 až 2007 (z toho důvodu, že v roce 2001 nebyli počty cizinců ještě plně započtení), zvýšil se počet vystěhovaných občanů ČR o 33 %, zatímco v případě cizinců to bylo pouze o 5 %. V případě přistěhovaných by pak tento poměr byl 19 % : 98 %. Vystěhovalí občané ČR i cizinci tvoří největší podíl vystěhovaných v mladém produktivním věku (skupiny 20 - 29 a 30 - 39 let), stejně jako v případě přistěhovaných. Výrazně více je mezi vystěhovanými občany ČR zastoupena skupina dětí a lidí nad 65 let. Největší nárůst zaznamenala v celém sledovaném období u českých občanů věková skupina 60 až 64 let (2,63krát více než v roce 2001), u cizinců to bylo opět v raném produktivním věku – 20 - 29 let (2,16krát více než v roce 2001).

Migrační chování vystěhovaných se tedy opět liší podle státního občanství, respektive podle motivací migrace. Cizinci přijíždějí do České republiky zejména za prací a proto v jejich populaci představuje výraznou skupinu produktivní věk. Kdežto Češi se vystěhovávají zejména z bytových důvodů (sen o domku za městem blíže přírodě) a proto zde převažují vystěhovalí ve věku rodičů s dětmi.

4.3 Vystěhovalí podle státního občanství

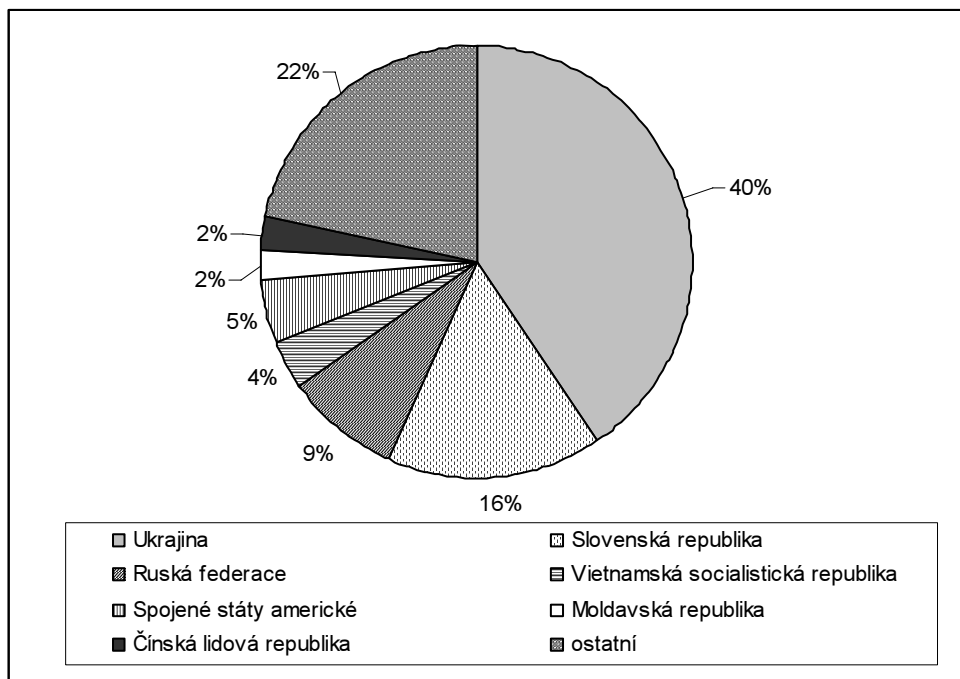
srovnání počtu vystěhovaných občanů ČR s vystěhovanými občany jiných zemí, nejfrekventovanější státní příslušnosti, porovnání dalších charakteristik podle občanství

V případě vystěhovaných občanů převládají v celém období kromě roku 2006, kdy došlo k výraznému zvýšení migrace cizinců, mezi vystěhovanými jednoznačně občané ČR. V této kapitole se však zaměříme na počty cizinců mezi vystěhovanými, vývoj jejich počtu a zastoupení jednotlivých státních občanství na

celkovém počtu vystěhovalých cizinců. Na úvod je třeba říci, že ačkoliv jsou cizinci mezi vystěhovalými i přistěhovalými výrazně zastoupeni, liší se jejich motivace migrace a s tím souvisí i délka pobytu. Ačkoliv je migrace často chápána jako relativně nevratný pohyb, v současné době globalizačních trendů, to není úplně pravda. Z hlediska trvání migrace je právě velký rozdíl mezi občany ČR a cizinci. Zatímco v případě cizinců se jedná v drtivé většině o krátkodobou migraci, v případě českých občanů jde spíše o migraci dlouhodobou. U českých občanů jde skutečně častěji o nevratný pohyb.

Graf 4.3.1

Struktura vystěhovalých cizinců z Prahy podle státního občanství – úhrn 2002 až 2007

Mezi vystěhovalými tvoří Češi v celkovém souhrnu cca 57 % vystěhovalých, zbytek tedy tvoří cizinci. Mezi celkovým počtem vystěhovalých cizinců tvoří 7 nejvíce zastoupených státních příslušností kolem 80 % celkového počtu vystěhovalých cizinců. Z těchto nejčetnějších státních příslušností mezi cizinci je nejvíce státních občanů Ukrajiny (cca 40 %) a Slováků (16 %). Ostatní cizinci nedosáhli podílu 10 %. Zastoupení občanů z Moldávie, Číny a ze Spojených států amerických celkem je podobné zastoupení Rusů (cca 8,6 %).

V celkovém úhrnu vystěhovalých v letech 2002 až 2007 byl největší počet státních příslušníků Ukrajiny, na druhém místě se umístili Slováci. Avšak vývoj počtu těchto dvou státních příslušností je přesně opačný: zatímco počty Ukrajinců se pohybují po celé období v řádu tisíců (i když i zde jsou zaznamenány jisté výkyvy), počty Slováků, byly v řádech tisíců pouze do roku 2004, poté už se jedná pouze o stovky vystěhovalých. Počty vystěhovalých Ukrajinců byly stabilní do roku 2004, kdy se jednalo o průměrně 2 200 vystěhovalých, poté ale došlo k výraznému meziročnímu nárůstu v roce 2005 a 2006, v obou letech shodně o cca 70 %. V roce 2007 pak počty vystěhovalých zase poklesly. V roce 2002 tvořili státní příslušníci Ukrajiny 21 % vystěhovalých cizinců, v roce 2007 to bylo již 48 %.

Podíl žen mezi občany Ukrajiny je vzhledem k motivaci migrace malý, jedná se o 28 až 35 % z celkového počtu vystěhovalých. Jak je vidět, podíl žen mezi vystěhovalými se zvyšuje, ke stejnému vývoji dochází také u přistěhovalých do Prahy. Ukrajinci v tomto žebříčku patří mezi státní příslušnosti, které mají výrazně nejnižší podíl žen mezi vystěhovalými. V případě Ruska je to naopak, ženy tvoří v některých letech i více než 50 % vystěhovalých (v roce 2006 a 2007 se až 52 % žen vystěhovalo). Podobný poměr mezi pohlavími je možné pozorovat také v případě přistěhovalých.

Na druhém místě se co do počtu vystěhovalých umístili Slováci. U nich je od roku 2002 pozorován sklon k poklesu počtu vystěhovalých. Výrazný pokles, o které jsme se již zmiňovali byl zaznamenán na přelomu let 2004 a 2005, kdy poklesl počet vystěhovalých o 87 %. Od té doby počet vystěhovalých zase mírně roste, ale jak už bylo řečeno, jedná se pouze o stovky vystěhovalých. Je možné, že tento vývoj souvisí s ekonomickým vývojem na Slovensku a pracovníci již se tolik nevrací zpět na Slovensko, případně ze Slovenska za práci méně vyjíždí. Mezi občany Slovenské republiky byl v některých letech pozorován dokonce menší podíl žen než v případě Ukrajiny, avšak v posledních dvou letech se jejich podíl mezi vystěhovalými vyšplhal až na více než 50 %.

Občané Ruské federace tvoří v celkovém počtu vystěhovalých z Prahy v celém období cca 8,6 % cizinců. Jejich počty kolísají, ale dá se hovořit spíše o stabilizaci jejich počtu. Vzhledem k tomu že počet přistěhovalých Rusů se v Praze zvyšuje, dochází zde k jejich usazování. Například městská část Praha 13 je známá poměrně vysokým zastoupením Rusů v populaci cizinců.

Mezi vystěhovalými je v celkovém součtu let 2002 až 2007 více občanů USA než Vietnamské socialistické republiky, kteří tvoří v Praze také poměrně značnou menšinu (v roce 2006 to bylo téměř 6 % z celkového počtu cizinců, hned po Ukrajině – 34 %, Slovensku – 16 % a Rusku – 10 % cizinců). Mezi vystěhovalými občany USA a Vietnamské republiky z Prahy jsou více zastoupeny ženy: od roku 2005 tvoří téměř 50 % vystěhovalých občanů USA a 40 % vystěhovalých se státním občanstvím Vietnamu.

Pokud se podíváme na vývoj počtu vystěhovalých cizinců podle jednotlivých státních občanství, u všech kromě občanů Slovenské republiky v roce 2005 se výrazně zvýšily počty vystěhovalých v letech 2005 a 2006. Podobný vývoj byl zaznamenán také v případě počtu přistěhovalých, jedná se tedy o zvýšení celkového objemu stěhujících se, nikoli o nárazové zvýšení počtu těch, kteří se vystěhovali.

Výrazný podíl mužů mezi stěhujícími se (jak přistěhovalými, tak vystěhovalými) je dán důvodem migrace: snahou získat finance, jejichž část pak migrant posílá domů. Naopak vyšší podíl žen zejména mezi přistěhovalými je možné interpretovat jako vyšší pravděpodobnost toho, že se daný migrant v zemi usadí.

Tabulka 4.3.1

Počty vystěhovalých občanů z Prahy - nejvíce zastoupená státní občanství cizinců

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cizinci celkem	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940
v tom: Ukrajina	2 544	2 242	1 843	6 707	11 925	6 266
Slovenská republika	4 295	3 681	2 973	377	460	692
Ruská federace	1 377	613	406	1 151	2 142	1 022
Vietnamská socialistická republika	402	179	161	485	832	754
Spojené státy americké	304	433	345	686	1 193	746
Moldavská republika	110	151	104	356	673	370
Čínská lidová republika	371	132	108	367	553	255

Co se týče ostatních státních občanů, kteří jsou mezi vystěhovalými více zastoupeni (více než 1% vystěhovalých), v prvních letech se mezi vystěhovalými více objevovali občané ze států evropské patnáctky (Německo, Spojené Království či Francie), v posledních letech mezi vystěhovalými více převládají občané Bulharska, Běloruska a Japonska. Tento vývoj je podobný jako v případě přistěhovalých, zde také došlo ke snížení zastoupení přistěhovalých ze starých států EU a zvýšení podílu přistěhovalých ze zemí bývalého sovětského bloku.

4.4 Směry vystěhování

cíle vystěhovalých, změny podle občanství, absolutní počty i relativní údaje, celkové vyhodnocení nejčastějších cílů krajů, okresů, případně obcí

Co se týče dlouhodobého pohledu, v počtu vystěhovalých z Prahy vždy převládali občané s českou státní příslušností. To se nezměnilo ani po roce 2001, kdy se do celkového počtu obyvatel (a tedy i do počtu stěhujících se) začali navíc započítávat také vystěhovalí cizí státní příslušníci nejen s trvalým pobytem, ale také s přechodným (občané zemí EU včetně občanů Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska), a dlouhodobým pobytem (občané zemí mimo EU) a s vízy nad 90 dní, kteří v ČR pobývají déle než rok a cizinci s přiznaným azylem. Naopak v případě přistěhovalých do Prahy jednoznačně převládají cizí státní příslušníci. V členění na vystěhovalé do ostatní ČR a vystěhovalé do ciziny se v úhrnu let 2001 až 2007 vystěhovalo z Prahy do ostatního území ČR cca 62 % z celkového počtu vystěhovalých, nejvíce to bylo v posledním sledovaném roce 2007 (cca 75 % vystěhovalých do ČR), naopak nejméně v roce 2006 (49 %). Tento malý podíl vystěhovalých do ostatní ČR v tomto roce je dán vysokým zastoupením vystěhovalých cizinců z Prahy a tím pádem také z Česka do dalších zemí s pracovními příležitostmi nebo zpět do země původu.

Počet vystěhovalých z Prahy do ostatní ČR každoročně meziročně stoupal, pouze mezi lety 2002 a 2003 došlo k meziročnímu poklesu. Tento pokles byl ale poměrně nevýznamný, činil pouze 4 procenta. V ostatních letech se jedná o minimálně 7 procentní růst, přičemž v posledním roce to bylo dokonce meziročně o 26 % více vystěhovalých z Prahy do ostatních částí Česka. Mezi vystěhovalými do ostatních částí republiky převládají občané České republiky, ale v poslední době, zejména od roku 2005 se začíná zvyšovat i podíl cizinců mezi vystěhovalými do ostatních částí republiky. Zatímco v roce 2002 se podíleli cizinci 7,5 procenty na počtu vystěhovalých do ostatních částí ČR, v roce 2006 to bylo cca 12 % a v roce 2007 dokonce již 22 %!

Mezi vystěhovanými do ciziny v drtivé většině převládají cizinci – v úhrnu let 2001 až 2007 to bylo téměř 99 % vystěhovaných do ciziny. Ovšem ačkoli je tato převaha zřejmá, od roku 2001 dochází k velmi pomalému růstu podílu českých obyvatel, kteří se vystěhovali z Prahy do ciziny – v roce 2001 to bylo pouze 0,5 % ale v roce 2007 to bylo již 3,2 % vystěhovaných do ciziny. Vystěhování českých obyvatel do ciziny je třeba sledovat stejně bedlivě jako přistěhování cizinců do Prahy. Může se totiž jednat o tzv. „brain drain“, tedy odliv kvalifikovaných a schopných občanů ČR za prací do ciziny. V Praze by tomuto procesu mohlo napomáhat to, že je zde oproti Česku jako celku výrazně vyšší podíl lidí s vyšším vzděláním a soustřeďují se tu progresivní profese. V případě ČR celkem je podíl vystěhovaných občanů ČR do zahraničí vyšší, pohybuje se okolo 5 % po celé období. V prvních dvou letech se tento podíl pohyboval kolem 2%, v letech 2003 a 2004 (vstup ČR do EU) byl na hodnotě 4 %, ale v roce 2005 dosáhl až devíti procent, aby zase v roce 2006 poklesl na cca 6 % občanů ČR vystěhovaných do ciziny. I tento vývoj může ukazovat na výše zmíněný „brain drain“, tedy „odliv mozků“. Další věcí související s problémem migrace (nejen) do zahraničí je nejen nelegální migrace, o jejímž rozsahu existují odhady, ale i tzv. nedokumentovaná migrace. To znamená, že daný člověk se přestěhoval, ale my o něm tuto informaci nemáme - na základě dat je stále na původním místě, ale v realitě se odstěhoval (např. za prací do zahraničí).

Tabulka 4.4.1
Vystěhovalí z Prahy do ČR a do zahraničí podle občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vystěhovalí celkem	19 950	26 570	23 466	22 055	28 713	38 801	31 827
v tom: občané ČR	12 908	14 201	13 447	14 556	15 827	16 829	18 887
cizinci	7 042	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940
Vystěhovalí do ČR	13 916	14 915	14 348	15 740	17 716	18 929	23 937
z toho cizinci	1 039	766	982	1 253	2 078	2 356	5 304
Vystěhovalí do zahraničí	6 034	11 655	9 118	6 315	10 997	19 872	7 890
z toho cizinci	6 003	11 603	9 037	6 246	10 808	19 616	7 636

Jak je zřejmé, mezi vystěhovanými z Prahy je výrazná převaha občanů ČR, ale i přesto cizinci tvoří v úhrnu let 2001 až 2007 cca 38 % vystěhovaných z Prahy. Naopak v případě počtu přistěhovaných do Prahy, je vyšší podíl cizinců a poměr mezi cizinci a občany České republiky je téměř opačný: mezi přistěhovanými je v úhrnu let 2001 až 2007 68 % cizinců a pouze 32 % českých občanů.

Mimodemografických faktorů, které ovlivňují počty vystěhovaných z Prahy a jejich strukturu, je velká řada. Migrace, jako velmi komplexní proces, je význačná svou multipodmíněností, tzn. že to, kam se lidé stěhují (a proč) má více příčin, které je často obtížné rozeznat a které jsou vzájemně propojené. To platí také o migraci cizinců v rámci ČR a mezi státy.

Z mimodemografických faktorů, které ovlivňují vystěhování z Prahy lze uvést především bytové důvody: mimo Prahu lze nalézt většinou lepší životní prostředí, větší dostupnost pozemků a bytů. Naopak proti stěhování z Prahy většinou mluví horší uplatnění na trhu práce, nižší výběr profesí podle dosažené kvalifikace atd. Důvodem vystěhování tak je často přítomnost dětí v rodině a snaha nalézt jim kvalitnější životní prostředí. V případě starších lidí je spouštěcím mechanismem odchod do důchodu a přechod ke klidnějšímu životnímu stylu.

Stejně jako v případě přistěhovaných do Prahy, v případě vystěhovaných z Prahy platí podobný prostorový vzorec. Nejvyšší počty vystěhovaných z Prahy mají kraj Středočeský a Ústecký, zvýšené počty vystěhovaných stejně jak v případě přistěhovaných zaznamenáváme ještě u kraje Jihočeského. Tradičně velká je provázanost se Středočeským krajem, který pro Prahu znamená rekreační a bytové zázemí a tyto dva celky jsou velmi intenzivně propojeny i prostřednictvím trhu práce, dopravních vztahů a dalších oblastí. Tradičně je také vyšší propojenost mezi Prahou a Ústeckým krajem, vliv zde má především trh práce. Sílicí proud vystěhovaných obyvatel z Prahy je výrazný zejména v Středočeském, Jihomoravském, Moravskoslezském, Královéhradeckém kraji a kraji Vysočina. Ve všech těchto krajích neklesl počet vystěhovaných z Prahy od roku 2004, vždy docházelo jen k růstu počtu vystěhovaných do těchto krajů. Počet vystěhovaných do kraje Moravskoslezského rostl již od roku 2003. Pak jsou tu kraje, které sice nezaznamenaly neustálý sílicí proud vystěhovaných z Prahy od roku 2004, ale počty vystěhovaných z Prahy se tu zvýšily mezi lety 2001 až 2007 nejvíce. Jedná se o Jihomoravský (růst 2,5krát), Plzeňský (růst téměř dvakrát) a Moravskoslezský kraj (téměř 1,8krát).

V ostatních krajích zůstaly většinou počty vystěhovaných z Prahy stabilní, přičemž v posledním roce byl zaznamenán růst počtu vystěhovaných do všech 14 krajů.

Nejsilnější vazby má Praha se Středočeským krajem, který je jejím zázemím a to platí také v případě migrace. Středočeský kraj se ze všech krajů nejvíce podílí na počtu vystěhovaných i přistěhovaných. Zatímco ale podíl přistěhovaných obyvatel Středočeského kraje do Prahy činil cca 35 %, podíl vystěhovaných z Prahy do Středočeského kraje činí celých 66 %, tedy dvě třetiny celkového počtu vystěhovaných. Navíc podíl

Středočeského kraje na celkovém počtu vystěhovalých z Prahy se neustále zvyšuje: v roce 2001 to bylo 63 % ale v roce 2007 to bylo již téměř 68 %. Jak už je vidět z celkového počtu vystěhovalých do Středočeského kraje, ani v případě relativních hodnot (počet vystěhovalých na 1 000 obyvatel kraje), žádný jiný kraj nemůže Středočeský kraj připravit o jeho prvenství v relativním počtu vystěhovalých osob. V roce 2007 to bylo téměř 14 vystěhovalých z Prahy na 1 000 obyvatel Středočeského kraje. To je téměř sedmkrát více než v případě Ústeckého kraje, který má hned po Středočeském kraji nejvyšší počet vystěhovalých na 1 000 obyvatel. Pokud porovnáme tyto hodnoty s počtem přistěhovalých do Prahy ze Středočeského kraje (tedy s opačným směrem migrace obyvatel), vyjeví se naplno odliv obyvatel za Prahu. Ze Středočeského kraje se do Prahy přistěhovalo v roce 2007 „pouze“ 7,5 obyvatel na 1 000 obyvatel Středočeského kraje, což je polovina hodnoty vystěhovalých. Počet vystěhovalých do Středočeského kraje navíc (kromě menšího poklesu v roce 2003) neustále stoupá. V porovnání let 2001 a 2007 představoval tento vzrůst cca 74 %. Je to sice méně než v porovnání s Jihomoravským krajem a Plzeňským krajem, ale vzhledem k počtu obyvatel Středočeského kraje, který je třetím nejlidnatějším krajem, je to vysoká hodnota.

Tabulka 4.4.2
Vystěhovalí z Prahy do ostatních krajů

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vystěhovalí do ostatních krajů celkem	13 916	14 915	14 348	15 740	17 716	18 929	23 937
v tom do kraje: Středočeský	8 821	9 330	9 150	10 350	12 222	13 261	16 238
% ze všech vystěhovalých z Prahy	63,4	62,6	63,8	65,8	69,0	70,1	67,8
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	62,4	61,5	61,9	62,1	60,1	61,9	63,0
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	7,85	8,29	8,09	9,10	10,63	11,37	13,68
Jihočeský	860	905	782	820	766	875	946
% ze všech vystěhovalých z Prahy	6,2	6,1	5,5	5,2	4,3	4,6	4,0
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	24,6	25,1	23,8	24,3	22,5	24,1	24,0
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,38	1,45	1,25	1,31	1,22	1,39	1,50
Plzeňský	476	561	545	522	668	494	933
% ze všech vystěhovalých z Prahy	3,4	3,8	3,8	3,3	3,8	2,6	3,9
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	17,9	18,2	18,7	18,2	20,9	14,8	18,8
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,86	1,02	0,99	0,95	1,21	0,89	1,67
Karlovarský	261	199	170	205	229	200	418
% ze všech vystěhovalých z Prahy	1,9	1,3	1,2	1,3	1,3	1,1	1,7
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	15,4	11,5	11,2	14,0	14,8	11,8	18,2
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,86	0,66	0,56	0,67	0,75	0,66	1,37
Ústecký	1 115	1 155	1 146	1 181	984	1 065	1 635
% ze všech vystěhovalých z Prahy	8,0	7,7	8,0	7,5	5,6	5,6	6,8
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	24,0	21,9	21,6	23,9	19,9	21,2	26,6
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,36	1,41	1,40	1,44	1,20	1,29	1,98
Liberecký	485	548	500	481	505	558	701
% ze všech vystěhovalých z Prahy	3,5	3,7	3,5	3,1	2,9	2,9	2,9
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	16,1	16,7	17,5	16,7	16,1	16,8	17,9
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	1,13	1,28	1,17	1,13	1,18	1,30	1,62
Královéhradecký	444	561	485	506	562	634	676
% ze všech vystěhovalých z Prahy	3,2	3,8	3,4	3,2	3,2	3,3	2,8
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	15,3	17,9	15,3	16,5	15,4	17,5	17,2
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,81	1,02	0,89	0,93	1,03	1,15	1,23
Pardubický	275	406	379	408	426	391	469
% ze všech vystěhovalých z Prahy	2,0	2,7	2,6	2,6	2,4	2,1	2,0
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	9,5	12,6	11,9	12,8	12,5	10,6	11,1
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,54	0,80	0,75	0,81	0,84	0,77	0,92
Vysočina	359	422	377	383	387	418	462
% ze všech vystěhovalých z Prahy	2,6	2,8	2,6	2,4	2,2	2,2	1,9
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	13,4	15,1	13,9	14,1	12,4	14,2	14,3
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,70	0,83	0,74	0,75	0,76	0,82	0,90
Jihomoravský	242	312	303	340	378	420	596
% ze všech vystěhovalých z Prahy	1,7	2,1	2,1	2,2	2,1	2,2	2,5
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	5,9	6,3	6,5	6,9	7,3	7,8	9,6
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,21	0,28	0,27	0,30	0,33	0,37	0,52
Olomoucký	197	183	162	169	198	198	283
% ze všech vystěhovalých z Prahy	1,4	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	1,2
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	6,3	5,9	5,6	5,6	6,4	5,9	8,0
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,31	0,29	0,25	0,26	0,31	0,31	0,44
Zlínský	163	144	145	148	123	136	190
% ze všech vystěhovalých z Prahy	1,2	1,0	1,0	0,9	0,7	0,7	0,8
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	6,2	5,4	6,2	6,3	4,9	5,4	6,8
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,27	0,24	0,24	0,25	0,21	0,23	0,32
Moravskoslezský	218	189	204	227	268	279	390
% ze všech vystěhovalých z Prahy	1,6	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
% vystěhovalých z Prahy ze všech přistěh. z ČR	8,0	6,6	7,6	8,4	9,3	9,8	12,1
vystěhovalí z Prahy na 1000 obyvatel v kraji	0,17	0,15	0,16	0,18	0,21	0,22	0,31

Jak již bylo řečeno, Ústecký kraj je co do počtu vystěhovalých z Prahy na druhém místě. Dosahuje však jen zlomkových hodnot s porovnáním s relativním počtem vystěhovalých do Středočeského kraje. Také v případě absolutních údajů je jeho podíl ve srovnání se Středočeským krajem nízký – jedná se o cca 8 procentní podíl tohoto kraje mezi vystěhovalými z Prahy v roce 2001 a tento podíl se kromě roku 2007 neustále snižoval. Z Prahy se v roce 2007 vystěhovali 2 obyvatelé na 1 000 obyvatel kraje Ústeckého. V roce 2001 to bylo 1,4 obyvatel. Při porovnání s počtem přistěhovalých do Prahy z Ústeckého kraje, vyplývá jasný směr stěhování: totiž z Ústeckého kraje do Prahy. Tento směr je dán zejména lákavým pracovním trhem, kde mohou nalézt vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří získali vzdělání například na univerzitě v Ústí nad Labem. Navíc počet přistěhovalých z Ústeckého kraje stoupá mezi lety 2001 a 2007 výrazně více než počet vystěhovalých z Prahy do tohoto kraje.

Na rozdíl od celkových počtů přistěhovalých, kde v celkovém souhrnu let 2001 až 2007 dominoval Jihomoravský kraj, vystěhovalí z Prahy se více zaměřují na území Čech. Na třetím místě skončil, co do počtu přistěhovalých z Prahy, kraj Jihočeský. Rozdíl je ovlivněn motivací migrace: zatímco v případě stěhování do Prahy rozhoduje především pražský trh práce, v případě stěhování z Prahy rozhodují bytové důvody a kvalita životního prostředí a z toho důvodu je třetím nejčastějším cílem právě Jihočeský kraj. Ačkoli Jihočeský kraj si udržuje třetí místo v absolutních hodnotách vystěhovalých po celé sledované období, počet vystěhovalých na 1 000 obyvatel do tohoto kraje z Prahy se zvýšil ve sledovaném období pouze velmi málo. Jihočeský kraj má co do počtu obyvatel šestou nejvyšší hodnotu a počet obyvatel tohoto kraje od roku 2003 roste. Do Jihočeského kraje se v roce 2001 vystěhovalo téměř 1,4 osob na 1 000 obyvatel tohoto kraje, v roce 2007 to bylo pouze o jednu osobu více. Podíl vystěhovalých z Prahy do Jihočeského kraje na celkovém počtu vystěhovalých z hlavního města se mírně snižuje. Zatímco v prvních dvou letech sledovaného období to bylo cca 6 %, v poslední době tento podíl činí pouze 4 % vystěhovalých z Prahy.

Dalším krajem, který v úhrnu sedmi sledovaných let získal vysoký počet vystěhovalých z Prahy, je Plzeňský kraj. Také v případě tohoto kraje, který se umístil na čtvrtém místě je vidět rozdílné preference při vystěhování z Prahy a naopak přistěhování do Prahy. V případě přistěhovalých do hlavního města se v souhrnu let umístili kraj Jihomoravský a Moravskoslezský na třetím a čtvrtém místě. Naopak když hodnotíme počty vystěhovalých z Prahy, vyšší počty vystěhovalých byly zaznamenány do Jihočeského a Plzeňského kraje. V případě přistěhování do Prahy hrají roli pracovní důvody. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé krajů nebo naopak osoby nezaměstnané s horším výběrem pracovního uplatnění hledají pracovní pozice v Praze. Podíl vystěhovalých, kteří míří do Plzeňského kraje na celkovém počtu vystěhovalých z Prahy je v sedmiletém průměru pouze 3,5 %. V roce 2007 se z Plzeňského kraje vystěhovalo téměř 1,7 osob na 1 000 obyvatel Plzeňského kraje. Tato hodnota již od roku 2001 – s výjimkou jediného roku 2006 – povolná i když s jistými výkyvy roste a v posledním sledovaném roce 2007 představuje dokonce poprvé vyšší relativní hodnotu oproti Jihočeskému kraji. V ostatních letech se však do Jihočeského kraje vystěhovalo na 1 000 obyvatel více osob, než je tomu v kraji Plzeňském.

Poměrně hodně lidí se z Prahy za sledované období vystěhovalo také do Královéhradeckého kraje. V souhrnu let to bylo téměř 4000 obyvatel Prahy. Do tohoto kraje se každoročně kromě roku 2003 přistěhovalo meziročně více obyvatel. Pokud vztáhneme počty vystěhovalých na 1 000 obyvatel kraje, také tento kraj překročil hodnotu jednoho vystěhovalého na 1 000 obyvatel. V roce 2001 se sice vystěhovalo 0,8 osoby ale v roce 2007 už to bylo 1,2 osoby na 1 000 obyvatel.

Co se týče ostatních krajů, lze shrnout situaci následovně. Mezi kraji, kde počet vystěhovalých v roce 2007 ještě překročil hodnotu jednoho člověka na 1 000 obyvatel jsou ve valné většině kraje české. Výjimkou je pouze Pardubický kraj. Ostatní moravské kraje (včetně Vysočiny) dosahují hodnot pod jednoho člověka na 1 000 obyvatel. Pokud se podíváme na vývoj relativních hodnot vystěhování, pouze v několika málo krajích hodnoty počtu vystěhovalých na 1 000 obyvatel rostou. Nepřetržitě od roku 2002 rostou relativní počty vystěhovalých v Moravskoslezském kraji, kde je nárůst dvojnásobný. Od roku 2003 každoročně rostou počty vystěhovalých na 1 000 obyvatel v pěti krajích: ve Středočeském o 65 %, v Královéhradeckém o 20 %, na Vysočině o 9 %, v Jihomoravském o 90 % a v Olomouckém kraji o 55 %.

Pokud chceme však více poznat směry současně migrace, je třeba ji hodnotit na nižších řádovostních úrovních a tedy alespoň na úrovni okresů.

Stejně jako v případě přistěhovalých obyvatel do Prahy, také v případě vystěhování z Prahy jednoznačně co do počtu osob dominují okresy Středočeského kraje. Ovšem zatímco do první pětky počtu přistěhovalých do Prahy se dostal okres Brno-město z Jihomoravského kraje, v případě počtu vystěhovalých z Prahy by se umístil až na dvacátém třetím místě. A navíc v případě počtu vystěhovalých do Středočeského kraje jsou absolutní počty výrazně vyšší než v případě přistěhovalých z tohoto kraje. Všechny okresy Středočeského kraje jsou v úhrnu let 2001 až 2007 na prvních příčkách pomyslného žebříčku, mezi ně se jako okres z jiného kraje zařadil pouze okres Litoměřice, který má přibližně stejný celkový počet přistěhovalých z Prahy jako Mladá Boleslav (tedy 2 287 osob vystěhovalých z Prahy do tohoto okresu).

Průměrný počet vystěhovalých z Prahy se tedy ve dvou přilehlých okresech Praha-východ a Praha-západ pohybuje v řádu tisíců (v Praze-západ to bylo 3 152, v okrese Praha-východ 2 880), ve třech okresech

s nejvyššími počty vystěhovaných je to v řádu stovek. V případě Nymburka jde průměrně o 682 vystěhovaných, do Mělníka se přistěhovalo průměrně 707 osob a do Kladna 883 osob. Propojení mezi Prahou a nejbližšími přílehlými okresy není založeno pouze na intenzivní migraci (ve smyslu relativně trvalé změny bydliště), ale také na silné dojízdě. Pouze směr těchto pohybů je odlišný: směr stěhování je směrem z Prahy do Prahy-východ a Prahy-západ, zatímco směr dojízděky je přesně opačný, tedy z těchto okresů do Prahy.

Tabulka 4.4.3
Okresy s nejvyššími počty přistěhovaných z Prahy

		Okres				
		Praha - západ	Praha - východ	Kladno	Mělník	Nymburk
2001	přistěhovalí z Prahy	2 458	1 935	784	600	530
	na 1000 obyvatel v okrese	29,48	18,26	5,18	6,33	6,39
2002	přistěhovalí z Prahy	2 616	2 240	837	583	526
	na 1000 obyvatel v okrese	30,76	20,93	5,53	6,16	6,32
2003	přistěhovalí z Prahy	2 314	2 225	784	645	505
	na 1000 obyvatel v okrese	26,57	20,41	5,17	6,79	6,04
2004	přistěhovalí z Prahy	2 806	2 804	703	575	641
	na 1000 obyvatel v okrese	31,36	25,23	4,64	6,04	7,60
2005	přistěhovalí z Prahy	3 493	3 189	951	690	721
	na 1000 obyvatel v okrese	37,36	27,71	6,27	7,21	8,47
2006	přistěhovalí z Prahy	3 814	3 322	977	821	884
	na 1000 obyvatel v okrese	38,90	27,93	6,40	8,56	10,24
2007	přistěhovalí z Prahy	4 555	4 442	1 142	1 037	968
	na 1000 obyvatel v okrese	44,19	35,89	7,41	10,73	11,04

I když dochází v počtu přistěhovaných do těchto pěti okresů k jistým výkyvům, dlouhodobý trend je rostoucí. Nejvyšší růst mezi lety 2001 a 2007 byl zaznamenán v okrese Praha-východ, kde byl růst 2,3 násobný. Ačkoliv na začátku období přijímal tento okres výrazně méně přistěhovaných z Prahy než okres Praha-západ, v poslední době se počty vystěhovaných obou okresů vyrovnávají. V Praze-východ totiž byly v námi sledovaném období meziroční nárůsty počtu přistěhovaných z Prahy vždy větší (kromě let 2006 a 2005), eventuelní meziroční poklesy (rok 2003) byly vždy menší než v Praze-západ. Proces suburbanizace, který se mj. projevuje zřetelně právě přesunem obyvatel z Prahy do jejího zázemí, byl totiž ve svých prvních fázích intenzivnější (v tomto kontextu měřeno pouze nárůstem obyvatel) v okrese Praha-západ, ale pravděpodobnou postupnou saturací prostoru okresu Praha-západ dochází k přesunu obyvatel i do okresu Praha-východ, který byl jako cíl migrací z Prahy méně využíván.

I když pozice okresu Praha-východ co se týče počtu přistěhovaných z Prahy sílí, při pohledu na relativní hodnoty počtu vystěhovaných je vidět, že pozice okresu Praha – západ je stále velmi silná a rozdíly mezi těmito dvěma okresy dosahují podobných hodnot v roce 2001 i 2007. Do okresu Praha-západ se v roce 2001 přistěhovalo 29 přistěhovaných na 1 000 obyvatel, zatímco v okrese Praha-východ to bylo pouze 20 přistěhovaných. V roce 2007 byl tento počet zase vyšší. V okrese Praha-západ to bylo 44 přistěhovaných na 1 000 obyvatel okresu a v okrese Praha-východ to bylo 36 přistěhovaných na 1 000 obyvatel.

Dalším okremem z této pětice, kde mezi lety 2001 a 2007 nejvíce stouply počty přistěhovaných z Prahy, je Nymburk (růst o téměř 83 %). Když porovnáme tři okresy, které nepředstavují to nejtěsnější zázemí Prahy (Kladno, Mělník, Nymburk), pomocí ukazatele počet přistěhovaných z Prahy, vidíme vývoj směrem k posilování pozice okresu Nymburk a to zejména v relativním vyjádření. Na 1 000 obyvatel tohoto okresu se sem totiž z Prahy přistěhovalo vždy víc osob (kromě roku 2003) než v případě okresu Kladno a Mělník.

Pokud hodnotíme počty přistěhovaných na 1 000 obyvatel okresů, jednoznačně nejvyšších hodnot – jak už bylo řečeno – dosahují okresy Středočeského kraje. Kromě již zmiňovaných pěti okresů uvedených v tabulce 4.4.3 překračují hodnotu 5 přistěhovaných z Prahy na 1 000 obyvatel okresu v roce 2001 také okresy Benešov a Beroun. V roce 2007 se k těmto dvěma okresům přidaly také Kolín, Příbram a Rakovník. V dalších okresech mimo Středočeský kraj již není migrace z Prahy tak silná, přesto jsou také zde okresy, který počtem přistěhovaných z Prahy přesahují hodnotu 2 na 1 000 obyvatel těchto okresů. V roce 2001 to bylo v okresech Rokycany, Litoměřice a Louny, v roce 2007 to bylo navíc v okresech Pelhřimov, Jičín, Plzeň-město, Písek a Tábor, kde k tomu došlo v roce 2007 poprvé.

V meziročním porovnání sledovaných let 2001 a 2007 nedošlo ke zvýšení počtu vystěhovaných z Prahy do všech okresů, na rozdíl od počtu přistěhovaných do Prahy. V devíti okresech (České Budějovice, Český Krumlov, Domažlice, Rychnov nad Kněžnou, Třebíč, Jeseník, Prostějov, Šumperk, Kroměříž) byl zaznamenán pokles, ale pouze v jednom jde o setrvalé klesání počtu vystěhovaných z Prahy (Jeseník), v ostatních okresech hodnoty vystěhovaných z Prahy velmi kolísají a z porovnání počtů vystěhovaných z Prahy pouze mezi lety 2001 a 2007 se nedají vyvozovat jednoznačné závěry.

Závěrem lze tedy potvrdit, že hlavní migrační směry z Prahy vedou do Středočeského kraje, kde počet přistěhovalých z Prahy na 1 000 obyvatel přesahuje ve všech letech hodnotu 2, přitom v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi nedosáhla v žádném z roků hodnotu 5 přistěhovalých z Prahy na 1 000 obyvatel okresu. Okres Mladá Boleslav představuje sama o sobě významné centrum a není tu tolik patrný vliv Prahy, i když je vůči Praze lokalizována poměrně blízko. Okres Kutná Hora je od Prahy vzdálena o něco více a také není s Prahou tolik propojena na rozdíl např. od sousedního Kolína, z kterého existuje do Prahy poměrně rychlé železniční spojení. Pro suburbanizaci, která je v českých podmínkách typická dojížděním ze zázemí do jádra (Prahy) za prací, jsou nejlepší podmínky v okresech nejbližších Praze a v okresech s dobrým dopravním spojením.

Nejvyšších hodnot přistěhovalých z Prahy na 1 000 obyvatel okresu dosahují přirozeně dva sousední okresy Praha-východ a Praha-západ, které představují území, které je s Prahou nejtěsněji spjato – tzv. metropolitní oblast.

4.5 Zdroje vystěhovalých uvnitř Prahy – městské části

porovnání městských částí z nichž se lidé stěhují mimo Prahu podle absolutních počtů i v relaci ke stávající populaci

V předchozím textu jsme se dozvěděli něco o cílech stěhování z Prahy, zejména to, jaké okresy preferují pražští vystěhovalí. V této části publikace se zaměříme zejména na zdroje vystěhovalých, tedy, v jakých městských částech se lze setkat s největšími migračními proudy směrem ven z metropole. Tato oblast souvisí opět se stěhováním za lepším životním prostředím a jiným stylem bydlení, než je v metropoli. V případě vystěhovalých cizinců můžeme z nejčastějších zdrojů jejich stěhování odvodit, v jakých městských částech jsou nejčastějšími migranty a obyvateli. Cizinci stejné státní příslušnosti se totiž často koncentrují do určitého prostoru. Je to dáno tím, že z hlediska nákladů na migraci (ať již finančních či sociálních), je toto „vytváření sociálních sítí“ mnohem méně nákladné než v případě, že by daný migrant začínal na nějakém území sám.

Nejvyšší počet vystěhovalých za sledované období zaznamenaly (stejně jako v případě přistěhovalých do Prahy) městské části velké počtem obyvatel i rozlohou. Jedná se o tyto městské části: Praha 4 (19 721 vystěhovalých z této městské části do ČR a ciziny), Praha 6 (16 715), Praha 10 (15 496) a Praha 8 (15 220). V těchto městských částech tak vystěhovalí tvořili cca jednu šestinu stávajícího počtu obyvatel k 31. 12. 2007. Počet deset tisíc vystěhovalých byl dosažen ještě ve třech městských částech (Praha 3, Praha 5 a Praha 11), které jsou, co se týče svého charakteru dost odlišné. V Praze 5 a Praze 3 bydlí obyvatelé zejména v činžovních domech, zatímco v Praze 11 převládá starší sídlištní zástavba. Co se týče počtu obyvatel, jsou však tyto městské části srovnatelné (průměrný počet obyvatel je 77 000) a lze hovořit o početně velkých městských částech. Obecně městské části vnitřního města a širšího centra mají v letech 2001 až 2007 vysoké počty vystěhovalých, což zhruba platí i o cílech přistěhovalých do Prahy.

Tabulka 4.5.1
Městské části s nejvyšším počtem vystěhovalých mimo Prahu 2001 – 2007

Městské části	Počet vystěhovalých 2001-2007	Průměrný roční počet vystěhovalých	Počet vystěhovalých na 1000 obyv.
Praha 4	19 721	2 817	21,7
Praha 6	16 715	2 388	24,0
Praha 10	15 496	2 214	20,5
Praha 8	15 220	2 174	21,6
Praha 5	14 435	2 062	26,2
Praha 3	11 016	1 574	22,2
Praha 11	10 447	1 492	18,7
Praha 9	9 002	1 286	29,6
Praha 2	8 625	1 232	25,3
Praha 13	8 157	1 165	16,4

Pozn. Počet vystěhovalých na 1 000 ob. – použit byl údaj průměrný roční počet vystěhovalých a průměrný střední stav obyvatel za roky 2001 - 2007

Existují ovšem i městské části, ve kterých počty vystěhovalých nedosahují takových absolutních hodnot, ale dosahují vysokého podílu na celkovém počtu obyvatel. Mezi takové části patří sestupně okrajové městské části – Praha-Přední Kopanina, Praha-Běchovice, Praha-Troja a Praha-Zličín. Zde tvoří počty vystěhovalých od 33 % po polovinu počtu obyvatel. V těchto městských částech je takový výrazný podíl stěhování na počtu

obyvatel dán zejména malým počtem obyvatel a každá změna se zde pak projeví mnohem výrazněji. Největší z těchto částí je MČ Praha-Běchovice s 4 219 obyvateli.

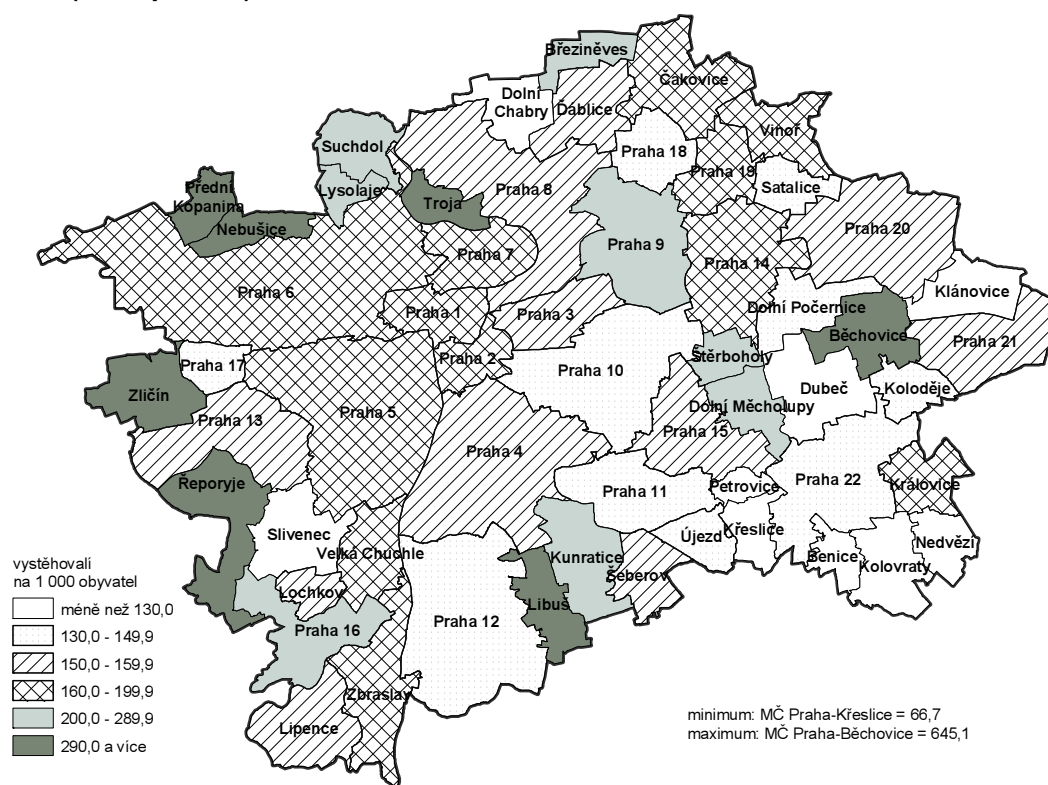
Ve většině městských částí je podíl počtu vystěhovaných ve sledovaných letech mezi 10 a 15 % z celkového počtu obyvatel ke konci roku 2007. Tyto městské části jsou migračně stabilní a zahrnují jak velké, tak malé městské části. V případě podílu vystěhovaných na počtu obyvatel dané městské části vidíme v Praze větší počet městských částí, které mají tento podíl na hodnotě mezi 10 a 15 % (24 městských částí). Naopak v případě přistěhovaných lze nalézt pouze 9 městských částí kde se poměr mezi přistěhovanými a počtem obyvatel pohybuje v tomto rozmezí. V případě přistěhovaných nalezneme víc městských částí, kde se tento poměr pohybuje na hodnotě poloviny stavu obyvatel (8 městských částí), zatímco v případě vystěhovaných je to pouze ve dvou městských částech. Počty vystěhovaných jsou ve větší míře ovlivněny stávající populací, která je zdrojem migrujících, ale počty přistěhovaných na stávající populaci jsou závislé minimálně, ty jsou ovlivněny především mimodemografickými faktory.

Počty vystěhovaných vztahované k počtu obyvatel jednotlivých městských částí však nejsou v případě vystěhování z Prahy tak vysoké jako počty přistěhovaných do pražských městských částí. Znamená to, že migrační atraktivita Prahy je stále silná. Počty vystěhovaných z Prahy jsou sice vysoké, ale směřují v drtivé většině do Středočeského kraje, zatímco v případě přistěhovaných do Prahy je zdrojů migrace více.

I když na migraci má vliv také nabídka trhu s byty, tento faktor není zcela jednoznačný. Je pouze, jak již to při hodnocení migrace bývá, jedním z mnoha. Ovšem lze říci, že nejčastější směry stěhování z Prahy do okresů Středočeského kraje zhruba korespondují také s vysokou intenzitou bytové výstavby v okresech blízko Prahy.

Kartogram 4.5.1

Počty vystěhovaných z pražských městských částí mimo hlavní město v letech 2001 – 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)

Mezi 20 městskými částmi, které zaznamenaly v letech 2001 až 2007 nejvyšší počty vystěhovaných jsou jak co do počtu obyvatel velké městské části (např. Praha 4, která byla v tomto ohledu ve všech sledovaných letech vždy na prvním místě) ale také jedna malá městská část (Praha – Běchovice s 4 219 obyvateli k 31. 12. 2007). Městská část Praha-Běchovice se objevila mezi první dvacítkou také v případě počtu přistěhovaných, ale to ji doprovázela ještě jedna menší městská část Praha-Kunratice s 7 697 obyvateli. Pokud porovnáme počty přistěhovaných a vystěhovaných ve dvaceti městských částech s jejich nejvyššími počty, pozorujeme rozdíl mezi směry dovnitř městských částí a naopak směrem ven. Počty vystěhovaných z městských částí do ostatní ČR se pohybují maximálně do 4 000 (maximum v roce 2006), zatímco počty přistěhovaných z ostatní ČR jdou téměř k hodnotě 6 000 (maximum v roce 2007). To stále naznačuje migrační atraktivitu Prahy pro zbytek republiky, a to i přes to, že počty vystěhovaných z Prahy celkem rostou.

Počty vystěhovalých ve všech těchto 20 městských částech v letech 2001 až 2007 rostly, stejně tak jako v případě přistěhovalých. V porovnání let 2002 a 2007, tedy v období, kdy již byli plně započtení cizinci, došlo k poklesu počtu vystěhovalých ve dvou městských částech – nejvíce v Praze-Libuši a v Praze 1. Ovšem v letech 2002 až 2007 počty vystěhovalých ze všech městských částí kolísají. Jsou však i městské části, kde počty vystěhovalých v období 2002 až 2007 rostly kontinuálně – jedná se o Prahu 14 (celkový nárůst o 75 %), Prahu 18 (celkem o 70 %) a Prahu 7 (celkem o 48 %).

Zatímco celkově se ve srovnání s rokem 2002 počet vystěhovalých z Prahy zvýšil o téměř 20 %, v případě počtu přistěhovalých to bylo o 71 %. Na tomto místě je třeba zmínit ještě jeden fakt. Údaje o přistěhovalých z řad cizích státních příslušníků se totiž považují za lépe zdokumentované než údaje o vystěhovalých. Je to dáno zejména tím, že přihlášení do země pobytu je předpokladem pro získání práce, zatímco odhlášení ze země již tento význam nemá. I když je možné, že počty vystěhovalých (zejména cizinců) jsou mírně podhodnocené, data přesto ukazují ve vztahu k hl. m. Praze na vysokou migrační dynamiku.

Větší zvýšení počtu vystěhovalých z městských částí než v případě Prahy celkem (tedy zvýšení větší než 20 %) lze pozorovat u 26 městských částí. To je o jednu MČ méně než v případě zvýšení počtu přistěhovalých. Nárůst větší než 100 % byl zaznamenán u 3 městských částí (Praha-Kolovraty, Praha-Nedvězí a Praha 21), zatímco v případě přistěhovalých do MČ došlo dokonce u 22 městských částí. Celkově byl tedy nárůst počtu přistěhovalých větší než nárůst počtu vystěhovalých. K poklesu počtu vystěhovalých došlo u 16 městských částí, v případě přistěhovalých to bylo u pěti městských částí.

Jak už bylo řečeno, zejména v městských částech s nižšími počty se pak projevují výrazněji meziroční výkyvy, protože jednotlivé případy zde mají větší váhu při porovnávání.

5. Vnitropražská migrace v letech 2001 – 2007

V hl. m. Praze je zvláštní kapitolou tzv. vnitropražská migrace. Jde o sledování stěhujících se uvnitř hlavního města. Nejpodrobnější územní členění Prahy je dělení na základní sídelní jednotky, tzv. urbanistické obvody. Od roku 1970 jsou evidovány změny pobytu až do takto podrobného územního členění, ale v tomto detailu nejsou výstupy standardně zpracovávány. K dispozici máme pouze základní informaci o počtu případů stěhování mezi základními sídelními jednotkami, kterých v roce 2007 na konci sledovaného období bylo 901, počet změn pobytu až do úrovně ZSJ v roce 2007 bylo 51 475.

Detailnější informace o migraci uvnitř Prahy byly publikovány vždy v návaznosti na územně administrativní členění Prahy v jednotlivých obdobích. Pokud hlavním vnitřním členěním Prahy bylo rozdělení do správních obvodů (nejprve Praha 1 až Praha 10, posléze Praha 1 až Praha 15), byly údaje o vnitřní migraci publikovány v členění do správních obvodů a za případ vnitropražské migrace byla považována změna bydliště mezi těmito obvody. V současné době (od roku 2001) je Praha rozdělena na 57 samosprávních městských částí, takže údaje o vnitřní migraci se týkají změny pobytu mezi městskými částmi. **Pokud tedy v následujícím textu hovoříme o vnitropražské migraci je vždy brána migrace mezi městskými částmi.** Dosud jsme v této stati hovořili jen o migraci mezi Prahou (i v dělení na 57 městských částí) a ostatními regiony republiky respektive zahraničím, v následující kapitole se zaměříme na stěhování Pražanů v rámci města.

5.1 Objem vnitropražské migrace

intenzita pohybu obyvatel Prahy mezi jednotlivými městskými částmi v průběhu sledovaného období, meziroční změny v kvantitě pohybu obyvatel uvnitř hlavního města

Přesná evidence stěhujících se mezi městskými částmi se od roku 2001 do roku 2004 týkala pouze občanů ČR s trvalým pobytem. **Vedení evidence změny bydliště cizinců v rámci Prahy bylo zahájeno až v roce 2005.** Tento problém vzniká z poněkud nepřesně chápané metodiky evidence, která vyžaduje od cizinců hlášení v případě změny pobytu mezi obcemi a vzhledem k tomu, že v jedné definici je hl. m. Praha chápána též jako jedna obec, nebylo tudíž vyžadováno oznámení změny pobytu, pokud to bylo v rámci Prahy. Je zřejmé, že takovéto pochopení v praxi značně zkresluje statistické údaje o obyvatelstvu v jakémkoli vnitřním územně správním členění hlavního města, což má význam zvláště v současné době, kdy právě cizí státní příslušníci představují v Praze stále vyšší podíl obyvatel.

Pohyb obyvatel uvnitř Prahy je významnou složkou migrace. **Pro posouzení četnosti stěhování v rámci města je uváděn objem vnitropražské migrace, který představuje souhrnný počet případů stěhování z jedné městské části do jiné.** Pokud tento objem vnitropražské migrace porovnáme s obratem stěhování (někdy "hrubá migrace") za hl. m. Prahu, který udává úhrn přistěhovaných (hrubá imigrace) a vystěhovaných (hrubá emigrace) do Prahy a z Prahy za rok, vidíme, že ve většině uvedených let představuje vnitřní migrace mezi městskými částmi v Praze 33 % až 60 % celkového počtu případů přistěhování a vystěhování. Pokud hodnotíme rozsah vnitropražské migrace vzhledem k celkovému objemu migrace vztahující se k Praze, vnitropražská migrace představuje 25 až 37 % registrovaných případů změny bydliště týkající se Prahy, tedy celkového objemu migrace Prahy (tzn. součet za vnitropražskou migraci na úrovni městských částí a migraci přes hranice Prahy).

Tabulka 5.1.1
Objem migrace vztahující se ke stěhování v Praze

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet případů stěhování mezi městskými částmi celkem	19 657	19 467	18 001	18 886	25 371	28 175	39 391
v tom: občané ČR	19 648	19 452	17 986	18 883	19 739	21 005	21 886
cizinci	9	15	15	3	5 632	7 170	17 505
Počet případů stěhování přes hranice hl. m. Prahy celkem	33 071	58 603	54 006	50 818	69 195	83 862	86 638
v tom: občané ČR	22 999	25 079	23 653	25 175	27 073	29 167	31 883
cizinci	10 072	33 524	30 353	25 643	42 122	54 695	54 755
Objem migrace celkem	52 728	78 070	72 007	69 704	94 566	112 037	126 029
v tom: občané ČR	42 647	44 531	41 639	44 058	46 812	50 172	53 769
cizinci	10 081	33 539	30 368	25 646	47 754	61 865	72 260

V roce 2007 bylo úředně registrováno 126 tis. změn pobytu souvisejících s hl. m. Prahou, což bylo nejvíce ze všech let ve sledovaném období, o 140 % více než v roce 2001 a o 33 % více než v roce 2005, kdy bylo zavedeno sledování změn bydliště mezi městskými částmi i u cizích státních příslušníků. V roce 2007 bylo z tohoto počtu 31 % změn uskutečněno v rámci města mezi městskými částmi. U občanů ČR bylo v roce 2007 evidováno 53 769 změn bydliště, což bylo také nejvíce ve sledovaném období a o 26 % více

než v roce 2001. U občanů ČR z toho bylo v roce 2007 uskutečněno v rámci Prahy 56 % případů migrace. **U občanů ČR představuje vnitropražská migrace větší podíl než je tomu u cizinců.**

Význam vnitropražské migrace je pro vývoj populace hlavního města zásadní. Přesuny obyvatel mezi jednotlivými územními celky se odráží v první řadě ve změnách v rozmístění obyvatel, ale mají vliv i na strukturu populace od věkového složení po další charakteristiky populací městských částí a i dalších územních celků zjišťované například při jednotlivých Sčítáních lidu, domů a bytů. Zvláště výrazně se význam vnitropražské migrace projevuje v migraci občanů ČR, u nichž je stěhování v rámci Prahy častější než u cizinců. V průběhu sledovaného období se počet případů stěhování mezi městskými částmi u občanů ČR zvyšoval s výjimkou let 2002 a 2003, kdy došlo k mírnému poklesu. Nárůst byl však mnohem méně výrazný než tomu bylo u mimopražské migrace. Rostly jak počty občanů ČR přistěhovaných do hlavního města, tak zejména počty vystěhovaných z Prahy, podíl migrace mezi městskými částmi v roce 2007 jen mírně převyšuje 40 % z celkového objemu migrace občanů ČR, zatímco v roce 2001 to bylo více než 46 %.

V celkovém objemu vnitřního stěhování mezi městskými částmi jsou zahrnuty od roku 2005 evidenční změny bydliště cizinců na území hl. m. Prahy. Jejich podíl na úhrnu vnitřního stěhování se v čase zvyšuje, ale **stále je evidence změn pobytu cizinců mezi městskými částmi zatížena nepřesnostmi.** Podíl stěhování cizinců na objemu vnitřní migrace v roce 2007 činil 44 %, což je podíl, který už spíše odráží skutečné pohyby cizinců po hlavním městě.

Zaměření prezentace vnitropražské migrace na pohyby mezi městskými částmi je dáno tím, že současné rozdělení Prahy do 57 městských částí je platné po celé sledované období a zároveň je poměrně podrobným členěním. Dále je jako správné členění významné i pro řízení města.

V členění na přistěhované a vystěhované se podíl vnitropražské migrace mezi městskými částmi liší. Pokud jde o přistěhované do jednotlivých městských částí, tak byl větší podíl přistěhovaných z jiných částí města pouze v roce 2001 (67 %) a po té již dominovali přistěhovaní mimopražští (43 % v průměru). U vystěhovaných podíl vystěhovaných do jiných částí města značně kolísá. Nejvyšší byl v roce 2001 (57 %) a také v letech 2004 (56 %) a 2007 (55 %). Vyšší počet vystěhovaných jinam do Prahy byl ještě v roce 2003 (51 %). V dalších třech letech vystěhovali po Praze představovali přes 40 %, nejméně v roce 2003 (42 %). Od roku 2005 můžeme tento podíl vnitropražských změn pobytu u přistěhovaných a vystěhovaných sledovat i v rozdělení na občany ČR a cizince. U občanů ČR je jak u přistěhovaných tak u vystěhovaných ve třech letech 2005 až 2007 více případů, které směřovaly do jiných částí města než mimo Prahu. U přistěhovaných v průměru 63 % a u vystěhovaných v průměru 55 %. U cizinců zjevně jak u přistěhovaných, tak u vystěhovaných dominuje mimopražská migrace s výjimkou vystěhovaných v roce 2007, kdy ze všech vystěhovaných z městských částí 57 % mířilo do jiných částí Prahy. Je to bezpochyby ovlivněno tím, že v roce 2007 se u cizinců evidence vnitropražské migrace zlepšila.

Migrace v rozdělení do 57 městských částí má svá specifika. Jak u přistěhovaných, tak u vystěhovaných je možno vyhodnotit, do kterých městských částí se stěhuje více osob z jiných částí města nebo mimopražských a naopak, ze kterých městských částí míří většina jinam do Prahy či mimo hlavní město. Ve sledovaných letech se počty městských částí s většinou přistěhovaných z jiných částí města poměrně výrazně mění.

Tabulka 5.1.2

Počty městských částí s většinou vnitropražských migrantů

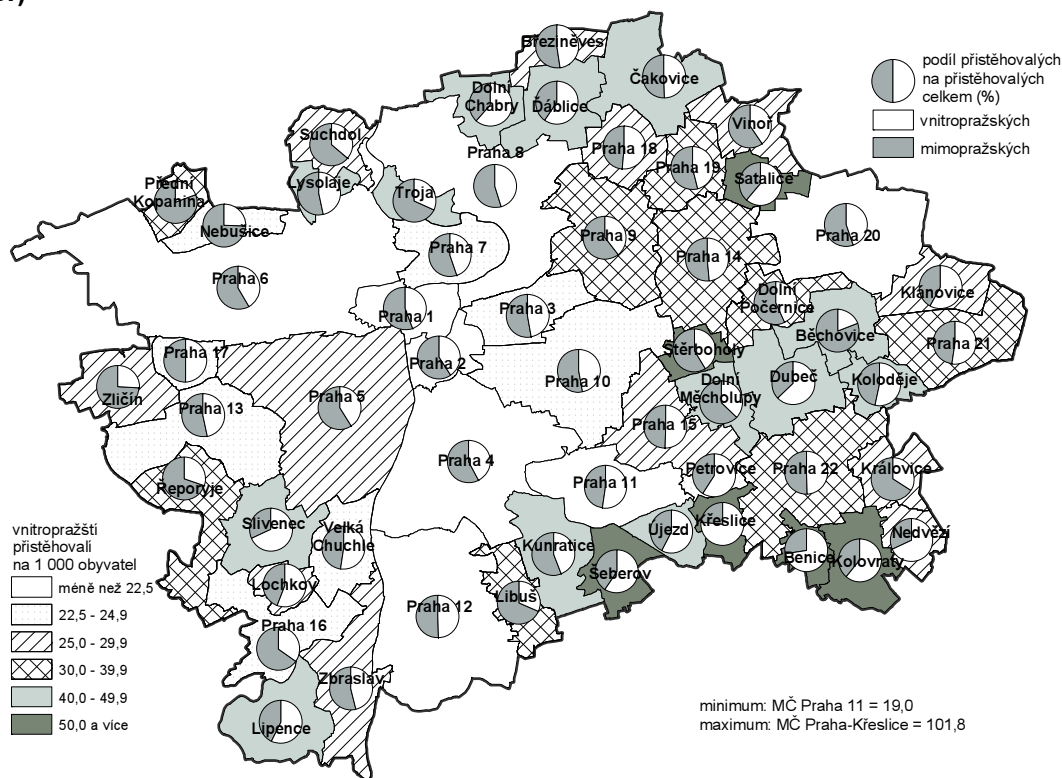
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Většina přistěhovaných z jiných částí města	51	25	18	33	16	13	20
Většina vystěhovaných do jiných částí města	25	16	23	32	12	7	42

Pouze ve dvou letech bylo více městských částí, kam se přistěhovala většina migrantů z jiných částí města. Bylo to na začátku sledovaného období v roce 2001, kdy pouze v 6 městských částech tvořili většinu mimopražští přistěhovaní a dále v roce 2004, kdy ve 24 městských částech tvořili mimopražští většinu. Naproti tomu jen v 13 městských částech v roce 2006 většinu tvořili přistěhovaní z Prahy.

Také v případě vystěhovaných bylo více městských částí, ze kterých se vystěhovali obyvatelé mimo Prahu.

Kartodiagram 5.1.1

Vnitropražští přistěhovalí do městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)

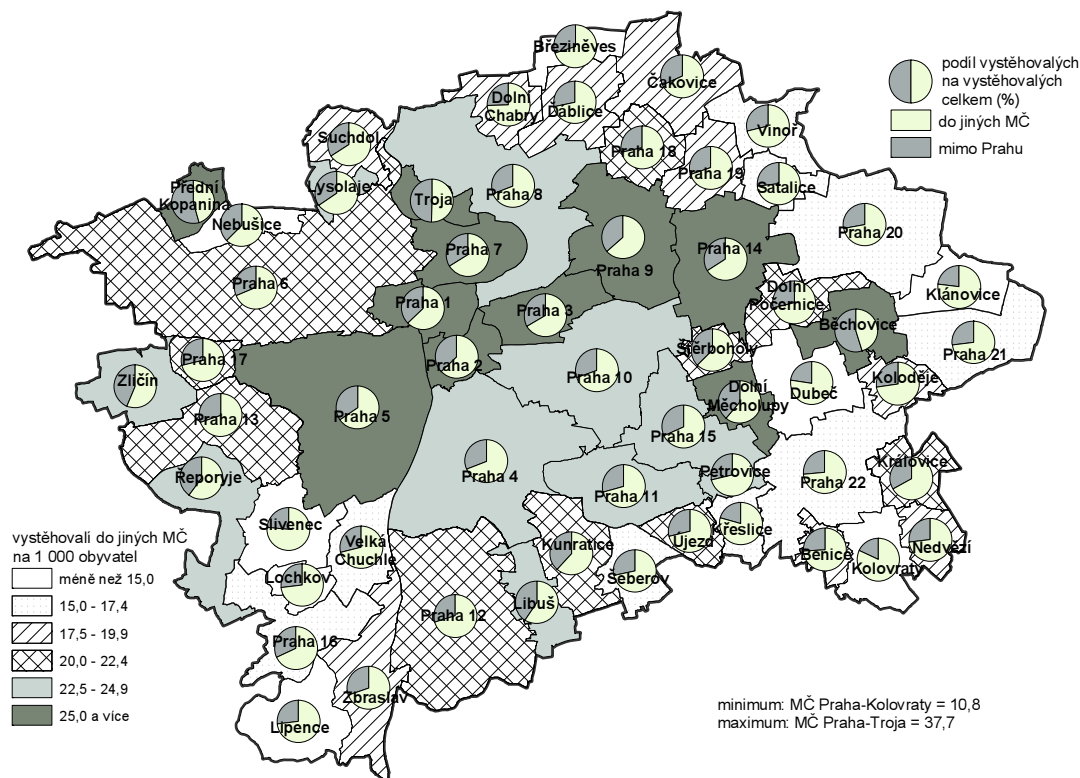
Pokud bereme v úvahu přistěhovalé za celých 7 sledovaných let, byla většina přistěhovalých z jiných částí Prahy jen ve 20 městských částech. Tři z nich jsou sídlištní městské části se zástavbou staršími panelovými domy, ale i s novou výstavbou bytových domů. Největší co do počtu obyvatel je MČ Praha 11, součást Jižního města (necelých 80 tisíc obyvatel k 31. 12. 2007). Další jsou středně velké městské části Praha 15 s hostivařským a hornoměcholupským sídlištěm (29 tisíc obyvatel) a Praha 18-Letňany, kde je také většinou sídlištní zástavba (16 tisíc obyvatel). V městských částech Praha 15 a Praha 18 byla ve sledovaném období zaznamenána i poměrně značná nová bytová výstavba, v Praze 15 bylo v letech 2001 – 2007 dokončeno 1 480 bytů (mezi městskými částmi desátý nejvyšší počet) a v Praze 18 to bylo 1 740 dokončených bytů (devátá pozice). Naproti tomu v MČ Praha 11 byla bytová výstavba minimální (105 dokončených bytů). Dále byl nadpoloviční podíl pražských přistěhovalých zaznamenán i v MČ Praha 21-Horní Počernice (počet obyvatel k 31. 12. 2007 byl 8 755 osob) a v MČ Praha-Petrovice (počet obyvatel k 31. 12. 2007 byl 6 201 osob), což jsou podle počtu obyvatel středně velké městské části se smíšenou zástavbou, kde v MČ Praha 21 byla zaznamenána určitá nová bytová výstavba, ale v MČ Praha-Petrovice byla ve sledovaném období výstavba minimální.

Dalších devět městských částí jsou podle počtu obyvatel spíše menší městské části (stav obyvatel k 31. 12. 2007 od 3 228 osob – Dolní Chabry až po 2 057 osob v Satalicích) ležící v okrajových oblastech hlavního města. Pokud jde o zástavbu, převládá zde spíše zástavba rodinných domů a ve většině z těchto městských částí je i poměrně značná nová výstavba a to právě rodinných domů. Více než 200 bytů bylo v období 2001 až 2007 dokončeno v sedmi z těchto městských částí (MČ Praha-Dolní Chabry – 392 bytů, MČ Praha-Ďáblice – 347 bytů, MČ Praha-Kolovraty – 310 bytů, MČ Praha-Újezd – 306 bytů, MČ Praha-Šeberov – 286 bytů, MČ Praha-Satalice – 235 bytů a MČ Praha-Dubeč – 233 bytů). Ve dvou bylo dokončeno do 200 bytů (MČ Praha-Slivenec – 153 bytů a MČ Praha-Klánovice – 111 bytů). Posledních šest městských částí jsou též okrajové části, kde ve třech počet obyvatel nedosáhl ani 2 000 osob (MČ Praha-Lipence, MČ Praha-Koloděje a MČ Praha-Velká Chuchle) a ve třech (MČ Praha-Křeslice, MČ Praha-Lochkov, a MČ Praha-Nedvězí) je to pod 1 000 obyvatel. V těchto šesti městských částech však bytová výstavba byla minimální a celkové počty přistěhovalých byly též poměrně nízké, takže většinový podíl přistěhovalých z jiných částí města není příliš významný. Pro městské části kam míří více obyvatel Prahy než mimopražských migrantů je charakteristické, že jde většinou o střední městské části v okrajových oblastech hlavního města, pro které je charakteristická výstavba nových rodinných domů. Část obyvatel Prahy, která má zájem o bydlení v nově postavených rodinných domech volí výstavbu v těchto okrajových částech, kde jsou přece jen dostupné stavební pozemky. Spíš větší část takto orientovaných obyvatel Prahy volí ale vystěhování za hranice města, zpravidla do nejbližšího okolí, kde je k dispozici více stavebních pozemků a jsou výrazně levnější než

v hranicích Prahy. Nicméně tato motivace je hlavní příčinou migrace části Pražanů do těchto částí. Také pouze ve dvou letech bylo více městských částí, odkud se vystěhovali obyvatelé do jiných částí města než mimo Prahu. Bylo to v roce 2004 a v posledním ze sledovaných let, v roce 2007. Stejně jako u přistěhovalých bylo v roce 2006 nejméně městských částí z nichž se vystěhovalo více osob do jiných částí v Praze než mimo hlavní město.

Kartodiagram 5.1.2

Vystěhovalí do jiných městských částí Prahy v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)

V úhrnu za léta 2001 až 2007 bylo 21 z 57 městských částí, kde byl vyšší podíl vystěhovalých do ostatní Prahy než mimo hlavní město. Jsou to především centrální městské části, které se rozkládají většinou v historickém centru Prahy (MČ Praha 1, MČ Praha 2, MČ Praha 3, a MČ Praha 7) a v těchto městských částech je i nevyšší podíl vystěhovalých do jiných oblastí hlavního města (od 60,3 % v MČ Praha 1 až po 55,3 v MČ Praha 7). Vůbec nejvyšší podíl vystěhovalých do Prahy byl ovšem v MČ Praha-Křeslice (63,1 % a zvýšený i v MČ Praha-Petrovice (58,9 %), ale z těchto městských částí se vystěhovalo za celé sedmileté období málo osob, takže podíl je ovlivněn (zvláště v MČ Praha-Křeslice, odkud se v období 2001 – 2007 vystěhovalo celkem 84 obyvatel) i jednotlivými případy. Také ve všech třech městských částí s počtem obyvatel nad 100 tisíc (MČ Praha 10, MČ Praha 4, MČ Praha 8) bylo více vystěhovalých po Praze než mimo Prahu. Další podle počtu obyvatel velké městské části (od 99 tisíc do 50 tisíc obyvatel) ve své většině také představovaly městské části, u nichž převládají vystěhovalí do Prahy. Výjimkou byly pouze městské části Praha 6 a Praha 14, kde převládali vystěhovalí mimo Prahu. Z ostatních pěti městských částí (MČ Praha 11, MČ Praha 12, MČ Praha 13, MČ Praha 5 – včetně už zmíněné MČ Praha 3) mířila většina vystěhovalých do jiných oblastí Prahy. Více vystěhovalých po Praze bylo i ve třech větších sídlištních městských částech (MČ Praha 15, MČ Praha 17 a MČ Praha 18) a k nim můžeme přidat i počtem obyvatel menší již zmíněnou MČ Praha-Petrovice. V dalších třech městských částech s počtem obyvatel kolem 2 tisíc (MČ Praha-Dolní Chabry, MČ Praha-Dolní Počernice a MČ Praha-Újezd) spolu se dvěma nejmenšími městskými částmi (MČ Praha-Benice, MČ Praha-Nedvězí), v nichž platí stejná situace jako ve zmíněné MČ Praha-Křeslice, byl také počet vystěhovalých do Prahy vyšší než mimo hlavní město.

5.2 Směry vnitropražské migrace

rovnání městských částí podle počtu přistěhovalých – cíle vnitropražské migrace a podle počtu vystěhovalých – zdroje vnitropražské migrace

Celkové počty vnitropražské migrace jsou v jednotlivých městských částech velmi rozdílné. Nejvyšší počty přistěhovalých z jiných částí města za sledované období úhrnem byly zjištěny ve velkých městských částech stejně jako tomu bylo i u mimopražské migrace. Deset městských částí s nejvyššími počty přistěhovalých se u vnitropražské migrace liší jednak v pořadí a v jednom případě i mezi prvních deset u vnitropražské migrace

patří městská část, která je u mimopražské až na místě jedenáctém (jde o MČ Praha 11) a naopak mezi deseti městskými částmi s nejvyšším počtem mimopražských migrantů je jedna městská část, která je u vnitropražské migrace na pozici dvanácté (jde o MČ Praha 9). Mezi městskými částmi s nejvyššími počty vnitropražských přistěhovaných jsou s jedinou výjimkou (MČ Praha 11) městské části, v nichž bylo více přistěhovaných mimopražských než činil celkový počet přistěhovaných z jiných oblastí hlavního města.

Tabulka 5.2.1

Městské části s nejvyššími počty přistěhovaných a vystěhovaných v rámci vnitropražské migrace za roky 2001 až 2007

Městské části	Přistěhováni			Městské části	Vystěhováni		
	Počet přistěhovaných z jiných MČ	Pořadí mimopražských přistěhovaných	Podíl (%) vnitropražských přistěhovaných		Počet vystěhovaných do jiných MČ	Pořadí mimopražských vystěhovaných	Podíl (%) vnitropražských vystěhovaných
Praha 10	18 334	2	41,1	Praha 4	21 198	1	51,8
Praha 4	17 941	1	42,0	Praha 10	17 458	3	53,0
Praha 8	14 373	5	45,6	Praha 8	16 554	4	52,1
Praha 5	13 818	3	40,8	Praha 6	15 002	2	47,3
Praha 6	13 793	4	41,6	Praha 5	14 603	5	50,3
Praha 3	12 051	7	47,3	Praha 3	13 908	6	55,8
Praha 11	10 631	11	52,6	Praha 11	12 684	7	54,8
Praha 14	9 818	9	48,4	Praha 2	11 268	9	56,6
Praha 9	9 276	6	39,4	Praha 13	8 386	10	50,7
Praha 13	9 005	10	46,7	Praha 1	8 252	14	60,3

Také u vystěhovaných do jiných částí Prahy stojí na prvních místech podle počtu vystěhovaných velké městské části. Ovšem mezi městské části s nejvyššími počty vystěhovaných patří i dvě středně početné centrální městské části a to MČ Praha 1 a MČ Praha 2, přičemž Praha 1 je u vystěhovaných mimo Prahu až na místě čtrnáctém. V devíti těchto městských částech byly počty vystěhovaných mimo Prahu nižší než počty vystěhovaných po Praze, výjimku tvoří pouze MČ Praha 6, kde bylo více mimopražských vystěhovaných.

Více než tři čtvrtiny (76,4 %) ze všech přistěhovaných v rámci vnitropražské migrace míří do uvedených deseti městských částí s nejvyššími počty přistěhovaných. U vystěhovaných je to ještě vyšší podíl, ze všech vystěhovaných v rámci vnitropražské migrace mělo původní bydliště v uvedených deseti městských částech více než 80 % vystěhovaných (82,4 %). Je zřejmé, že vnitropražský pohyb obyvatel mezi městskými částmi je realizován ve své většině mezi uvedenými městskými částmi, které jsou co do počtu obyvatel těmi největšími.

Směrování stěhujících se do jiných částí Prahy je dáno možnostmi a důvody mimodemografického charakteru od bytové situace přes cenu nemovitostí až po typ zástavby. Z údajů o stěhování ale bylo zjištěno, že jedním z významných faktorů je i vzdálenost nového bydliště od původního, jinak řečeno **jsou většinou preferovány městské části sousedící s městskou částí původního bydliště. Svou roli hraje snaha nevzdalovat se příliš od místa pracoviště, ale do určité míry také preference podobného typu zástavby.**

Nyní se zaměříme na městské části s nejvyššími počty vnitropražských vystěhovaných v kombinaci s městskými částmi, kde byly v letech 2001 – 2007 zaznamenány nejvyšší počty přistěhovaných. Jsou to ve většině totožné městské části s vyššími počty obyvatel a také s poměrně hustou zástavbou buď staršími bytovými domy nebo i novými sídlištními komplexy.

Vůbec nejvíce vystěhovaných do jiných městských částí mělo ve sledovaném období původní bydliště v MČ Praha 4. Ze všech vystěhovaných z MČ Praha 4 jich nejvíce našlo nové bydliště v MČ Praha 10, za sledované období to bylo více než 2 035 vystěhovaných z této městské části, tedy více než desetina všech vystěhovaných. Druhý nejvyšší počet směřoval do MČ Praha 11. Obě tyto městské části s Prahou 4 sousedí, poměrně vysoký počet vystěhovaných z této městské části směřoval i do MČ Praha 12, která zde není uvedena, protože celkový počet přistěhovaných zde je na jedenácté pozici.

Do MČ Praha 10 směřovalo nejvíce vystěhovaných také z městských částí Praha 3 (1 753 vystěhovaných), kde to bylo téměř 15 % ze všech a Praha 2 (1 432 vystěhovaných), což bylo 14 % ze všech vystěhovaných z těchto dvou městských částí. Také tyto dvě městské části s MČ Praha 10 sousedí.

Druhý nejvyšší počet vystěhovaných byl v MČ Praha 10 a ti směřovali recipročně do sousední největší MČ Praha 4 (1 692 vystěhovaných, tedy téměř 12 %). Do MČ Praha 4 se přistěhoval velký podíl vystěhovaných i z MČ Praha 11 (1 447 vystěhovaných), která s ní též sousedí. Obdobná situace byla i v relacích městských částí Praha 5 a Praha 13. MČ Praha 5, kde se v posledních letech soustřeďuje značná bytová výstavba (mezi 57 městskými částmi druhý nejvyšší počet dokončených bytů v letech 2001 – 2007) a současně pro svou polohu, rozmanitost zástavby i dobré životní podmínky je velice žádaná pro bydlení se stala cílem pro

nejvyšší počty vystěhovalých z městských částí Praha 6 (1 204 vystěhovalých) a Praha 1 (777 vystěhovalých). I zde jde ovšem o sousední městské části.

Naproti tomu nejméně vystěhovalých mezi zde uvedenými cílovými městskými částmi mířilo z MČ Praha 4 do relativně vzdálené Prahy 14. Tato městská část nelákala zvýšené počty vystěhovalých ani z městských částí Praha 6, Praha 2 a Praha 1. Nepříliš žádána byla i MČ Praha 13 a to zejména u obyvatel z městských částí z druhé strany Vltavy (MČ Praha 10, MČ Praha 8, MČ Praha 3, MČ Praha 2). Vystěhovalí z MČ Praha 5 nejméně často volili MČ Praha 3.

Tabulka 5.2.2

Podíl vystěhovalých (%) z celku vystěhovalých 2001 – 2007 z městských částí s nejvyššími počty vystěhovalých do městských částí s nejvyššími počty přistěhovalých

Městské části	Praha 10	Praha 4	Praha 8	Praha 5	Praha 6	Praha 3	Praha 11	Praha 14	Praha 9	Praha 13
Praha 4	11,3	x	6,5	7,1	5,3	5,9	9,5	4,0	4,1	4,2
Praha 10	x	11,9	6,7	6,2	6,0	8,7	6,3	5,0	4,6	3,4
Praha 8	8,6	7,6	x	5,6	6,8	6,3	3,9	7,0	10,2	4,0
Praha 6	7,7	8,5	8,0	10,3	x	5,6	4,3	4,1	4,0	7,2
Praha 5	7,8	9,9	6,3	x	8,7	4,0	4,7	4,2	4,2	10,6
Praha 3	14,9	9,8	8,1	6,8	6,2	x	5,3	5,5	5,6	3,8
Praha 11	10,9	13,6	6,2	5,2	5,1	5,7	x	5,1	3,9	3,7
Praha 2	14,0	11,9	6,4	8,2	6,5	10,8	5,0	3,8	4,1	3,8
Praha 13	7,2	9,1	6,9	14,1	9,5	5,2	3,8	4,6	4,0	x
Praha 1	8,9	8,7	8,0	10,4	10,3	7,8	4,0	3,9	3,9	4,3

Pohyby migrantů mezi zde uvedenými městskými částmi představují většinu vnitropražské migrace. Z těchto deseti městských částí s nejvyššími počty vystěhovalých jich směřovalo do deseti městských částí s nejvyššími počty přistěhovalých od 57,9 % (z MČ Praha 4) po 74,5 % (z MČ Praha 2). Do dalších městských částí směřovaly zpravidla již jen nízké počty vystěhovalých. Poněkud zvýšené počty vystěhovalých byly zaznamenány ještě ve čtyřech též větších městských částech, a to v MČ Praha 9, MČ Praha 12, MČ Praha 14 a MČ Praha 7, odkud se za sledované období vystěhovalo do jiných městských částí kolem 8 tisíc obyvatel. Zvýšené počty přistěhovalých do uvedených deseti městských částí ovšem neměly u některých z nich zdroje převážně v městských částech s nejvyššími počty přistěhovalých. U městských částí Praha 10 a Praha 4 bylo více než 90 % přistěhovalých z uvedených deseti městských částí, u MČ Praha 5 to bylo téměř tři čtvrtiny přistěhovalých, u MČ Praha 3, MČ Praha 6 a MČ Praha 8 to bylo kolem 60 % přistěhovalých z deseti městských částí s nejvyššími počty vystěhovalých. Naopak u městských částí Praha 9, Praha 11, Praha 13 a Praha 14 byla nadpoloviční většina přistěhovalých v rámci vnitropražské migrace z jiných městských částí než z těchto 10 s nejvyššími počty vystěhovalých.

Mezi městské části se zvýšenými počty přistěhovalých z jiných částí města lze zařadit ještě MČ Praha 12, MČ Praha 2 a MČ Praha 7, kam se za sledované období v rámci vnitropražské migrace přistěhovalo kolem 7 tisíc obyvatel. Je zřejmé, že jde stále o městské části, které jsou zmiňované v jednom ze směrů i v první desítku, přibyla pouze sídlištní MČ Praha 12, která je početná a migrace se zde odráží významně.

Mezi ostatními městskými částmi za sledovaných 7 let byly zaznamenány pohyby v řádu desítek migrantů (výjimečně kolem 100 osob), ale u menších městských částí šlo o jednotkové počty.

5.3 Městské části podle salda vnitropražské migrace

přírůstky, úbytky obyvatel městských částí v návaznosti na vnitropražskou migraci, dopady vnitropražské migrace na rozmístění obyvatel v hl. m. Praze, vztah vnitropražské migrace k posunům struktury obyvatel jednotlivých městských částí – věkové složení, složení podle občanství

Migrační pohyby obyvatel Prahy mezi jednotlivými městskými částmi kromě velikosti jejich objemu mají zejména význam z hlediska jejich výsledného dopadu na stavy a i strukturu obyvatel v jednotlivých částech města. Jde tedy o výsledné saldo přistěhovalých a vystěhovalých v rámci Prahy. V tomto ohledu je jednoznačné rozdělení městských částí na ziskové s kladným saldem a deficitní se saldem záporným. V jednotlivých letech se počty městských částí, v nichž bylo zaznamenáno záporné saldo vnitropražské migrace příliš nelišily. V roce 2001 bylo v Praze nejvíce městských částí, kde bylo zaznamenáno záporné migrační saldo (17 městských částí). V letech 2004 a 2005, jich bylo nejméně (13 městských částí). Každoročně ve sledovaném období bylo více vystěhovalých ve všech městských částech vnitřního města (MČ Praha 1, MČ Praha 2, MČ Praha 3, MČ Praha 7). Dále také ve dvou velkých městských částech, které zahrnují jak centrum, tak rozšířené centrum, ale i sídlištní zástavbu a také zástavbu vilovou a rodinných domků (MČ Praha 4 a MČ Praha 6). Také dvě městské části s téměř výhradně starší sídlištní zástavbou (MČ Praha 11, MČ Praha 12) měly v rámci vnitropražské migrace záporné saldo ve všech sledovaných letech.

K těmto městským částem se připojovaly v některých letech i další dvě velké části zahrnující různý typ zástavby (MČ Praha 5 a MČ Praha 8) a vesměs v každém roce tři až čtyři okrajové městské části zpravidla s menším počtem obyvatel a s převládající zástavbou rodinných domů. Častěji to byly dvě městské části, MČ Praha-Petrovice a MČ Praha-Řeporyje.

V úhrnu za celé sledované období bylo deficitních městských částí jedenáct. Byly to prakticky všechny městské části pokrývající historické jádro a rozšířené centrum města (městské části Praha 1, Praha 2, Praha 3, Praha 4, Praha 5, Praha 6, Praha 7 a Praha 8). Výjimku tvořily MČ Praha 10 a MČ Praha 13, které jsou v rámci vnitropražské migrace ziskové. Dále to jsou dvě městské části ze sídlištního komplexu Jižní Město s byty převážně v panelových bytových domech, kam se v rámci vnitropražské migrace stěhuje méně obyvatel než je opouští a míří jinam do Prahy. Z malých městských částí měla za celé sledované období záporné saldo vnitropražské migrace pouze MČ Praha-Petrovice.

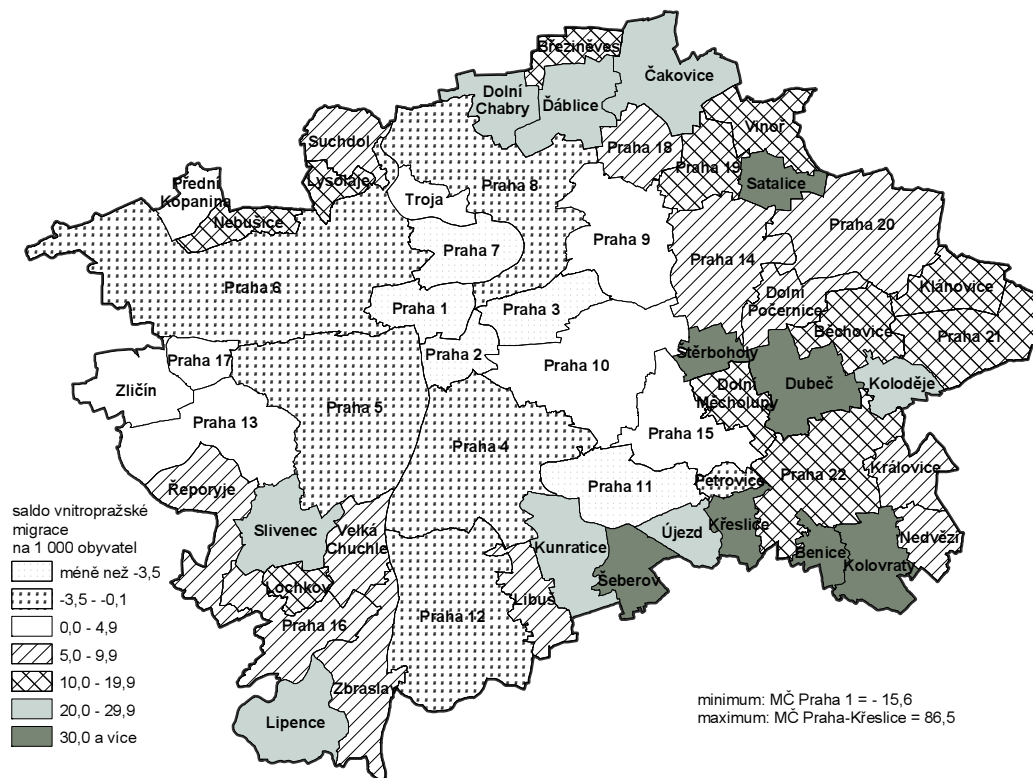
V absolutních hodnotách byly nejvyšší úbytky obyvatel zaznamenány ve dvou městských částech z nejužšího centra města a to v **MČ Praha 2** (za období 2001 až 2007 to bylo -4 022 obyvatel a v **MČ Praha 1** (za období 2001 až 2007 to bylo -3 547 obyvatel). Záporné migrační saldo v rámci vnitropražské migrace převyšující 3 000 obyvatel bylo zaznamenáno i v MČ Praha 4 (-3 232 obyvatel) a vyšší než 2 000 v MČ Praha 8 (-2 212 obyvatel) a v MČ Praha 11 (-2 062 obyvatel).

Naproti tomu kladné saldo migrace bylo zaznamenáno vždy ve většině městských částí, ale výše těchto přírůstků byla v absolutních hodnotách nižší než úbytků, protože ty jsou soustředěny do menšího počtu městských částí. Přírůstky byly zaznamenány vždy v okrajových městských částech. Výjimku za celé sledované období tvoří MČ Praha 10, která jediná z městských částí, které se rozkládají i v rozšířeném centru města, měla za sledované období vyšší počet přistěhovaných z jiných částí města než vystěhovaných jinam do Prahy (bylo to 887 obyvatel).

Největší přírůstky z vnitropražské migrace byly v absolutních hodnotách zaznamenány v MČ Praha 14 (2 785 obyvatel) a dále i v MČ Praha Kunratice (1 152 obyvatel), MČ Praha 9 (1 117 obyvatel) a MČ Praha-Čakovice (1 036 obyvatel). V ostatních 14 městských částech byly přírůstky mezi 500 až do 999 obyvatel. Mezi 499 a 100 byly přírůstky v dalších 19 městských částech a v 8 městských částech bylo kladné saldo nižší než 100 obyvatel. Zatímco zdroje vystěhování jsou zřetelně situovány do velkých městských částí centrálního města, cíle se pak různí. Společné je ovšem to, že přírůstky jsou zaznamenávány v okrajových městských částech s novou výstavbou. Absolutní hodnota přírůstku je vyšší v těch městských částech, kde je soustředěna spíše výstavba bytových domů.

Kartogram 5.3.1

Saldo vnitropražské migrace v letech 2001 až 2007 na 1 000 obyvatel (roční průměr)

Relativně ve vztahu k počtu obyvatel bylo nejvyšší negativní saldo vnitropražské migrace bezkonkurenčně v MČ Praha 1, kde to byl za sledovaných sedm let úbytek téměř 110 na 1 000 obyvatel průměrného středního stavu. Více než 80 na 1 000 obyvatel průměrného středního stavu byl úbytek ještě v MČ Praha 2. Dále pak to bylo v pěti městských částech kolem 25 na 1 000 obyvatel a ve třech kolem 10 na 1 000 obyvatel.

Kladné výsledky vnitropražské migrace byly zaznamenány v přepočtu na počet obyvatel ve většině městských částí výrazně vyšší než tomu bylo u negativního salda. Kladná salda vnitropražské migrace byla zaznamenávána zejména v městských částech s nižším počtem obyvatel, takže relativní hodnoty jsou mnohde značně vysoké.

V přepočtu na stav obyvatel bylo nejvyšší saldo vnitropražské migrace v MČ Praha-Křeslice. Zde byl na počátku sledovaného období (k 1.1. 2001) počet obyvatel 336 osob a za roky 2001 až 2007 počet přistěhovalých z jiných městských částí přesahoval počet vystěhovalých o 276 osob. Počet obyvatel v této (podle počtu obyvatel jedné z nejmenších městských částí) stoupal až na 698 ke konci roku 2007 a migrace se na těchto přírůstcích podílela nejvíce. Vysoká relativní salda byla i v dalších sedmi městských částech, a to v MČ Praha-Benice, MČ Praha-Đáblice, MČ Praha-Dubeč, MČ Praha-Kolovraty, MČ Praha-Satalice, MČ Praha-Šeberov a MČ Praha-Štěrboholy. Kromě MČ Praha-Benice, která patří stejně jako MČ Praha-Křeslice k městským částem s nejnižším počtem obyvatel (MČ Praha-Benice k 1.1.2001 měla 362 obyvatel a k 31. 12. 2007 to bylo 465 obyvatel) jsou to také podle počtu obyvatel spíše menší městské části, ale již s více než 1 000 obyvatel (MČ Praha-Satalice a MČ Praha-Štěrboholy) a ostatní z nich mají více než 2 000 obyvatel.

Ovšem relativně vysoké zisky byly i v dalších menších městských částech.

Saldo vnitropražské migrace jednotlivých městských částí je ukazatelem, který nejlépe dokumentuje dlouhodobější směry pohybu obyvatel hlavního města. Kladná salda migrace zejména v okrajových částech s novou výstavbou svědčí o tom, že v průběhu sledovaného období docházelo k přesunům stávajících obyvatel hlavního města zejména z historického jádra města. Městské části Praha 1 a Praha 2 mají v rámci vnitropražské migrace trvale negativní saldo prakticky se všemi městskými částmi. Lze tedy shrnout, že se obyvatelé Prahy přesouvají z historického jádra a ve většině případů i z rozšířeného centra města spíše do okrajových oblastí. Jde tedy o suburbanizaci, podobně jako v případě obcí v okresech Praha-východ a Praha-západ. Tím, že je Praha co se týče rozlohy poměrně velkoryse vymezena a do jejího území spadají poměrně rozsáhlé rozvojové plochy na jejím okraji, můžeme i v těchto okrajových městských částech hovořit o suburbanizaci, která je zjednodušeně procesem přesunu obyvatel (i ekonomických aktivit) z kompaktního jádra (města) do zázemí.

6. Saldo migrace v letech 2001 – 2007

6.1 Početní změny v pražské populaci a jejich vázanost na migraci (Praha celkem i městské části)

vývoj počtu obyvatel hlavního města, vázanost početního růstu pražské populace na migraci, vyhodnocení městských částí z hlediska změn v početním stavu obyvatel

Migrační salda v hl. m. Praze vždy zásadně ovlivňovala početní vývoj populace. Přírůstky obyvatel přirozenou měnou jsou v dlouhodobém pohledu v Praze zaznamenávány jen málokdy. Bylo to v letech po konci druhé světové války až do roku 1956. Od tohoto roku až do roku 1972 byly každoročně v Praze vyšší počty zemřelých obyvatel než živě narozených dětí. Po té od roku 1973 trvaly 7 let do roku 1979 přírůstky obyvatel přirozeným pohybem. Ovšem od roku 1980 až do roku 2005 docházelo opět každoročně k úbytkům obyvatel přirozenou měnou. Vzájemná bilance živě narozených a zemřelých byla v Praze negativní více než čtvrt století. Od roku 2000 se však úbytek obyvatel přirozenou měnou začal mírně snižovat a v roce 2006 byl po 27 letech zaznamenán v Praze o 256 vyšší počet živě narozených dětí než zemřelých osob.

Po 9 letech nepřetržitých ročních úbytků se početní stav obyvatel Prahy poprvé meziročně zvýšil v roce 2002, a to o 1 820 osob. Od tohoto roku nárůst pokračoval a přírůstek v roce 2007 byl již 13krát vyšší než v roce 2002.

Veškeré početní přírůstky obyvatel Prahy ve sledovaném období jsou výhradně přírůstky cizinců. Celkový počet obyvatel v Praze - tj. obyvatelé s trvalým bydlištěm na daném území (bez ohledu na státní příslušnost), cizinci s přiznaným azylem, cizinci s vízy nad 90 dní, kteří v ČR pobývají déle než rok, cizinci s dlouhodobým (občané mimo země EU) a přechodným pobytem (občané země EU) - ke konci roku 2007 byl 1 212 097. Cizích státních příslušníků bylo ke konci roku 2007 registrováno 129 417.

Z uvedených údajů vyplývá, že v hl. m. Praze početní stav obyvatel výrazně ovlivňuje migrace.

Tabulka 6.1.1

Vývoj počtu obyvatel a přírůstky

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet obyvatel	1 160 118	1 161 938	1 165 581	1 170 571	1 181 610	1 188 126	1 212 097
Přirozený přírůstek	-3 529	-3 643	-3 431	-1 718	-730	256	987
Migrační přírůstek	-6 829	5 463	7 074	6 708	11 769	6 260	22 984
Přírůstek celkem	-10 358	1 820	3 643	4 990	11 039	6 516	23 971

V letech 2001 až 2007 byl objem migrace mezi Prahou, ostatními částmi ČR i zahraničím mimořádně vysoký. Migrace v sociálně ekonomickém vývoji zastává stále významnější roli. Počet obyvatel hl. m. Prahy se i v minulosti jen výjimečně zvyšoval v důsledku přirozené měny obyvatel a k početnímu růstu populace docházelo zejména v důsledku vyššího počtu přistěhovalých než vystěhovalých, tedy v důsledku kladného migračního salda. Tyto roční migrační přírůstky byly zpravidla tak vysoké, že pokrývaly i negativní saldo bilance živě narozených a zemřelých.

Na počátku sledovaného období pokračovala situace ze druhé poloviny devadesátých let, kdy poprvé prakticky v celém vývoji hl. m. Prahy docházelo po několik let k úbytku obyvatel migrací. Více vystěhovalých než přistěhovalých bylo v Praze v letech 1998 až 2001 a vzhledem k tomu, že i bilance mezi živě narozenými a zemřelými měla negativní výsledek, docházelo od roku 1995 až do roku 2001 ke snižování počtu obyvatel Prahy.

Po pro Prahu netypickém osmiletém období, kdy počty vystěhovalých významně převyšovaly počty přistěhovalých, došlo v roce 2002 ke změně a od té doby je každoročně zaznamenáván migrační přírůstek obyvatel. Jeho výše se blíží k nejvyšším ročním hodnotám z osmdesátých let. V roce 2005 činilo saldo migrace 11 769 osob, což je nejvyšší přírůstek od roku 1950. Tento kladný výsledek migračního pohybu mezi Prahou, dalšími regiony ČR a zahraničím v posledních dvou letech ovšem plně připadá na migraci cizích státních příslušníků. Pokud jde o občany ČR, přetrvává již od roku 1998 převaha vystěhovalých nad přistěhovalými.

Současný trend růstu počtu obyvatel Prahy je tedy dán zejména migračními přírůstky, na kterých mají z větší části podíl občané s jinou než českou státní příslušností.

V období po roce 2001 se situace změnila v důsledku započtení cizích státních příslušníků i s jiným druhem pobytu než pobytem trvalým. Sledování evidence cizinců s pobytem dlouhodobým respektive přechodným se v hl. m. Praze odrazilo v nárůstu počtu přistěhovalých i vystěhovalých. V důsledku stěhování se počet obyvatel hlavního města v období let 2001 až 2007 zvýšil o 53 429 osob (přistěhovalí za toto období minus vystěhovalí). Počet přistěhovalých od roku 2002 byl pravidelně vyšší než počet vystěhovalých.

Roční salda migrace v letech 2002, 2003, 2004 a 2006 odpovídala svou výší situaci v osmdesátých letech, kdy byly zaznamenávány nejvyšší poválečné hodnoty. V roce 2005 a zejména v roce 2007 byly tyto hodnoty dvojnásobně respektive trojnásobně překročeny a právě v roce 2007 byl migrační přírůstek v hl. m. Praze historicky nejvyšší.

V migračních přírůstcích ve sledovaném období hovoříme ovšem výhradně o cizincích. Ve sledovaném období bilance přistěhovaných a vystěhovaných cizích státních příslušníků vykazuje přírůstek 81 710, občanů ČR za stejné období ubylo 28 281. U občanů ČR se počet vystěhovaných zvyšoval rychleji než počet přistěhovaných. Zatímco roční počty přistěhovaných občanů ČR jsou v letech 2001 až 2007 pod dlouhodobým průměrem, roční počty vystěhovaných jsou v dlouhodobém pohledu nadprůměrné. Z toho vyplývá, že již od roku 1998 se migrací v Praze trvale snižuje počet obyvatel s občanstvím ČR a od roku 2002 výrazně narůstá počet obyvatel s cizím státním občanstvím.

Tabulka 6.1.2
Saldo migrace v Praze podle občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Saldo migrace celkem	-6 829	5 463	7 074	6 708	11 769	6 260	22 984
v tom: občané ČR	-2 817	-3 323	-3 241	-3 937	-4 581	-4 491	-5 891
cizinci	-4 012	8 786	10 315	10 645	16 350	10 751	28 875
Řetězové indexy							
Saldo migrace celkem	▪	-80,0	129,5	94,8	175,4	53,2	367,2
v tom: občané ČR	▪	118,0	97,5	121,5	116,4	98,0	131,2
cizinci	▪	-219,0	117,4	103,2	153,6	65,8	268,6

Kladné saldo migrace rostlo střídavě. Rozhodně nejvýraznější zvýšení bylo zaznamenáno mezi roky 2006 a 2007, kdy se téměř 2,7krát zvýšil migrační přírůstek cizinců a na druhé straně mírně vzrostl i úbytek občanů ČR. Pokud se jedná o občany ČR, převaha vystěhovaných nad přistěhovanými trvá i v letech 2002 až 2007 a lze hovořit o spíše rostoucím trendu.

Vývoj migrace v hl. m. Praze se v jednotlivých městských částech projevoval rozdílně.

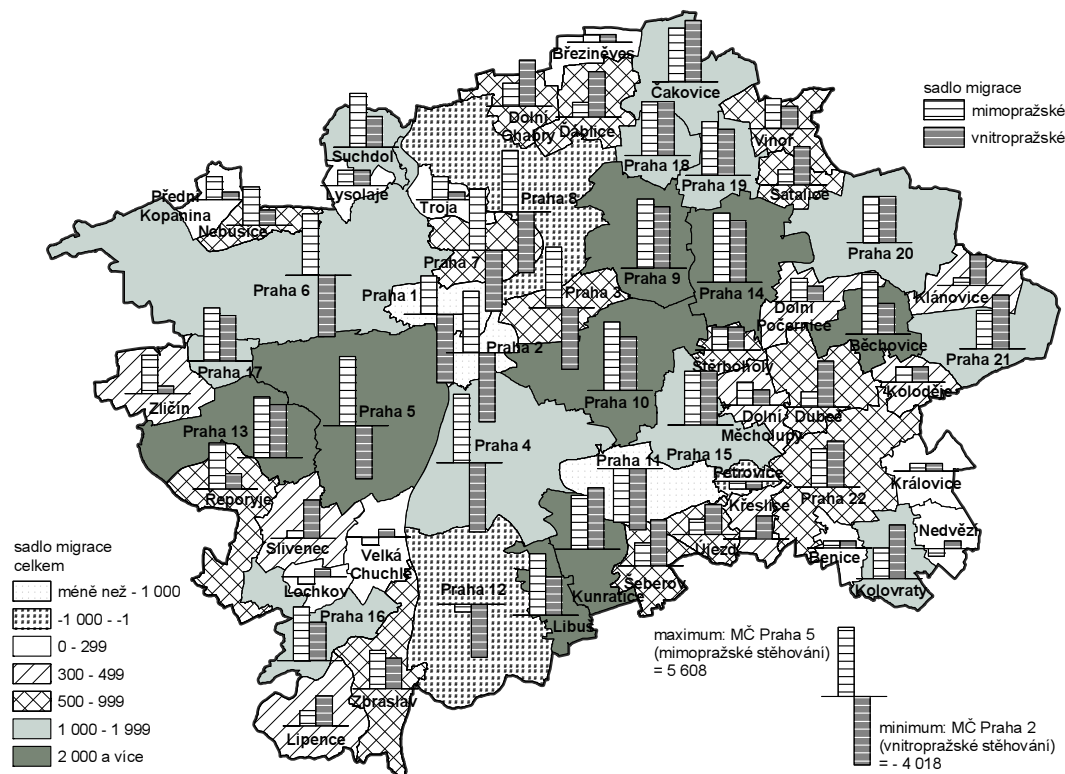
Migrační přírůstky v jednotlivých městských částech souvisí především s možnostmi bydlení, ale zejména v případě cizinců, na nichž jsou v Praze migrační přírůstky zcela závislé, jde i o možnosti přechodného ubytování. Každoroční úbytky obyvatel migrací byly ve sledovaném období zaznamenány pouze ve dvou městských částech, a to v nejužším centru v městské části Praha 1 a v nejstarším rozsáhlém sídlištním celku v Praze 11. V obou těchto městských částech je limitována možnost nové výstavby a to v obou případech z důvodu mimořádné hustoty stávající zástavby a v historickém jádru města i v důsledku přísných omezení povolení nových staveb. V MČ Praha 11 je nejvyšší hustota obyvatel po městských částech Praha 2 a Praha 3. V MČ Praha 1 je sedmá nejvyšší hustota, ale k tomu přistupují výše zmíněná omezení nové bytové výstavby, která je jedním z předpokladů růstu počtu obyvatel.

Za celé sledované období byl zaznamenán úbytek obyvatel migrací jen v šesti městských částech. Kromě již uvedených městských částí Praha 1 a Praha 11, kde byly tyto úbytky nejvyšší (v Praze 1 ubylo migrací - 3 086 osob, v MČ Praha 11 to bylo -2 934 osob) bylo vysoké negativní migrační saldo i v MČ Praha 2 (-2 024 osob). Zde byl ale v roce 2007 již počet přistěhovaných o 847 osob vyšší než počet vystěhovaných. Již podstatně nižší úbytek byl v sídlištní MČ Praha 12 (-730 osob), ale i zde roce 2007 bylo migrační saldo kladné. Poměrně značné úbytky obyvatel migrací byly na počátku sledovaného období zaznamenávány i v MČ Praha 8. Ačkoli v letech 2005, 2006 a 2007 zde byly migrační přírůstky (v roce 2007 to byl sedmý nejvyšší přírůstek ze stěhování ze všech městských částí, o 1 012 osob více se sem přistěhovalo než vystěhovalo) přesto ve výsledku za sledované období zde bylo zaznamenáno negativní saldo migrace (-257 osob). Drobný úbytek byl zaznamenán ještě i u MČ Praha-Petrovice (-33 osob za roky 2001 až 2007), kde šlo každoročně o téměř vyrovnané počty přistěhovaných a vystěhovaných, ale v úhrnu byl zaznamenán úbytek.

Ve většině městských částí byly zaznamenány přírůstky ze stěhování. Nejvyšší saldo za roky 2001 až 2007 bylo zaznamenáno v MČ Praha 9 (6 375 osob) a v MČ Praha 14 (5 970 osob), tedy v severovýchodní části města.

Kartodigram 6.1.1

Saldo migrace v městských částech v letech 2001 až 2007

Kladné migrační saldo v jednotlivých městských částech je ve většině z 57 městských částí způsobeno migrací mimopražskou. Ve 23 městských částech byl migrační přírůstek za sledované období z větší míry vázán na vnitropražskou migraci (migraci mezi městskými částmi). Všechny tyto městské části leží spíše v okrajových oblastech hlavního města, kde existuje možnost nové výstavby a to případně i rodinných domků, takže se sem přesouvají obyvatelé z centrálních částí Prahy, ale i ze starších sídlištních komplexů, kde je možnost takového bydlení minimální. Tyto okrajové části města lze zařadit do procesu suburbanizace, který se však ve větší míře odráží v migraci mezi Prahou a přilehlými oblastmi Středočeského kraje. Mimopražští migranti, mezi nimiž ovšem tvoří většinu cizinci přicházející do Prahy za pracovním uplatněním, se soustřeďují spíše do centrálních městských částí. **Saldo mimopražské migrace za roky 2001 – 2007 bylo záporné jen v 6 městských částech. Zejména šlo o městské části Praha 11 a Praha 12, na nichž se nachází rozsáhlé sídlištní komplexy.** Odtud odcházejí obyvatelé za vyšším standardem bydlení zejména do okolí Prahy. Jde především o mladší věkové skupiny, narozené v období zvýšené porodnosti v sedmdesátých letech, jejichž rodiče právě v těchto sídlištních nacházeli bydlení nejčastěji. Rodiče těchto populačně silných ročníků v těchto městských částech zpravidla zůstávají, takže zde bývá možnost bydlení či ubytování nových obyvatel stále omezená. U obou těchto městských částí je zaznamenáván migrační úbytek jak ve vztahu k ostatním částem hlavního města, tak ve vztahu k ČR i zahraničí. Naproti tomu i v nejužším centru hlavního města, kde je dlouhodobě zaznamenáván úbytek obyvatel migrací, bylo ve sledovaném období kladné saldo mimopražské migrace. Jedná se o městské části Praha 1, Praha 2 a Praha 8. Ačkoli v těchto městských částech byl i v letech 2001 – 2007 zaznamenán celkový úbytek obyvatel migrací, jednalo se pouze o migraci vnitropražskou, tedy převažující odchod obyvatel do jiných částí Prahy. Naproti tomu u mimopražské migrace bylo ve všech těchto městských částech kladné saldo mimopražské migrace. Lze tedy říci, že kapacity bydlení v centru města opouštějí dosavadní obyvatelé (ať už z důvodu zvyšování nákladů na bydlení v centru či z důvodu hledání jiných forem bydlení) a jimi uvolněné kapacity obsazují např. cizinci pracující v Praze, kteří si mohou dovézt dražší bydlení, nebo jsou tyto kapacity částečně přeměňovány na jiné než bytové způsoby využití. Stejně jako v hl. m. Praze celkem, i v jednotlivých městských částech migrace zásadně ovlivňuje vývoj počtu obyvatel. Početní přírůstky přirozenou měnou byly zaznamenávány ve většině městských částí od roku 2004 (v letech 2001 – 2003 byly jen v jedné třetině z 57 městských zaznamenáno více narozených než zemřelých), v letech 2004 až 2006 byly přírůstky přirozenou měnou ve dvou třetinách městských částí a v roce 2007 již téměř ve 80 % městských částí bylo zaznamenáno více narozených než zemřelých. Výše přirozených přírůstků je ale poměrně nízká, takže početní růst ovlivní pouze minimálně. **Výsledek bilance živě narozených a zemřelých je dán charakteristikami populační základny, které jsou v městských částech různé. Tou nejzákladnější je věková struktura. V městských částech s nadprůměrným**

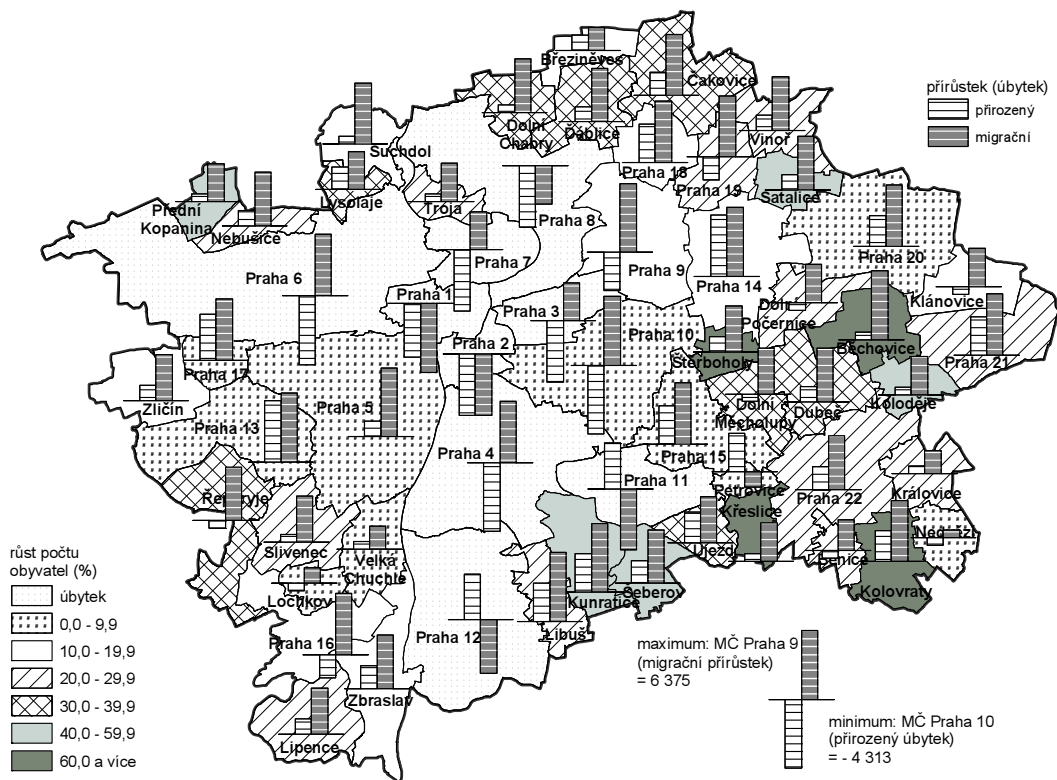
zastoupením obyvatel v poproduktivním věku je zvýšená míra úmrtnosti a naopak v těch městských částech, kde je vyšší podíl osob v mladších věkových skupinách produktivního věku je potenciál vyšší míry porodnosti. Bilance počtu živě narozených a zemřelých zaznamenává ve sledovaných letech každoročně úbytky v celém centru města (městské části Praha 1, Praha 2, Praha 3 a Praha 7), ale i ve většině velkých městských částí zahrnujících i rozšířené centrum (městské části Praha 4, Praha 6 a Praha 10). V ostatních městských částech, kromě několika městských částí s nízkým počtem obyvatel (výsledek bilance zde představuje ročně počty do 10 osob) a dále MČ Praha 9 (kde od roku 2006 jsou již zaznamenávány přírůstky) docházelo ve sledovaném období celkově k nárůstu počtu obyvatel přirozenou měnou. **Výrazně největší přirozené přírůstky byly zaznamenány v městských částech Praha 13 a Praha 14**, tedy tam, kde je soustředěna nová zástavba sídlištního typu. **MČ Praha 13 je jednou z nejmladších městských částí v roce 2007 s průměrným věkem 36,7 let** (v Praze celkem to bylo 41,7) s podprůměrným zastoupením obyvatel ve věku nad 64 let (7,2 %). Obdobné hodnoty byly zaznamenány i v MČ Praha 14 (průměrný věk 36,8 let a podíl obyvatel ve věku 65 let a více let je 9,3 %). V důsledku této skladby populace zde ve sledovaném období bylo zaznamenáváno většinou kladné saldo přirozené měny a celkově za roky 2001 – 2007 byl v MČ Praha 13 přirozený přírůstek 1 936 a v MČ Praha 14 byl přirozený přírůstek 1 364 obyvatel.

Celkově se počet obyvatel v Praze celkem od začátku roku 2001 do konce roku 2007 zvýšil o 3,6 %, ale v jednotlivých městských částech byly změny počtu obyvatel velmi rozdílné a to právě v návaznosti na rozložení migračních přírůstků.

Od roku 2001 se počet obyvatel snížil v 9 městských částech. Negativní saldo migrace bylo kromě 5 velkých městských částí (Praha 1, Praha 2, Praha 8, Praha 11 a Praha 12) také v MČ Praha-Petrovice. Zde bylo za období 2001 – 2007 negativní saldo migrace -33 osob, ale to bylo vykompenzováno kladnou bilancí přirozené měny, takže se zde počet obyvatel od roku 2001 zvýšil. Dále se snížil počet obyvatel ještě v městských částech Praha 3, Praha 4, Praha 6 a Praha 7. V těchto čtyřech městských částech, které se ve značné míře nacházejí v rozšířeném centru města se starou zástavbou je poměrně nepříznivé věkové složení populace se zvýšeným zastoupením nejstarších vrstev populace. Tato skutečnost implikuje trvale vysoké úbytky obyvatel přirozenou měnou a migrační přírůstky z posledního roku je nepokrývají. V městských částech, kde došlo ke snížení početního stavu obyvatel úbytek v sedmi nepřesáhl ani 3 % původního stavu a pouze ve dvou městských částech z úzkého centra, byly úbytky vyšší. U MČ Praha 2 to bylo 6 % a u MČ Praha 1 tradičně nejvíce a to více než 10 % za sledovaných 7 let. I v absolutní hodnotě v MČ Praha 1 ubylo 4 079 osob, což je nejvíce ze všech městských částí.

Kartodigram 6.1.2

Růst počtu obyvatel městských částí v letech 2001 až 2007 (v %)

Nejvyšší přírůstky obyvatel v absolutních hodnotách byly zaznamenány v městských částech s rozsáhlejší bytovou výstavbou a také s mladším obyvatelstvem. Bylo to v městských částech Praha 14 (7 188 obyvatel), Praha 9 (5 989 obyvatel), Praha 13 (4 677 obyvatel), ale i v Praze 5 (4 868 obyvatel). V MČ Praha 14 se na celkovém přírůstku podílel i výsledek bilance živě narozených a zemřelých, ve sledovaném období se kladný přirozený přírůstek podílel na celkovém přírůstku cca 19 %. V MČ Praha 9 však byla situace odlišná, zde byl zaznamenán celkově úbytek obyvatel přirozenou měnou (- 386 osob), který byl migrací vyrovnán a tudíž veškeré přírůstky jdou na vrub výhradně migraci, zejména v letech 2005 až 2007. Naproti tomu v MČ Praha 13 se kladné saldo přirozeného pohybu podílí na celkových přírůstcích ještě výrazněji než v Praze 14 a to cca 40 %. Po celé sledované období jsou v MČ Praha 13 nejvyšší přírůstky obyvatel přirozenou měnou a i celkově je zde převaha narozených nad zemřelými nejvyšší ze všech městských částí. V MČ Praha 5 je migrace hlavním důvodem růstu počtu obyvatel. V této městské části bylo zaznamenáno více živě narozených než zemřelých poprvé v roce 2005 a celkově zde byl přírůstek přirozenou měnou jen 45 osob. Vzhledem k tomu, že zde uvedené městské části mají vysoký výchozí počet obyvatel, nebyl zde procentní nárůst i při nejvyšších absolutních hodnotách tak vysoký jako v menších městských částech. V MČ Praha 14 to byl nárůst o necelou pětinu, v MČ Praha 9 o cca 15 %, v Praze 13 o necelých 9 % a v Praze 5, největší z těchto městských částí, o více než 7 %.

U městských částí s nižším výchozím počtem obyvatel nejsou přírůstky početně tak vysoké, ale představují výrazně vyšší relativní zvýšení oproti výchozímu stavu. **Ve dvou městských částech se počet obyvatel za sledované období zvýšil o více než 100 %. Bylo to jednak v MČ Praha-Běchovice, kde se zejména v roce 2002 přihlásil k pobytu velký počet zejména cizinců a migrační přírůstek v tomto roce byl 1 366 osob, přičemž počet obyvatel podle výsledků SLDB 2001 byl 1 538 osob. Zvýšený migrační přírůstek zde byl i v roce 2007 (617 osob). Ve výsledku se v této městské části počet obyvatel zvýšil o 150 % za období 2001 – 2007 a z 99 % to bylo díky migraci. Také jedna z městských částí s nejnižším počtem obyvatel MČ Praha-Křeslice zaznamenala růst počtu obyvatel o téměř 100 % a také to bylo z 97 % v důsledku migrace.** Zde byly od roku 2005 zaznamenávány migrační přírůstky kolem 70 osob ročně a tento pravidelný růst ve výsledku představoval celkový přírůstek 362 osob s tím, že výchozí počet obyvatel podle výsledků SLDB 2001 zde byl 343 osob. **V dalších třech menších městských částech vzrostl počet obyvatel o více než 50 % (městské části Praha-Přední Kopanina, Praha-Satalice, Praha-Kolovraty a Praha-Štěrboholy) a opět to bylo z více než 95 % vázáno na migraci. Nejvyšší podíl přirozené měny obyvatel na početním růstu byl zaznamenán v již zmíněné MČ Praha 13 (cca 40 %), ale přes 20 % bylo ještě v dalších třech městských částech (MČ Praha 17, MČ Praha-Březiněves a MČ Praha-Újezd).** I z těchto údajů je zřejmé, že početní růst populace v Praze i jednotlivých městských částech je dlouhodobě určován migrací.

6.2 Dopady migrace na složení pražské populace (Praha celkem i městské části)

posuny ve složení podle pohlaví, vliv migračních přírůstků na věkovou strukturu obyvatel v hl. m. Praze i městských částech

Migrační přírůstky a úbytky nemají vliv jen na početní změny populace, ale promítají se i do některých charakteristik složení obyvatel. I zde se velmi markantně odráží zahrnutí cizích státních příslušníků s dlouhodobým pobytem. Jejich složení jak podle pohlaví, tak podle věku má svá specifika a ovlivňuje, i když spíše krátkodoběji, strukturu populace.

V migračním saldu v rozdělení podle pohlaví v Praze byly hodnoty dlouhodobě téměř vyrovnané. Výraznější zlom nastal po roce 2001 v souvislosti s plným zahrnutím cizinců s dlouhodobým a přechodným pobytem. Od tohoto roku v přírůstcích ze stěhování zřetelně dominují muži. Ve sledovaném období přibýlo v Praze migrací více mužů než žen. Migrací se tedy zejména v posledních letech snižuje vysoká míra feminity pražské populace, která je trvale dána především zvýšeným zastoupením starších věkových kategorií, kde jsou ženy početnější. S tím souvisí i skutečnost, že přirozenou měnou v obdobích převahy zemřelých nad živě narozenými (v Praze až do roku 2005) žen více ubývá (mezi narozenými je kolem 51 % chlapců a mezi zemřelými je kolem 53 % žen) a naopak v době přírůstků přirozenou měnou je vyšší saldo bilance živě narozených a zemřelých mezi muži. Zastoupení žen v pražském obyvatelstvu bylo tradičně nejvyšší ze všech krajů ČR, ale i ze všech jednotlivých okresů. Zatímco žen v ČR celkem na počátku sledovaného období v roce 2001 bylo 51,3 %, v Praze to v tomto roce to bylo 52,6 %. Obdobné zastoupení žen bylo pouze v okrese Brno-město. Do roku 2007 však právě především v důsledku migrace pokleslo zastoupení žen v obyvatelstvu hlavního města na 51,7 %. V okrese Brno-město byl v tomto roce již podíl žen vyšší než v Praze (52,2 %) a obdobně vysoké zastoupení žen jako v Praze bylo v několika dalších okresech zahrnujících i velká krajská města (Plzeň-město, Ostrava-město, okresy Hradec Králové, Zlín i Olomouc). Od roku 2001 se v hl. m. Praze počet mužů celkově zvýšil o více než 6 % a počet žen jen o necelá 3 procenta.

Tabulka 6.2.1
Migrační saldo podle pohlaví a občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Saldo migrace muži	-4 136	3 502	4 724	4 074	7 364	3 667	13 893
v tom: občané ČR	-1 421	-1 637	-1 762	-2 105	-2 497	-2 443	-2 992
cizinci	-2 715	5 139	6 486	6 179	9 861	6 110	16 885
Saldo migrace ženy	-2 693	1 961	2 350	2 634	4 405	2 593	9 091
v tom: občané ČR	-1 396	-1 686	-1 479	-1 832	-2 084	-2 048	-2 899
cizinci	-1 297	3 647	3 829	4 466	6 489	4 641	11 990
Saldo migrace celkem	-6 829	5 463	7 074	6 708	11 769	6 260	22 984
v tom: občané ČR	-2 817	-3 323	-3 241	-3 937	-4 581	-4 491	-5 891
cizinci	-4 012	8 786	10 315	10 645	16 350	10 751	28 875

Saldo migrace v rozdělení podle státní příslušnosti vykazuje zcela diametrální rozdíly mezi občany ČR a cizinci. Zatímco u občanů ČR i ve sledovaném období pokračuje pro Prahu nebývalý trend nastoupený v roce 1998 – každoroční migrační úbytky, přírůstky obyvatel s cizí státní příslušností nebývale narůstají. Negativní migrační saldo občanů ČR trvale roste a v roce 2007 bylo o více než o 100 % vyšší než v roce 2001. Naproti tomu od roku 2002 je každoročně zaznamenáváno vysoké kladné saldo migrace cizinců. I zde je vidět jednoznačně rostoucí trend a přírůstek téměř 30 tisíc cizinců v roce 2007 je téměř 3krát vyšší než v roce 2002. Migrace má tedy podstatný vliv na zastoupení obyvatel s cizí státní příslušností. V hl. m. Praze se zvýšil podíl cizích státních příslušníků z necelých 6 % v roce 2003 na téměř 11 % ze všech obyvatel v roce 2007. Je to nejvyšší zastoupení ze všech krajů. V roce 2007 žila v Praze třetina všech cizinců pobývajících v ČR.

Zvláště významné je také složení migračního přírůstku podle věku.

V migračním přírůstku trvale převládají osoby mladšího produktivního věku. Jedním ze stálých prvků migrace je to, že se jí účastní zejména mladší věkové kategorie. Bylo tomu tak již v předchozích obdobích (zejména v osmdesátých letech, kdy byly nejvyšší roční migrační přírůstky), ale v posledních letech je tento jev obzvláště silně patrný. Jde zejména o osoby ve věku 20 – 39 let. Tyto osoby v roce 2007 představovaly 85 % z celého migračního přírůstku. Vůbec nejsilněji zastoupenou věkovou skupinou jsou osoby ve věku 20 – 29 let, které v roce 2007 představovaly nadpoloviční většinu migračního salda. V roce 2006 byl dokonce migrační přírůstek v tomto věku vyšší než celkové migrační saldo. V této věkové skupině jako jediné také bylo zaznamenáno kladné saldo migrace jak u cizinců tak i u občanů ČR. U všech ostatních věkových kategoriích byly u občanů ČR ve všech sledovaných letech negativní výsledky bilance přistěhovaných a vystěhovaných. Naproti tomu u cizích státních příslušníků byly od roku 2002 až na jednotlivé výjimky (ve věkové skupině 60 – 64 byly v letech 2002, 2003 a 2006 zaznamenány úbytky, které nepřekročily 25 osob) ve všech věkových skupinách po celé sledované období přírůstky obyvatel migrací.

Migrační přírůstky v členění podle věku jsou tedy s výjimkou věkové skupiny 20 – 29 let vázány na migraci cizinců.

Tabulka 6.2.2
Migrační saldo podle věku

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Úhrn 2001 - 2007
Saldo migrace celkem	-6 829	5 463	7 074	6 708	11 769	6 260	22 984	53 429
v tom ve věku:								
0 - 14	-1 360	343	-78	-434	-527	-1 414	-138	-3 608
15 - 19	-331	509	784	468	830	971	1 938	5 169
20 - 29	286	4 399	5 390	5 319	8 519	7 014	12 914	43 841
30 - 39	-1 528	1 472	1 883	2 110	3 439	1 691	6 530	15 597
40 - 49	-1 534	482	875	894	1 384	521	3 249	5 871
50 - 59	-1 283	-619	-680	-531	-488	-995	-109	-4 705
60 - 64	-324	-355	-389	-441	-520	-737	-722	-3 488
65 - 69	-220	-181	-187	-130	-259	-271	-199	-1 447
70 a více	-535	-587	-524	-547	-609	-520	-479	-3 801

U osob 50 letých a starších bylo ve všech letech negativní migrační saldo. Obyvatelé ve věku nad 64 let vykazují poměrně stabilní migrační úbytky. Vývoj ve věkových skupinách 50 – 59 let a 60 – 64 let je nepravidelný. Zde lze jako jednu z příčin označit i průběžné prodlužování věku, jehož dosažení umožňuje

pobírání starobních důchodů. U skupiny 50 – 59 let je zřejmé snížení negativního salda a naopak u skupiny 60 – 64 let mírné navýšení. Souvisí to se zvyšujícími se počty vystěhovalých lidí, kteří z Prahy odcházejí zejména po skončení ekonomické aktivity. Má to celý komplex příčin od zvyšování životních nákladů a zejména nákladů na bydlení, po potřebu bydlení v lepším prostředí s dostupnou přírodou a prostorem pro realizaci svých zájmů po ukončení profesní kariéry. Negativní saldo migrace starších osob je spíše záležitostí občanů ČR. U cizinců bylo od roku 2002 trvale kladné saldo migrace i u osob nad 49 let. Zejména ve věkové skupině 50 – 59 let jsou každoročně zaznamenávány poměrně značné přírůstky ze stěhování (v roce 2006 nejnižší, a to 269 osob a v roce 2007 nejvyšší, a to 1 363 osob). U cizinců ve vyšším věku lze spíše hovořit o vyrovnané bilanci přistěhovalých a vystěhovalých, ale kromě roku 2003 bylo i u cizinců ve věku 60 a více let kladné saldo.

Trvale negativní migrační saldo je v Praze zaznamenáváno i u dětí. Také mladé rodiny s dětmi dávají často přednost bydlení především v okolí Prahy, kde je více možností nové bytové výstavby zejména rodinných domů. **Migrační úbytky dětí od 0 do 14 let během sledovaného období meziročně kolísají, ale tyto výkyvy jsou dány saldem cizinců v tomto věku. U občanů ČR tyto úbytky trvale narůstají.** V roce 2001 byl úbytek dětí do 14 let u občanů ČR -1 154 osob a v roce 2007 to již bylo -2 197 osob. Naproti tomu u cizinců bylo i v této věkové kategorii od roku 2002 každoročně kladné saldo migrace, ale jeho výše byla velmi rozdílná (nejvyšší přírůstek cizinců ve věku 0 – 14 let byl v roce 2007, a to 2 059 osob a nejnižší v roce 2006, a to 174 osob).

Významnější změny ve věkovém složení bývají v posledních letech v Praze spojovány právě hlavně s migrací. Koncentrace pracovních příležitostí i další okolnosti mají totiž značný vliv na zvyšující se počty přistěhovalých cizinců a tím i pozvolný nárůst počtu obyvatel převážně ve věkových skupinách produktivního věku. Na počet obyvatel a jeho věkovou strukturu má samozřejmě vliv i přirozená měna obyvatel včetně stárnutí populací.

Hlavní tendence změn ve věkovém složení obyvatel, k nimž došlo během sledovaného období spočívají zejména ve:

- **zmírnění zvyšování až stagnaci průměrného věku obyvatel** – zde je vliv migrace zřetelně patrný, jde zejména o migrační odliv osob v ranném důchodovém věku za současného přílivu osob ve věku produktivním, zejména ve věku od 25 do 39 let
- **početním poklesu i snižování zastoupení dětské složky populace**, které by měly mít za současného růstu porodnosti zcela jiné parametry. Tento pokles je výsledkem migrace rodin s dětmi mimo hlavní město, zejména do zázemí Prahy ve Středočeském kraji
- **trvalém významném početním i relativním růstu obyvatel v produktivním věku**, který je důsledkem migrace za pracovními příležitostmi. Největší početní přírůstky jsou zaznamenávány ve věkových skupinách mezi 30 a 40 lety a ve věku předdůchodovém

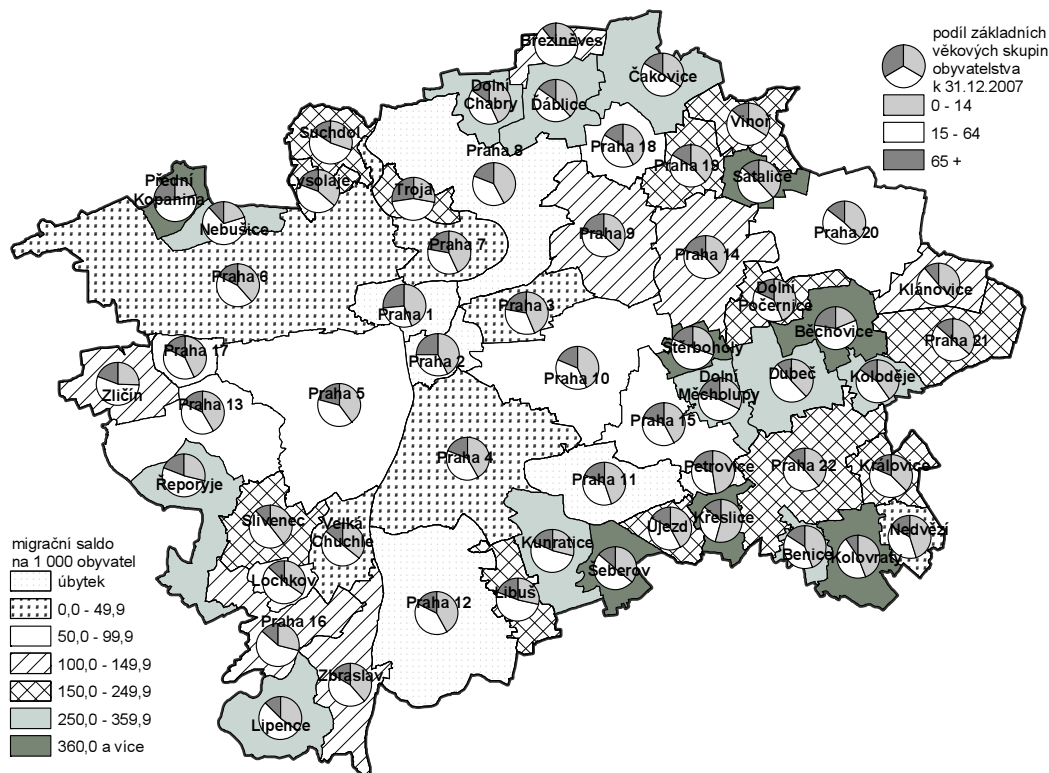
Také změny ve věkové struktuře pražské populace se promítají různě podle městských částí, ale návaznost na migrační pohyby je i zde zřejmá.

V pěti (MČ Praha 1, MČ Praha 2, MČ Praha 8, MČ Praha 11 a MČ Praha 12) ze šesti městských částí, kde za sledované období došlo k negativnímu saldu migrace, je věková struktura populace charakterizovaná především sníženým podílem dětské složky. Pouze ve třech větších městských částech s obdobně nízkým zastoupením dětí do 14 let, a to v MČ Praha 3, MČ Praha 4 a MČ Praha 10 bylo zaznamenáno kladné saldo migrace. Vůbec nejnižší podíl dětí byl v roce 2007 v MČ Praha-Běchovice (7 %), kde je vysoký migrační přírůstek vázán na cizince přebývající ve zdejší ubytovně. V jedné z nejmenších městských částí podle počtu obyvatel (MČ Praha-Nedvězí) byla také jen desetina dětí do 14 let. Naopak v MČ Praha-Petrovice s minimálním migračním úbytkem za období 2001-2007 (-33 osob) byl podíl dětí 14 %. Průměrný věk je v těchto částech spíše vyšší než činí celopražská hodnota, protože spolu se sníženým zastoupením dětí je v těchto městských částech i zvýšený podíl osob nad 65 let. Ve dvou městských částech pokrývajících nejužší centrum města se podíl nejstarších vrstev populace snížil a to právě zejména v důsledku odlivu těchto starších věkových skupin na jiná místa v Praze, ale i mimo ni, protože právě zde náklady na bydlení rostou velmi razantně a osoby v důchodovém věku zpravidla vyhledávají levnější lokality.

Velké městské části ležící na rozsáhlých územích rozšířeného centra (některé ovšem zahrnují i některé sídlištní komplexy), které mají relativně nízké kladné celkové migrační saldo se však v základních parametrech věkového složení obyvatel zásadně od městských částí s obdobnou strukturou osídlení neodlišují (jsou to městské části Praha 3, Praha 4, Praha 6, Praha 7, Praha 10, ale i Praha 5). Je zde nízký podíl dětí do 14 let, zvýšené zastoupení nejstarších věkových skupin a relativně nízký podíl osob v produktivním věku.

Kartodigram 6.2.1

Migrační saldo na 1 000 obyvatel v městských částech hl. m. Prahy v letech 2001 až 2007

V naprosté většině méně zalidněných okrajových částí Prahy spolu se sídlištními městskými částmi s novou bytovou výstavbou (městské části Praha 9, Praha 14, Praha 19, ale i Praha 13) bylo migrační saldo v přepočtu na 1 000 obyvatel značně vysoké. To pak ovlivnilo věkové složení obyvatel těchto částí hlavního města. V těchto městských částech je naopak zvýšený podíl dětské složky populace a většinou nízké zastoupení obyvatel v důchodovém věku. Podíl osob ve věku produktivním je průměrný až zvýšený. Dopady migrace na strukturu populace se projevují spíše v dlouhodobém pohledu. Během sedmiletého období jsou zejména u početnějších populací ve velkých městských částech méně patrné, ale i zde se projevují základní tendence, zvláště nárůst obyvatel v produktivním věku a naopak úbytek zastoupení osob ve věku důchodovém. Pokud by cizinci s dlouhodobým pobytem, kteří tvoří v Praze naprostou většinu migrantů, svůj záměr o pouhé přechodné pracovní uplatnění změnili a stali se relativně stabilnější složkou populace, projevil by se patrně dopady na věkovém složení obyvatel výrazněji.

6.3 Cizinci v Praze (Praha celkem i městské části)

vývoj počtu cizinců v Praze i městských částech, migrace cizinců, další charakteristiky cizinců a návaznost na migrační pohyby

Migrační přírůstky se nejvýrazněji odrážejí v nárůstu počtu cizích státních příslušníků v hlavním městě. Praha patří mezi kraje s nejvyšším počtem cizinců v České republice. Tato situace je dána především jejím postavením v rámci sídelního systému, je hlavním městem státu. Dále se zde cizinci koncentrují především z ekonomických důvodů – Praha je centrem pracovních příležitostí nejen pro české občany. Vzdělanostní struktura pražské populace v ekonomicky aktivním věku je charakteristická vysokým zastoupením vysokoškolsky i středoškolsky vzdělaných. Nároky pracovního trhu na méně kvalifikované zaměstnance jsou v Praze ze značné části kryty právě cizinci. Z hlediska pracovního uplatnění, je ovšem možné rozlišit v zásadě dva druhy cizinců. Jednak jsou to ti, kteří pracují v profesích méně náročných na kvalifikaci (zejména manuální práce) a jednak manažeři zahraničních firem a další odborní pracovníci podniků, kde zastávají významnější a lépe placené pozice. Pro Prahu zvláště v posledních letech jsou cizinci jako součást populace velmi významní. Jejich počet narůstá a lze říci, že pokud jde o strukturu pražského obyvatelstva především z hlediska věku, ale i z hlediska socioekonomických parametrů promítajících se mimo jiné i na pracovním trhu, mají pozitivní vliv.

Tabulka 6.3.1
Stavy obyvatel podle občanství

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Stav obyvatel k 31.12.	1 160 118	1 161 938	1 165 581	1 170 571	1 181 610	1 188 126	1 212 097
v tom: občané ČR	1 098 641	1 090 960	1 096 466	1 092 649	1 091 401	1 084 297	1 082 680
cizinci	61 477	70 978	69 115	77 922	90 209	103 829	129 417
Přírůstek/úbytek	x	1 820	3 643	4 990	11 039	6 516	23 971
v tom: občané ČR	x	-7 681	5 506	-3 817	-1 248	-7 104	-1 617
cizinci	x	9 501	-1 863	8 807	12 287	13 620	25 588

Cizinci v Praze v roce 2007 tvoří více než desetinu obyvatel (10,7 %). Toto zastoupení převyšuje výrazně celorepublikový průměr (kolem 3 %) i hodnoty ve všech krajích. Pražští cizinci v roce 2007 představovali třetinu všech cizinců, kteří byli v celé ČR. Od roku 2001 do roku 2007 se jejich počet zvýšil o více než 100 %. Naproti tomu se počet obyvatel Prahy s českým občanstvím od roku 2003 trvale snižuje a tím se i urychluje růst zastoupení cizinců v pražské populaci.

Tento nárůst vyplývá prakticky výhradně z migrace. Migrační přírůstek u cizích státních příslušníků v roce 2007 byl o více než 75 % vyšší než dosud nejvyšší z roku 2005. Růst výše migračního salda cizinců v Praze není rovnoměrný, ale naopak meziročně značně kolísá. Do určité míry je to dáno i určitými nepřesnostmi v evidenci jejich pohybu, ale poměrně příkře rostoucí tendence je zřejmá.

Tabulka 6.3.2
Migrace a přirozená měna cizích státních příslušníků

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Přistěhovalí	3 030	21 155	20 344	18 144	29 236	32 723	41 815
Vystěhovalí	7 042	12 369	10 019	7 499	12 886	21 972	12 940
Migrační přírůstek	-4 012	8 786	10 325	8 595	16 350	10 751	28 875
Živě narození	347	367	451	531	550	634	693
Zemřelí	37	33	36	34	54	49	51
Přirozený přírůstek	310	334	415	497	496	585	642

Pokud jde o přirozenou měnu cizinců, jsou počty narozených a zemřelých nízké. Pod úrovní české populace jsou i relativní ukazatele porodnosti a úmrtnosti. Ovšem výrazně nízké jsou zejména počty zemřelých, takže výsledkem jsou relativně vysoké přirozené přírůstky. U obyvatel s občanstvím ČR byly v Praze do roku 2006 zaznamenávány úbytky obyvatel přirozenou měnou a v roce 2007 představoval přírůstek cizinců 65 % celkového přirozeného přírůstku v Praze. Migrační příliv cizích státních příslušníků tedy ovlivňuje i celkové demografické charakteristiky pražské populace velmi výrazně.

Ve věkovém složení v populaci cizinců jednoznačně dominují osoby v produktivním věku. Pokud porovnáme věkovou strukturu občanů ČR bydlících v Praze a cizích státních příslušníků, kteří jsou v Praze hlášeni, je zřejmé, že produktivní složka je u cizinců zastoupena výrazně více. Je to cca 90 % ze všech cizinců. Naproti tomu výrazně nižší je zastoupení dětí do 15 let. Lze však předpokládat, že v budoucnu se bude zřejmě podíl dětské složky cizinců zvyšovat, protože je možné, že část mladých cizinců zde setrvá a založí rodinu. Výrazně nižší je i podíl osob v poproduktivním věku. U této věkové kategorie není předpoklad, že by v nadcházejících letech významně početně rostla.

Věkové složení cizinců je velmi podobné věkovému složení migračního salda cizinců, produktivní složka (15-64 let) v obou případech představuje cca 90% z celkového počtu. Od roku 2002 je kladné saldo migrace zaznamenáváno ve všech věkových skupinách každoročně. Čtyři výjimky v nejstarších věkových kategoriích jsou nepodstatné.

Tabulka 6.3.3
Migrační saldo cizích státních příslušníků podle věku

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Úhrn 2001 - 2007
Saldo migrace celkem	-4 012	8 786	10 315	10 645	16 350	10 751	28 875	81 710
v tom ve věku:								
0 - 14	-206	1 704	1 041	766	995	174	2 059	6 533
15 - 19	-166	693	962	691	1 127	1 227	2 280	6 814
20 - 29	-1 136	3 125	4 153	4 148	7 046	5 523	11 447	34 306
30 - 39	-1 199	1 802	2 312	2 682	3 931	2 193	7 096	18 817
40 - 49	-834	1 162	1 478	1 702	2 317	1 351	4 288	11 464
50 - 59	-388	323	362	558	779	269	1 363	3 266
60 - 64	-66	-23	-24	40	83	-5	150	155
65 - 69	-12	10	4	45	16	3	118	184
70 a více	-5	-10	27	13	56	16	74	171

Většinu salda představují osoby ve věku od 20 do 49 let a to 79 % v úhrnu let 2001 až 2007. Ve věkové skupině 20 – 29 let je od roku 2002 ve všech letech nejvyšší migrační saldo. Ovšem nárůst oproti počátečnímu roku 2002 byl v roce 2007 z uvedených desetiletých věkových skupin od 20 let do 59 let nejnižší. Naopak nejvýrazněji se zvýšil migrační přírůstek osob ve věku 50 – 59 let. Z toho je zřejmé, že o pracovní uplatnění mají stále větší zájem i cizinci staršího produktivního věku. Nejnižší nárůst je naopak u dětí do 14 let. Výrazné zvýšení migračního salda je každoročně zaznamenáváno s určitými výjimkami ve všech věkových skupinách od 15 do 59 let.

Pokud jde o zemi původu cizinců žijících v Praze, je to pestrá škála. V roce 2007 byla zaznamenána migrační aktivita u občanů z více než 120 států a v naprosté většině (95 států) bylo migrační saldo kladné. Trvale nejvíce osob migruje s Prahou s občanstvím ukrajinským. **Ukrajinci v roce 2007 představovali téměř 40 % z celého migračního salda cizinců, v úhrnu za celé sledované období to je 43 %.** Cizinci se státním občanstvím Ukrajina jsou v Praze nejčetněji zastoupeni a představují více než třetinu ze všech cizinců hlášených v Praze, v roce 2007 to bylo 36 % ze všech cizinců v Praze a jejich podíl je zde vůbec nejvyšší ze všech krajů, žije zde 37 % ze všech Ukrajinců v ČR.

Až do roku 2005 bylo nejvyšší migrační saldo u občanů Slovenské republiky, ale **po celé sledované období migrace občanů Slovenska s Prahou klesá (poklesly jak počty přistěhovaných, tak vystěhovaných) a v letech 2006 i 2007 byl vyšší migrační přírůstek u občanů Ruska a v roce 2006 i u občanů Vietnamu.** Za celé sledované období však bylo u občanů Slovenské republiky druhé nejvyšší saldo migrace a představovalo více než desetinu migračního salda cizinců. Občané Slovenska jsou stále druhými nejčetnějšími cizinci registrovanými v Praze a v roce 2007 představovali 14 % ze všech pražských cizinců, což byla více než čtvrtina (27 %) ze všech Slováků v ČR.

Zcela výrazně vzrostlo migrační saldo občanů Ruska, kteří mají od roku 2006 druhé nejvyšší migrační saldo. V roce 2007 byli Rusové třetí nejpočetněji zastoupenou skupinou cizinců v Praze, představovali 10 % ze všech cizinců a byla to více než polovina (56 %) ze všech Rusů v ČR.

Tabulka 6.3.4
Migrační saldo cizích státních příslušníků - vybrané státní příslušnosti

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cizinci celkem	8 786	10 315	10 645	16 350	10 751	28 875
z toho: Ukrajina	4 492	4 512	4 578	7 344	4 575	11 278
Slovenská republika	858	1 520	1 405	2 268	647	3 107
Ruská federace	330	671	664	1 447	1 208	3 518
Vietnamská socialistická republika	961	822	593	744	1 075	2 275
Spojené státy americké	215	189	84	468	396	582
Moldavská republika	253	319	192	481	332	967
Čínská lidová republika	22	443	333	271	593	462

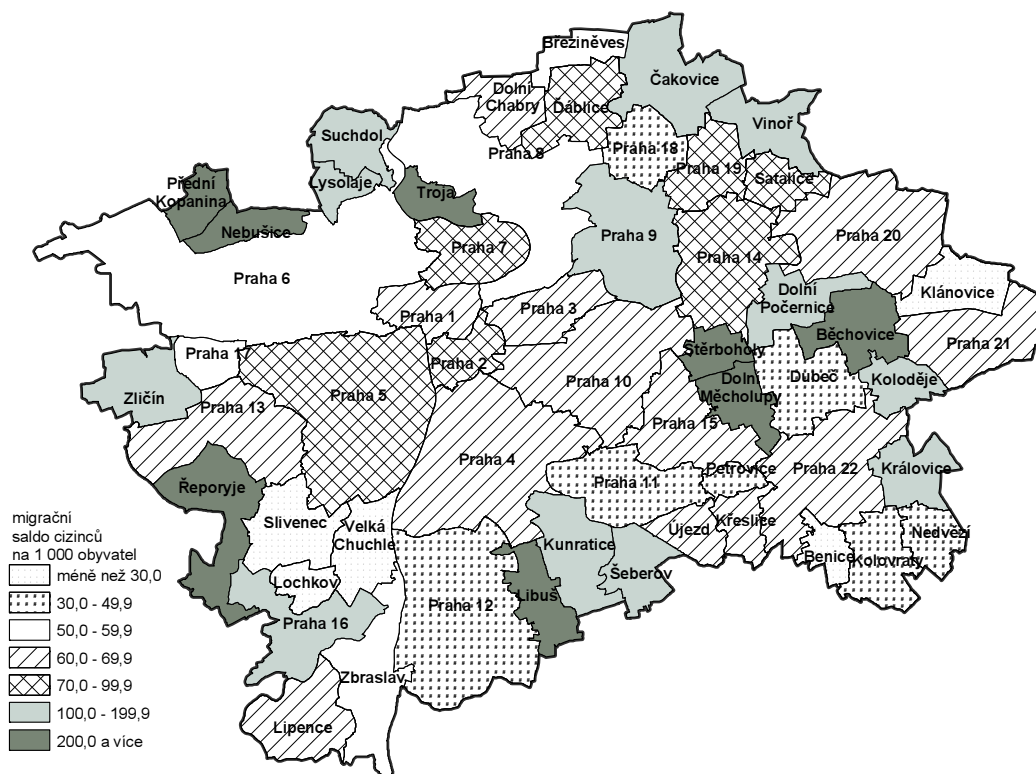
Migrační přírůstky měly v zásadě rostoucí tendenci u všech sedmi nejčastějších občanství. V roce 2007 bylo vyšší migrační saldo u občanů Kazachstánu (488 osob) než u občanů Číny. Migrační saldo převyšující 400 osob bylo v roce 2007 ještě u občanů Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Republiky Uzbekistán.

V rozdělení do 57 městských částí byly za období 2002 – 2007 u cizích státních příslušníků použity údaje pouze za migraci mimopražskou (tedy migraci s ostatními částmi ČR a s cizinou). Evidence migračních pohybů cizinců uvnitř hlavního města je zatížena značným procentem nepřesností.

V mimopražské migraci bylo ve sledovaném období ve všech městských částech kladné migrační saldo. Naproti tomu u občanů ČR bylo ve většině velkých centrálních městských částí úhrnné saldo migrace záporné, kladné bylo u většiny městských částí s nižším počtem obyvatel ležících na okraji hlavního města. Cizinci migrací posílili tedy ve všech částech Prahy. V městských částech zahrnujících centrum města (MČ Praha 1, MČ Praha 2) a starší sídlištní komplexy (MČ Praha 11, MČ Praha 12) byly úbytky českých občanů migrací v přepočtu na 1 000 obyvatel nejvyšší, ale migrační přírůstky cizinců zde i v relativním přepočtu byly poměrně značné.

Kartogram 6.3.1

Saldo mimopražské migrace cizích státních příslušníků na 1 000 obyvatel v městských částech hl. m. Prahy v letech 2002 až 2007

Relativní míra migračního přírůstku cizinců je nejvyšší v městských částech s nižším počtem obyvatel. Za sledované období bylo nejvyšší kladné saldo mimopražské migrace v MČ Praha-Přední Kopanina, kde migrační saldo 2002 – 2007 bylo 365 cizinců na 1 000 obyvatel. Migrační saldo větší než 200 cizinců na 1 000 obyvatel dosáhly městské části Praha-Řeporyje, Libuš, Dolní Měcholupy, Běchovice, Štěrboholy, Troja a Nebušice. Naproti tomu nejnižší relativní migrační přírůstky (pod 30 cizinců na 1 000 obyvatel) byly zaznamenány v pěti městských částech (Praha Benice, Lochkov, Slivenec, Velká Chuchle a Klánovice). Počet cizinců v celém hlavním narůstá a děje se tak i ve všech městských částech. Migrační pohyby k tomu přispívají hlavní měrou. Stavy cizinců podle 22 správních obvodů jsou publikovány od roku 2005.

Tabulka 6.3.5
Cizinci podle 22 správních obvodů 2005 – 2007

Správní obvody	2005		2006		2007		Rozdíl 2007-2005		Index počtu 2007/2005
	cizinci	% z obyvatel celkem	cizinci	% z obyvatel celkem	cizinci	% z obyvatel celkem	počet	procentní body	
Hl. m. Praha	89 997	7,6	103 482	8,7	129 417	10,7	39 420	3,1	143,8
Praha 1	2 462	7,9	2 803	9,0	3 274	6,2	812	-1,7	133,0
Praha 2	4 365	9,3	4 926	10,5	6 365	20,8	2 000	11,5	145,8
Praha 3	4 713	6,7	5 575	8,0	7 122	14,9	2 409	8,2	151,1
Praha 4	10 038	7,4	11 673	8,6	14 371	20,2	4 333	12,8	143,2
Praha 5	7 310	8,8	8 303	10,0	10 902	7,9	3 592	-0,9	149,1
Praha 6	9 265	8,5	10 523	9,6	11 742	13,9	2 477	5,4	126,7
Praha 7	3 377	8,3	3 834	9,5	5 011	4,5	1 634	-3,8	148,4
Praha 8	6 622	6,2	7 577	7,1	9 558	23,0	2 936	16,8	144,3
Praha 9	4 532	10,0	5 473	12,1	7 225	6,7	2 693	-3,3	159,4
Praha 10	7 409	6,8	8 855	8,2	11 135	23,2	3 726	16,4	150,3
Praha 11	4 404	5,2	4 872	5,8	5 888	5,3	1 484	0,1	133,7
Praha 12	4 428	6,9	5 242	8,2	6 729	8,0	2 301	1,0	152,0
Praha 13	5 735	9,8	6 139	10,5	7 063	10,9	1 328	1,1	123,2
Praha 14	3 838	8,7	4 549	10,3	5 907	9,8	2 069	1,2	153,9
Praha 15	2 659	6,7	2 800	7,1	3 736	8,1	1 077	1,4	140,5
Praha 16	1 870	9,1	1 837	8,9	2 055	5,0	185	-4,1	109,9
Praha 17	2 025	7,3	2 235	8,0	2 741	12,9	716	5,6	135,4
Praha 18 ¹⁾	522	3,4	796	3,6	2 395	8,4	1 873	5,0	458,8
Praha 19	1 483	8,7	1 725	16,8	1 236	5,3	-247	-3,5	83,3
Praha 20	807	5,8	889	6,4	1 123	10,3	316	4,5	139,2
Praha 21	1 600	10,0	2 202	13,7	2 719	19,0	1 119	9,1	169,9
Praha 22	466	5,2	511	5,7	683	4,0	217	-1,2	146,6
Nezjištěno	67	x	143	x	437	x	370	x	652,2

¹⁾ v roce 2007 je zohledněna změna, kdy od 1. listopadu 2007 namísto MČ Praha 19 vykonává pro MČ Praha-Čakovice přenesenou působnost MČ Praha 18

V celém hlavním městě v roce 2007 tvořili cizí státní příslušníci již více než 10 % populace. Nárůst v posledních letech činil 3 procentní body. Jsou ovšem části Prahy, kde se tento podíl blíží až ke čtvrtině obyvatel. Nárůst celkového počtu cizinců se blíží ve srovnání s rokem 2005 k 50 % a v některých správních obvodech je tento trvalý růst ještě vyšší. Tato situace je spojená především s migrací. Zatím hlavní část migrujících cizinců představují ti, kteří přicházejí do ČR za momentální pracovní příležitosti. **Podíl cizinců s trvalým pobytem se v posledních třech letech zvýšil, od roku 2005 o 4,6 procentního bodu na 32,9 % ze všech cizinců.** V některých správních obvodech Prahy je však tento podíl zvýšený. **Ve správním obvodu Praha 11 v roce 2007 to bylo 49 % a ve správním obvodu Praha 13 to bylo 45 % ze všech cizinců.** Pokud se populace cizích státních příslušníků v Praze a potažmo v celé ČR stabilizuje, lze v budoucích letech ovšem očekávat i nárůsty obyvatel s cizí státní příslušností přirozenou měnou a také je třeba počítat s naturalizací trvale zde žijících cizinců, jejichž potomci by již mohli mít občanství ČR.

7. Závěr

Popis a vyhodnocení statistických údajů o migračních procesech jsou trvale v centru zájmu uživatelů statistických produktů z řad odborné i nejšířší veřejnosti. Vnitrostátní migrace spolu s migrací mezinárodní představuje jeden z významných odrazů, ale i indikátorů socioekonomického vývoje zvláště v regionálním pohledu.

V současné době je však evidence migrace v ČR zatížena celou řadou historicky podmíněných problémů souvisejících zejména s legislativními i metodickými změnami po roce 1989.

Jde jednak o evidenci vnitřní migrace českých občanů, která vychází z povinného přihlašování k trvalému pobytu. V legislativě týkající se občanů ČR v oblasti evidence stěhování od počátku 90. let nedošlo k žádným významnějším změnám a trvá stav z předchozího období. Tato evidence však v nových podmínkách neodráží přesně skutečnou mobilitu populace. Celá řada osob nežije obvykle v místě, kde je přihlášená k trvalému pobytu. Při pohybu osob v rámci EU, pokud nejde o změnu trvalého pobytu, evidence zcela chybí. Již v připravovaném cenzu SLDB 2011 je koncipována metodická změna zjišťování místa tzv. pobytu obvyklého. Dosud jakékoli jiné změny místa bydliště než změny trvalého pobytu statisticky registrovány nejsou a v údajích o migraci se neobjeví.

Hlavní obtíže jsou ovšem s evidencí zahraniční a také vnitrorepublikové migrace cizích státních příslušníků. Legislativní řešení pobytového režimu cizinců se od roku 1989 změnilo několikrát. Cizinci reagují na legislativní změny a ty zpětně ovlivňují počty cizinců na daném území. Nejvýznamnější byla změna, která připravovala pobytový režim cizinců v ČR na vstup ČR do EU, která upravovala volný pohyb osob, rozlišení občanů EU a jejich rodinných příslušníků a občanů třetích zemí. V této zákonné úpravě byl pro občany třetích zemí nově zaveden dlouhodobý pobyt. U občanů EU sice existuje kromě trvalého pobytu ještě tzv. pobyt přechodný, ale jeho vyřízení je dobrovolné a občany EU k vyřízení nelze nutit. Pokud si přechodný pobyt nevyřídí, je občan EU evidován jen na základě oznámení ubytovatele a do záznamů o stěhování se nedostane. Evidence cizinců v návaznosti na místo jejich pobytu není zcela přesná.

Všechny výše zmíněné problémy mají vliv na registraci a evidenci migračních pohybů osob a ty se následně mohou odrazit i ve statistických datech o migraci. Tyto nepřesnosti mohou způsobit určité obtíže při korektní analytické interpretaci statistických dat a ukazatelů. Pokud jsme si ale vědomi těchto zátěží a při práci s nimi to zohledníme, lze i v takovéto situaci vytěžit z těchto jediných dostupných údajů o migraci významné poznatky. O to jsme se v této publikaci pokusili.

Úvodem byly formulovány základní otázky, které tvoří hlavní osu zaměření obsahu této práce. Otázky včetně odpovědí naleznete níže.

„Jaký byl kvantitativní vývoj migrace v Praze za posledních deset let?“

Počty přistěhovalých i vystěhovalých se výrazně zvyšují a roste i migrační přírůstek. Ovšem v pozadí tohoto trendu stojí fakt, že tento vývoj je jiný u populace občanů ČR a u cizích státních příslušníků. U cizinců v hl. m. Praze výrazně roste kladné migrační saldo a u občanů ČR trvají po celé desetileté období úbytky obyvatel migrací.

„Jaké jsou hlavním příčiny migračních pohybů ve sledovaném období?“

Na druhou otázku po příčinách migračních pohybů nacházíme odpověď ve všech kapitolách a je zřejmé, že mezi hlavní důvody přistěhování patří nabídka pracovních příležitostí a na druhé straně k nejvýznamnějším důvodům, proč zejména občané ČR Prahu opouštějí jsou limitované možnosti bydlení, vysoké životní náklady a ne příliš dobré parametry životního prostředí.

„Došlo ve sledovaném období k nějakým významným změnám ve srovnání s předchozími trendy?“

Pro posouzení toho, jak se vývoj ve sledovaném období liší od tendencí v předchozích letech byla zpracována první kapitola věnovaná dlouhodobému vývoji pražské migrace. Je zřejmé, že po roce 1990 došlo k významným změnám v migračním chování obyvatel Prahy. K tomu pak po roce 2001 přistoupilo i sledování migrace cizinců, které zcela výrazně ovlivnilo vývoj všech sledovaných ukazatelů a migrační trendy posledních let jsou s údaji za minulá desetiletí takřka nesrovnatelné.

„Jak působí migrace na posuny ve věkové skladbě populace Prahy?“

Jednou z nejvýznamnějších charakteristik populace, kterou migrace v posledních letech podstatně ovlivňuje, je věková struktura populace. V důsledku hlavních příčin přistěhování do Prahy – pracovního uplatnění – je valná část migračních přírůstků soustředěna do mladších věkových skupin produktivního věku, které tedy v posledních letech v hlavním městě posilují. V důsledku toho klesá v Praze index ekonomického zatížení a to i při celorepublikovém růstu porodnosti spolu s početním navyšováním osob v poproduktivním věku.

„Jaký vliv má migrace v posledních letech na rozmístění a další charakteristiky obyvatel uvnitř hlavního města?“

Značná část publikace je věnována i migraci uvnitř hlavního města a změnám v rozmístění obyvatel. U občanů ČR se i v rámci Prahy projevují všeobecně zjištěné suburbanizační tendence spočívající ve směřování migračních toků od centra města do okrajových částí. Souvislosti s lokací bytové výstavby a i jiných možností ubytování se projevují ve všech segmentech hodnocení migračních proudů jak u cizinců, tak i občanů ČR. Obecně však i ve sledovaném období trvá dlouhodobě platná tendence o úbytku obyvatel ve vnitřním městě a nárůstu zalidnění okrajových částí.

Mobilita obyvatel zahrnuje ovšem nejen v migraci, ale i dojížděku obyvatel za prací a za studiem. Je ovlivněna mnoha faktory z ekonomické, sociální, ale i přírodní oblasti a je předmětem studia napříč mnoha disciplinami. Statistické údaje jsou však v každém směru nezbytným podkladem pro všechna tato zkoumání. Pokusili jsme se mapovat zdroje těchto údajů ve vztahu k hlavnímu městu a upozornit současně i na metodická i jiná úskalí, která jejich využití provází. Poukázání na základní vývojové tendence a jejich možné příčiny a souvislosti chápeme jako náš vklad k další práci s údaji, které zde předkládáme.